

Aan: de leden van Gedeputeerde Staten
Postbus 122
9400 AC Assen

Assen, 4 juni 2008
Ons kenmerk: 08.014/32000117.01/JD/JT/JW/HL
Behandeld door: drs. J. de Witt (0592) 365941
Onderwerp: aanbieding Sociaal Rapport Drenthe 2008

Geacht college,

Met genoegen bieden wij u het '*Sociaal Rapport Drenthe 2008*' aan. Dit rapport geeft een actuele stand van zaken weer van de sociale schets van Drenthe.

Wij laten het onderzoeksrapport vergezeld gaan van een begeleidingsbrief, die u 'in één oogopslag' de belangrijkste kenmerken van het onderzoek laat zien.

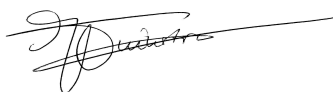
Wij hopen dat de resultaten van het onderzoek u kunnen ondersteunen bij de verdere vormgeving en inhoud van uw beleid.

Hoogachtend,

Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg

prof. dr. J. van Dijk,
voorzitter

dr. J. Tuinstra,
ambtelijk secretaris

i.a.a. de leden van Provinciale Staten

Begeleidingsbrief

Naam en titel onderzoek

Sociaal Rapport Drenthe 2008

Inhoudelijk opdrachtgever

Gedeputeerde Staten van Drenthe

Aanleiding/thema's/relatie met beleid

Gedeputeerde Staten van Drenthe maken in 2008 een nieuwe sociale agenda voor de komende vier jaar. Voor de onderbouwing van het nieuwe beleid is, net als vier jaar geleden, een Sociaal Rapport opgesteld. In het Sociaal Rapport Drenthe 2008 is informatie gebundeld over de thema's (1) bevolking en diversiteit, (2) participatie, (3) leefbaarheid en veiligheid, (4) zorg en vermaatschappelijking en (5) jeugd.

Gegevensverzameling

Voor het Sociaal Rapport Drenthe 2008 is gebruik gemaakt van uiteenlopende bronnen. Informatie uit de verschillende 'databanken' is aangevuld met informatie van verschillende 'rondes' van het Drents Panel (vragenlijstonderzoek bij Drentse inwoners). De meest recente informatie is gepresenteerd en wanneer dat mogelijk was vergeleken met eerdere jaren. Ook zijn de Drentse cijfers vergeleken met de Nederlandse cijfers.

Conclusies

Het gaat goed met Drenthe! Een belangrijke conclusie die volgt uit de hoofdlijnen van het Sociaal Rapport Drenthe 2008. De woonomgeving (het belangrijkste aspect van leefbaarheid), de ervaren veiligheid en de sociale contacten worden positief beoordeeld. Drenten participeren op een aantal terreinen meer in de samenleving dan Nederlanders, zoals betrokkenheid bij besluitvorming en sport. De gemiddelde inkomens in Drenthe zijn gestegen, maar er is ook een toename in huishoudens met een laag inkomen.

Hoewel het op hoofdlijnen goed gaat met Drenthe, zijn er ook groepen mensen en regio's te onderscheiden waar het minder goed mee gaat. In Drenthe zijn meer mensen met overgewicht dan in Nederland. De voorzieningen zijn in de Drentse dorpen redelijk stabiel, al zijn er minder dorpen met een supermarkt en/of huisarts vergeleken met een aantal jaren geleden. De meeste inwoners missen de voorzieningen niet als die niet aanwezig zijn in hun dorp, maar diegenen die wel voorzieningen missen, missen de supermarkt en het openbaar vervoer het meest. In Drenthe zijn volop projecten die kleinschalig wonen stimuleren, maar er is nog steeds een tekort aan 'verzorgd wonen'. In de afgelopen jaren zijn minder Drentse kinderen naar het speciaal basisonderwijs gegaan. Wel is - net als landelijk - een toename te zien van de aanmeldingen bij Bureau Jeugdzorg Drenthe en meldingen bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Mogelijke betere bekendheid, een lagere drempel, maar ook zwaardere eisen uit de samenleving kunnen verklaringen zijn voor die toename. De zorg, die geïndiceerd wordt, is in de laatste jaren vaker een lichtere vorm (ambulant) van jeugdzorg. De tendens van vermaatschappelijking is ook binnen de jeugdzorg zichtbaar. Dit zijn enkele bevindingen uit het Sociaal Rapport Drenthe 2008. Alle hoofdpunten van dit rapport staan beschreven in het tweede hoofdstuk 'Hoofdpunten op een rij'.

Nadere informatie is in te winnen bij: drs. J. de Witt

(08. 013/32000117.01/JW/HP)

Sociaal Rapport Drenthe 2008

Bestuurscommissie Onderzoek
Cultuur, Welzijn en Zorg

2008

SOCIAAL RAPPORT DRENTHE

Colofon

Onderzoek en rapportage

drs. J. de Witt, drs. H.G. Parker Brady,
drs. J. Schonewille en dr. J. Tuinstra

Met medewerking van

H. Plat-Lieben, M. Maily, drs. E. Lange
en P. Hoekman MSc

Uitgave

Provincie Drenthe
Bestuurscommissie OCWZ
Postbus 122
9400 AC Assen
<http://www2.drenthe.nl/onderzoeksbureaucwz/>

Kenmerk

08.005/32000117.01/JW/HL

Grafisch ontwerp en vormgeving

In Ontwerp, bureau voor vormgeving Assen

Met dank aan

Team Sociaal Beleid Provincie Drenthe
Team Informatie/GIS-Cartografie,
Provincie Drenthe

Datum

juni 2008

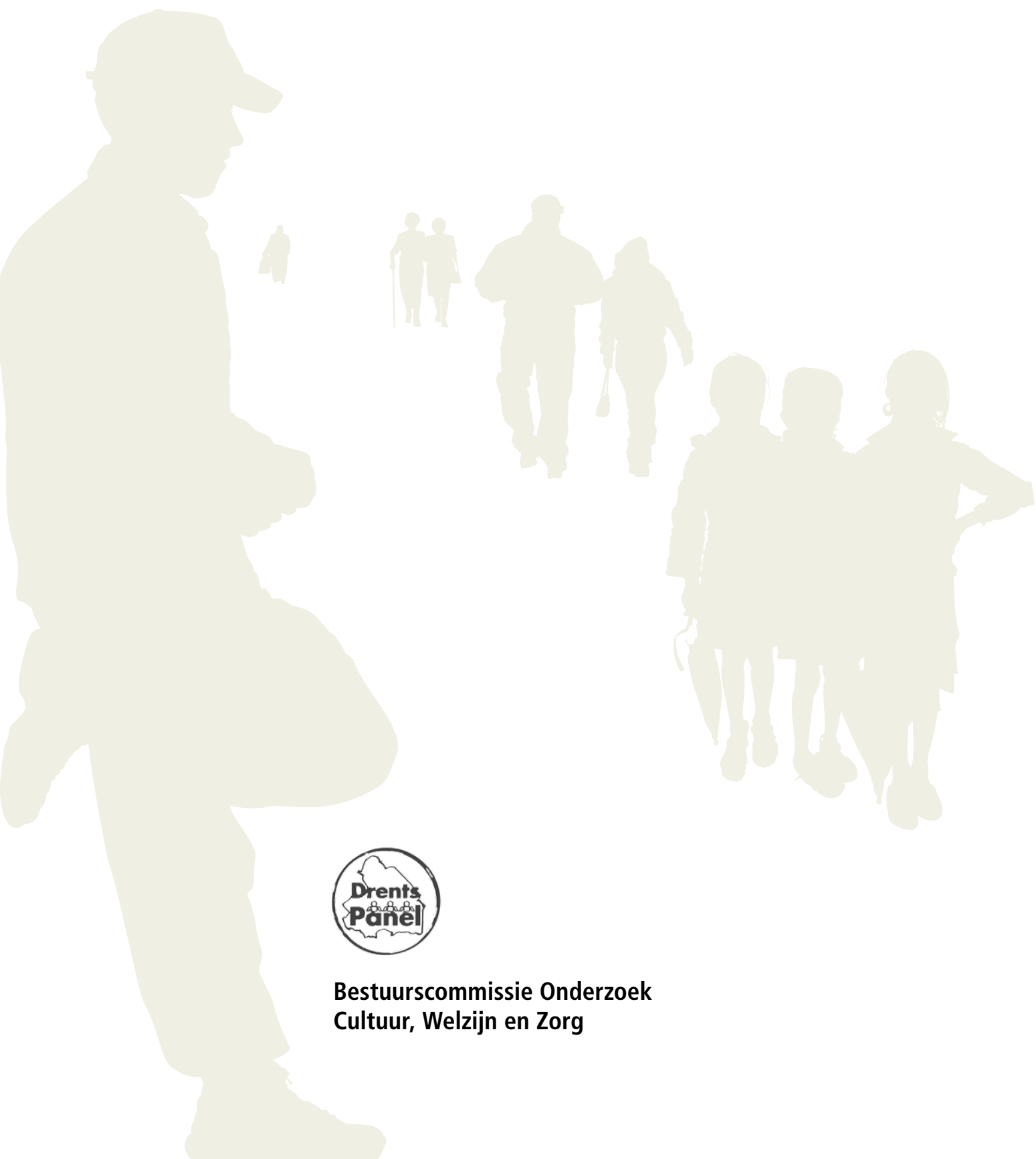
Auteursrecht voorbehouden.

© Copyright 2008,
Bestuurscommissie OCWZ

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij de Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg van de provincie Drenthe. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en/of publicatie in een andere vorm dan deze uitgave is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de Bestuurscommissie OCWZ.

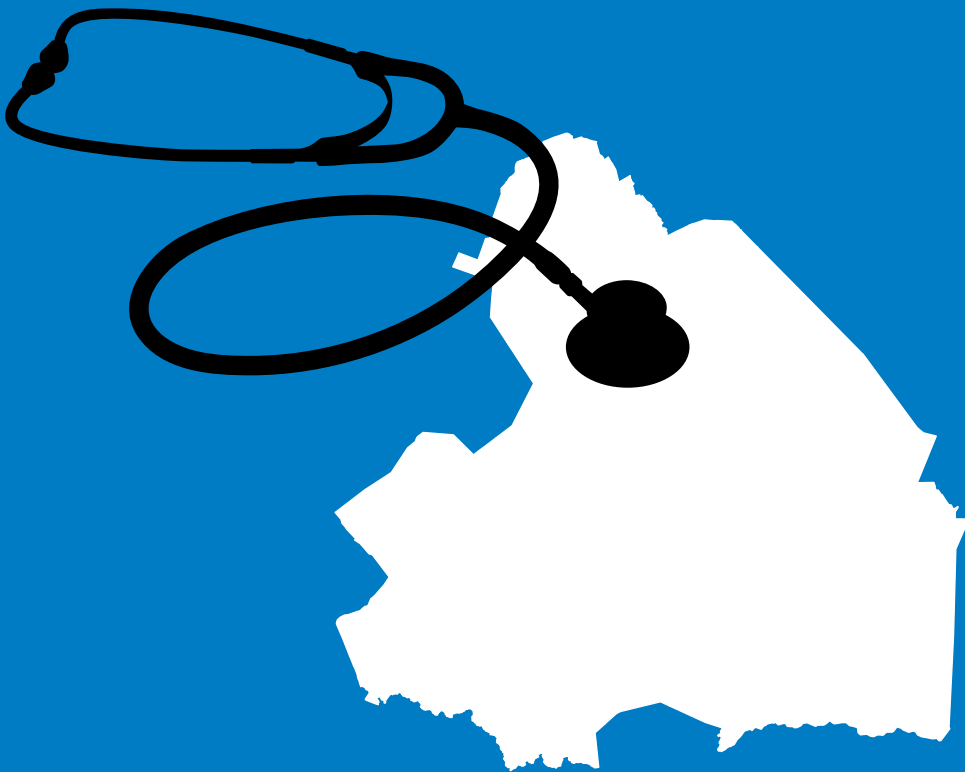
2008

SOCIAAL RAPPORT DRENTHE

Bestuurscommissie Onderzoek
Cultuur, Welzijn en Zorg

WIE IS DRENTHE?

Voorwoord

Met veel plezier presenteren wij het Sociaal Rapport Drenthe 2008. Het rapport geeft een beeld van de leefsituatie van de inwoners van Drenthe. Of u nu bestuurder, beleidsmaker, student of gewoon geïnteresseerde bent, op veel van uw vragen vindt u in dit rapport antwoorden.

Vragen zoals: Wie is Drenthe? Hoe leven we met z'n allen in Drenthe? Is het voor iedere inwoner van Drenthe mogelijk om mee te doen? Mee te doen met bijvoorbeeld wonen, werken, naar school gaan of vrijwilligerswerk. Wat zijn de maatschappelijke vraagstukken in Drenthe?

Voor de beantwoording van dergelijke vragen zijn verschillende bestaande onderzoeksgegevens gebruikt. Wanneer dat mogelijk was, gebruikten we dezelfde bronnen als bij het vorige Sociaal Rapport Drenthe, waardoor interessante en relevante vergelijkingen mogelijk zijn. Daarnaast laat het huidige rapport ook resultaten zien van het Drents Panel, informatie van een grote groep Drentse inwoners. Deze resultaten vormen een waardevolle aanvulling op bestaande gegevens.

De totstandkoming van het Sociaal Rapport Drenthe 2008 is begeleid door een klankbordgroep met vertegenwoordigers van inhoudelijk verschillende thema's binnen het brede terrein van sociaal beleid. In de afrondende fase hebben bovendien constructieve bijeenkomsten plaatsgevonden waarin de resultaten van het Sociaal Rapport zijn bediscussieerd. Zowel een klankbordgroep uit de statencommissie Cultuur en Welzijn als inhoudelijk betrokken beleidsmedewerkers hebben op deze manier de inhoud van het Sociaal Rapport verhelderd, aangescherpt en soms meer of minder benadrukt.

Als Bestuurscommissie zijn wij erg blij met deze interactie tussen beleid en onderzoek. Op deze manier krijgt het Sociaal Rapport de functie die het naar ons idee ook moet hebben: informatie die nieuw sociaal beleid onderbouwt en ondersteunt.

Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg

Prof. dr. J. van Dijk
Drs. H. Udding-Blok
Dhr. P. Sluiter

Assen, juni 2008

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Inleiding	8
1.1 Vraagstellingen en thema's	8
1.2 Methode	9
1.3 Leeswijzer	9
2. De hoofdpunten op een rij	10
3. Bevolking en diversiteit	17
3.1 Stand en ontwikkeling van de Drentse bevolking	19
3.2 Bevolkingssamenstelling	21
3.3 Inkomen	25
3.4 Gezondheid	28
3.5 Samenvatting	32
4. Participatie	35
4.1 Arbeidsparticipatie, onderwijsdeelname en combinatie arbeid en zorg	37
4.2 Sportparticipatie	41
4.3 Vrijwilligerswerk en mantelzorg	42
4.4 Politieke participatie en betrokkenheid bij beleidsvorming	45
4.5 Samenvatting	48
5. Leefbaarheid en veiligheid	51
5.1 Het belangrijkste aspect van leefbaarheid	53
5.2 Woonklimaat	54
5.3 Sociaal klimaat	55
5.4 Voorzieningen	57
5.5 Participatie en werkgelegenheid	62
5.6 Veiligheid	64
5.7 Samenvatting	67
6. Zorg en vermaatschappelijking	69
6.1 Aard en omvang van mensen met een beperking	71
6.2 Wonen en dienstverlening voor mensen met lichamelijke beperkingen	74
6.3 Wonen voor mensen met chronisch psychische beperkingen	78
6.4 Wonen voor mensen met verstandelijke beperkingen	80
6.5 Ambulancezorg	82
6.6 Samenvatting	83

7. Jeugd	85
7.1 Omvang van de Drentse jeugd	87
7.2 Omvang van risicogroepen in Drenthe	89
7.3 Onderwijs	92
7.4 Jeugdige beroepsbevolking en jeugdwerkloosheid	96
7.5 Risicogedrag onder de Drentse jeugd	97
7.6 Jeugdhulpverlening	98
7.7 Samenvatting	101
Literatuur	102
Bijlage 1 Methoden van onderzoek	106
1. Onderzoeksvragen en bronnen	106
2. Toelichting bronnen en interpretatie	108
3. Gebruikte indelingen	109
4. Analysetechnieken	110
5. Begrippenlijst	111
Bijlage 2 Vragenlijst Drents Panel	114
Bijlage 3 Aanvullende tabellen en figuren	122

Inleiding

Voor u ligt het tweede Sociaal Rapport van de provincie Drenthe. Het eerste is begin 2004 verschenen (Parker Brady, 2004). Doel van het huidige Sociaal Rapport is een beeld te geven van de leefsituatie van de inwoners van Drenthe. De informatie in dit rapport geeft inzicht in de stand van zaken en ontwikkelingen in het sociale domein.

Dit Sociaal Rapport is tot stand gekomen in opdracht van het College van Gedeputeerde Staten van Drenthe. In alle provincies worden vergelijkbare rapporten gepubliceerd. De aanleiding voor het verschijnen van een Sociaal Rapport was het advies van de commissie Simons, ingesteld door het Interprovinciaal Overleg (IPO). Deze commissie adviseerde het sociaal beleid van de provincies een duidelijker plaats te geven (Commissie Simons, 2002). Een Sociaal Rapport is een onderzoek waarin bestaande informatie, die nodig is voor een sociale agenda, bijeen is gebracht. Daarmee kan een Sociaal Rapport gebruikt worden voor de onderbouwing van nieuw provinciaal beleid. In beginsel wordt een dergelijk onderzoek iedere vier jaar opgesteld, zodat maatschappelijke ontwikkelingen ook in de tijd gevolgd kunnen worden. Ook tussentijds kunnen specifieke thema's onderzocht en gerapporteerd worden. Een voorbeeld daarvan is het 'Tussentijds Sociaal Rapport 2006' (Parker Brady & Tuinstra, 2007). Het Sociaal Rapport heeft daarmee ook een monitorfunctie.

1.1 Vraagstellingen en thema's

Het Sociaal Rapport is opgebouwd uit een aantal thema's. Deze thema's zijn in IPO-verband afgesproken om enige uniformiteit te waarborgen. In overleg met de opdrachtgever zijn deze thema's verder ingevuld en afgebakend. De beschreven thema's zijn: (1) bevolking en diversiteit; (2) participatie; (3) leefbaarheid en veiligheid; (4) zorg en vermaatschappelijking en (5) jeugd.

Voor dit rapport zijn de volgende vraagstellingen geformuleerd:

1. Wat is de staat en ontwikkeling van samenstelling, inkomen en gezondheid van de Drentse bevolking?
2. In welke mate en op welke wijze participeren Drenten in de samenleving?
3. Wat is de staat en ontwikkeling van de Drentse leefbaarheid en veiligheid en hoe worden deze ervaren?
4. Wat is de staat en ontwikkeling van woonvormen met zorg voor Drenten met een beperking en de ambulancezorg in Drenthe?
5. Wat is de staat en ontwikkeling van de Drentse jeugd, de dagbesteding van en de zorgverlening aan de Drentse jeugd?

Deze vraagstellingen zijn breed geformuleerd. In elk hoofdstuk worden de vraagstellingen uitgewerkt in een aantal onderzoeksvragen.

1.2 Methode

Om de vraagstellingen te beantwoorden is voornamelijk gebruik gemaakt van bestaande informatiebronnen en onderzoeken. Daarbij is gezocht naar kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over Drenthe. De gebruikte bronnen zijn afkomstig van organisaties zoals de Provincie Drenthe, het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Voor het Drents Sociaal Rapport is tevens informatie verzameld via het Drents Panel, onderzoeksinstrument van het Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg.

De Drentse cijfers zijn zoveel mogelijk gebaseerd op het jaar 2007. Deze cijfers zijn zo mogelijk vergeleken met eerdere jaren en met landelijke cijfers. Daar waar de opdrachtgever het zinvol achtte, zijn de cijfers naar Drentse regio's of Drentse gemeenten uitgesplitst. Bijlage 1 beschrijft uitgebreid de bronnen en de methoden die zijn gebruikt om de vraagstellingen te beantwoorden. In bijlage 2 is de vragenlijst die het Drents Panel heeft ingevuld voor dit rapport te vinden.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 is een algemeen hoofdstuk, waarin de omvang, de samenstelling, het inkomen en de gezondheid van de Drentse bevolking de revue passeren. De hoofdstukken 4 tot en met 7 behandelen achtereenvolgens de thema's participatie, leefbaarheid en veiligheid, zorg en vermaatschappelijking en de Drentse jeugd. In elk hoofdstuk is in de inleiding aangegeven welke onderwerpen behandeld worden en welke onderzoeksvragen beantwoord worden. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting. In het volgende hoofdstuk (2) worden de resultaten van de bovengenoemde thema's samengevat en in een bredere context geplaatst. Ook geeft dit hoofdstuk een beschrijving van algemene sociale trends en samenhangen tussen de verschillende thema's weer.

2

De hoofdpunten op een rij

Drenthe is een kenmerkende plattelandsprovincie, bekeken vanuit Nederlands perspectief. Een provincie die past bij de conclusies zoals die zijn geformuleerd in "Thuis op het platteland. De leefsituatie van platteland en stad vergeleken" (Steenbekkers e.a., 2006). Positieve conclusies, die in Drenthe soms worden verwoord als *"we hebben goud in handen, en laten we ons erop richten dat we dat goud in handen blijven houden"*. Vergelijkingen met de rest van Nederland schetsen voor Drenthe vaak een positief beeld, als het gaat om waardering van de woonomgeving, de ervaren veiligheid, sociale contacten in de buurt of participatie en betrokkenheid. Het is daarnaast niet alleen maar idylle, er zijn ook kanttekeningen te plaatsen. Zo zijn er kwetsbare groepen te onderscheiden en regio's in Drenthe die minder gunstig scoren dan hele provincie Drenthe.

In dit hoofdstuk worden de verschillende thema's samengevat en in een bredere context geplaatst. Ook wordt kort stilgestaan bij de kwetsbare groepen en regio's. Samengevat worden in dit hoofdstuk de hoofdpunten van het 'Sociaal Rapport Drenthe 2008' op een rij gezet.

Bevolking en diversiteit

Het aantal inwoners in Drenthe is tussen 2003 en 2008 licht gestegen van 481.000 naar 486.000 inwoners. Deze lichte groei van 1,0% komt enerzijds doordat er meer geboorten dan sterfgevallen zijn in een jaar. Anderzijds doordat er meer inwoners in Drenthe komen wonen dan dat er uit Drenthe vertrekken. Tot 2030 verwacht men in Drenthe een bevolkingsgroei, maar de groei neemt wel af (Provincie Drenthe, 2006a).

Het huidige Sociaal Rapport laat een veranderende samenstelling zien van de bevolking in Drenthe. Een verandering die al gaande was en zich voortzet. Om te beginnen bestaat er een duidelijk beeld van de vergrijzing. Drenthe kenmerkt zich door een relatief hoog aandeel 45 t/m 64 jarigen en 65-plussers vergeleken met Nederland. Een andere verandering is de stijging van het aandeel eenpersoonshuishoudens en de daling van het gemiddeld aantal personen per huishouden. Drenthe volgt hierin de trend van Nederland, waarbij voor beide geldt dat het aantal huishoudens toeneemt. De Drentse bevolking bestaat uit 8,5% allochtonen. Het merendeel van deze groep (5,5%) komt zelf uit een westers land of één van de ouders komt daar vandaan. Drie procent van de Drentse bevolking is van niet-westerse allochtone afkomst. De niet-westerse allochtonen wonen relatief vaker in de Drentse steden en zijn naar verhouding jonger dan de totale Drentse bevolking.

Bijna de helft van de volwassen Drenten heeft overgewicht (BMI \geq 25). Van de groep met overgewicht heeft een kwart ernstig overgewicht. Deze Drentse cijfers zijn hoger dan de landelijke cijfers. Overgewicht is een complex probleem met vele factoren die van invloed zijn (Kooiker & van der Velden, 2007). Eén daarvan is bewegen. Ondanks het hogere overgewicht is de sportparticipatie van volwassenen in Drenthe ook hoger in vergelijking met Nederland. Dit is illustratief voor de complexiteit van oorzaken van overgewicht. Of, zoals Lelieveldt (2008) stelt *"...we weten nog niet precies genoeg welke vorm en welke mate van overgewicht schadelijk zijn.....en beleidsmakers zitten op dit moment met de handen in het haar als het gaat om interventies die effectief zijn"*.

Inkomen en arbeidsmarkt

Een aantal positieve ontwikkelingen is zichtbaar in Drenthe op het gebied van inkomen en arbeidsmarkt. Om te beginnen is het besteedbaar inkomen in Drenthe dusdanig gegroeid, dat het bestaande inkomensverschil tussen Drenthe en Nederland kleiner geworden is. Met name in Noord- Drenthe is het verschil met Nederland nog erg klein.

Verder is de arbeidsparticipatie gestegen sinds 2002. Volgens de recent verschenen Noordelijke Arbeidsmarkt Verkenning vond in het Noorden de sterkste groei plaats in de provincie Drenthe (Broersma e.a., 2008). De groei van de arbeidsparticipatie van vrouwen in Drenthe vlakt enigszins af. Na een aanvankelijk sterke groei is dit de laatste jaren minder geworden. Een minder positief beeld van Drenthe dat naar voren komt uit het Sociaal Rapport 2008, is het relatief hoge aandeel huishoudens met een laag inkomen. Na een daling in de periode van 2000 tot 2004, is in 2005 een lichte stijging waarneembaar van het aandeel huishoudens met een laag inkomen in Drenthe. Daarnaast lag het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en werkloosheidsuitkeringen in Drenthe relatief hoger dan in Nederland in 2006.

Participatie

Zowel het Nederlandse als het Drentse beleid zetten sterk in op participatie. In het huidige collegeprogramma van Drenthe is dat vertaald naar "Sociale samenhang en participatie" (Provincie Drenthe, 2007c).

Het Sociaal Rapport 2008 laat een beeld zien van Drenthe waarin het overgrote deel van de mensen actief participeert. Voor een aantal terreinen is dat vergelijkbaar met Nederland en voor een aantal terreinen participeren Drenten meer. Zo is de opkomst van de Drentse bevolking bij zowel gemeentelijke als provinciale verkiezingen hoger dan het landelijke gemiddelde.

Naast een vergelijkbare arbeidsparticipatie in Drenthe met Nederland is ook het percentage Drenten dat vrijwilligerswerk doet vergelijkbaar. In Drenthe wordt op het platteland meer vrijwilligerswerk gedaan dan in de vijf Drentse steden (Assen, Hoogeveen, Emmen, Meppel en Coevorden). Het idee dat steeds minder mensen vrijwilligerswerk doen wordt niet bevestigd door de cijfers uit dit Sociaal Rapport. Wel blijkt dat aard en type vrijwilligerswerk verandert. Meer en meer bestaat vrijwilligerswerk uit korte, afgeronde klussen.

Allesbehalve kort en afgerond is het beeld voor mantelzorgers. Het aantal inwoners dat mantelzorg verricht in Drenthe komt overeen met Nederland. De grote groep mantelzorgers bestaat uit vrouwen tussen de 55 en 64 jaar. Een flink aandeel van de totale groep mantelzorgers geeft aan dat hun taak zwaar of te zwaar is. Van verschillende kanten wordt aangegeven dat ondersteuning hierbij noodzakelijk is. Voorbeelden van ondersteuning aan mantelzorgers zijn professionele hulp, vrijstelling van maatschappelijke verplichtingen en vergoeding van al te zware financiële lasten (Provincie Drenthe, 2007b; Timmermans, 2003).

De actieve participatie van Drenten blijkt ook uit de grote betrokkenheid van bewoners bij de ontwikkeling van dorpsplannen. Naast een grote deelname aan vragenlijsten over de leefbaarheid in de dorpen is ook de opkomst bij informatiebijeenkomsten hoog. Dit beeld van betrokken bewoners in een plattelandsprovincie wordt onderschreven door landelijk onderzoek. De participatie is vooral hoog bij plaatselijk gerichte acties. In de plattelandsstreken vertoonde deze participatie de laatste jaren een voortdurend stijgende lijn, terwijl het in de steden sterk fluctueerde (Steenbekkers e.a., 2006).

Een andere vorm van burgerlijke betrokkenheid bij beleidsvorming is cliëntenparticipatie. In het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning zijn WMO-raden actief. In Drenthe vertegenwoordigen de twaalf WMO-raden, naast cliënten, in toenemende mate ook niet-clieñten. Ook in de provinciale jeugdzorg wordt ingezet op cliëntenparticipatie.

Specifieke aandacht op het gebied van participatie is de combinatie van arbeid en zorg. Uit het Sociaal Rapport Drenthe 2008 komt het beeld naar voren dat het aantal kinderopvangplaatsen in Drenthe de laatste jaren sterk gestegen is. Ook de meningen van Drenten over de combinatie van arbeid en zorg zijn voor het belangrijkste deel positief. Een mogelijk spanningsveld is te signaleren tussen de eerder genoemde mantelzorg enerzijds en de toenemende arbeidsparticipatie van met name vrouwen anderzijds.

Wonen, leefbaarheid en veiligheid

De provincie Drenthe heeft een aantrekkelijk woonklimaat. Drenten waarderen hun woonomgeving gemiddeld hoog en hun woning gemiddeld nog hoger, op het platteland iets hoger dan in de Drentse steden. Woonomgeving en wonen blijken de belangrijkste aspecten te zijn van leefbaarheid voor Drenten. Daarna volgen sociale contacten en voorzieningen.

Van oudsher bestaat het beeld dat de sociale cohesie op het platteland hoog is. Dat beeld komt voor heel Drenthe naar voren uit de beschikbare informatie zoals die is gepresenteerd in dit Sociaal Rapport. Drenten zijn positief over het sociale klimaat in Drenthe. Dat blijkt uit de grote behulpzaamheid, uit de frequenties van de sociale contacten en uit de meningen over de sociale samenhang.

Voorzieningen in de kleinere Drentse dorpen zijn een belangrijk provinciaal beleidskwestie. Uit de gepresenteerde cijfers blijkt dat het voorzieningenniveau in de Drentse dorpen de laatste jaren voornamelijk stabiel is geweest. Het aantal scholen en dorpshuizen in de kleine dorpen is gelijk gebleven. Een daling is te zien van het aantal supermarkten en huisartsen in de kleine dorpen; een stijging is waar te nemen van het aantal kleine dorpen met kinderopvang. Dit laatste is zelfs sterk gestegen. Vragen aan Drenten of ze voorzieningen missen wanneer die afwezig zijn, laten zien dat de overgrote meerderheid geen gemis ervaart. Daar waar dat wel het geval is, worden de supermarkt en het openbaar vervoer als meest gemiste voorzieningen genoemd.

Twee discussiepunten zijn relevant rondom het thema voorzieningen in kleine Drentse dorpen. In de eerste plaats blijkt dat de discussie verschuift van voorzieningen naar functies of diensten die gerealiseerd kunnen worden binnen de dorpen. Dat speelt niet alleen in Drenthe maar in heel Nederland (Kalthoff & Pennings, 2007). In de tweede plaats doet zich de vraag voor of aantrekkelijke dagarrangementen in de iets grotere dorpen een aanzuigende werking hebben op bijvoorbeeld ouders van kinderen in kleine dorpen. Dit zou een onbedoeld effect teweeg kunnen brengen ten nadele van de scholen in de kleine dorpen (de Witt, 2007).

Het aantrekkelijke woonklimaat in Drenthe komt ook tot uiting in de cijfers van veiligheidsgevoelens van Drenten vergeleken met de rest van Nederland. Drenten voelen zich niet alleen veiliger, ook in de praktijk zijn Drenten minder vaak slachtoffer van een misdrijf dan de gemiddelde Nederlander.

Vermaatschappelijking van zorg en kwetsbare groepen

Op dit moment heeft naar schatting één op de zeven inwoners van de provincie Drenthe een lichamelijke, verstandelijke, chronisch psychische of psychosociale beperking. Vermaatschappelijking van zorg richt zich voornamelijk op het bevorderen van de participatie en het functioneren van mensen met beperkingen. Ook in Drenthe is de ontwikkeling van vermaatschappelijking van zorg duidelijk zichtbaar. Een aantal punten valt daarbij op.

Om te beginnen valt op dat de snelle en omvangrijke veranderingen in de zorg consequenties heeft voor definities, indelingen en processen, waardoor het lastig is om actuele en betrouwbare informatie te krijgen over de aard en omvang van mensen met beperkingen. De gepresenteerde cijfers in het Sociaal Rapport zijn daarom soms schattingen of gebaseerd op landelijke cijfers, omdat Drentse gegevens niet voorhanden zijn.

Verder laten de cijfers zien dat tweederde van de mensen met een beperking een lichamelijke beperking heeft. Ook bij de groep ouderen komen lichamelijke beperkingen het meest voor. De meerderheid van de ouderen (60% van de 65+ers) heeft overigens geen beperking. Toch zal met de toenemende vergrijzing in Drenthe ook de omvang van mensen met een beperking toenemen.

Het proces van zorg verlenen buiten de muren van de zorginstellingen, extramuralisering, is ook in Drenthe duidelijk waarneembaar. Zo neemt de omvang van geschikte woningen met zorg en welzijn toe. Ondanks deze stijging bestaat er momenteel nog steeds een tekort op het gebied van verzorgd wonen in Drenthe (Hoekman, 2006; Sogele, 2007). Ook stijgt het aantal ambulante uren in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) en heeft er een toename plaatsgevonden in het aantal kleinschalige woonvormen in de verstandelijke gehandicaptenzorg. Uit landelijke studies blijkt dat het proces van extramuralisering complex is en niet voor iedereen wenselijk (Duyvendak, 2005; 2006).

De Drentse jeugd

Op 1 januari 2007 woonden er bijna 140.000 jongeren tot 25 jaar in Drenthe. Dat is ruim 28% van de totale Drentse bevolking. Het idee dat het aandeel jongeren in Drenthe steeds kleiner wordt, is wel juist, maar de verschillen zijn erg klein. In 2003 was 29% van de Drentse bevolking jonger dan 25 jaar en de prognose is dat het aandeel jongeren in Drenthe in 2030 is gedaald tot 27%. Zoals gezegd, zijn dat kleine verschillen. Ook zijn de verschillen met Nederland klein (in 2007 en 2030 respectievelijk 30% en 28%).

De gepresenteerde cijfers laten zien dat het percentage Drentse leerlingen in het speciaal basisonderwijs de laatste jaren is gedaald (van 2,8% in 2006 naar 2,4% in 2002). Dit cijfer ligt onder het landelijke streefcijfer van 3%, in het kader van "Weer Samen Naar School" (inclusive education) en Leerling Gebonden Financiering (het zogenoemde 'rugzakje'). Verder blijkt uit de Drentse Onderwijsmonitor, in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid, dat het aandeel autochtone leerlingen met laag opgeleide ouders in Drenthe hoger ligt dan landelijk en dat het aandeel allochtone leerlingen in Drenthe lager ligt (Dijkhuizen, 2008).

Net als in de rest van Nederland zit ruim de helft van de Drentse leerlingen van het voortgezet onderwijs op het VMBO (op basis van het derde leerjaar). In Drenthe is het aandeel VMBO-ers onder de leerlingen in het voortgezet onderwijs wat hoger dan in Nederland (respectievelijk 62% en 56%) (Dijkhuizen, 2008).

De jeugdwerkloosheid is in Drenthe sinds 2004 sterk afgenomen, net als in de rest van Nederland. Naar verwachting blijft de werkgelegenheid de komende jaren groeien. Dat biedt ook kansen voor de Drentse jeugd.

Wanneer naar de Drentse jeugd wordt gekeken vanuit het perspectief van risicogroepen, dan valt uit de cijfers op dat de percentages in Drenthe lager zijn dan in de rest van Nederland. Zo leeft 15% van de Drentse jeugd in een eenoudergezin (Nederland 18,5%) en 5% van de Drentse jeugd groeit op in een gezin levend van een uitkering (Nederland 7%). Wat betreft risicogedrag, zoals roken, alcohol- en drugsgebruik ziet het er naar uit dat de Drentse jongeren meer op hun landelijke leeftijdsgenoten lijken, hoewel precieze vergelijkingen nog niet mogelijk zijn (Drentse Jeugdmonitor, 2008; Landelijke Jeugdmonitor, 2008).

Uit de informatie van Bureau Jeugdzorg valt op dat het aantal meldingen bij Bureau Jeugdzorg en het aantal meldingen bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling de afgelopen jaren is gestegen. De stijging van gebruik van Jeugdzorg en meldingen AMK is ook landelijk waar te nemen (Programmaministerie voor Jeugd en Gezin, 2008). Mogelijke verklaringen die gegeven worden voor de stijging, zijn de toegenomen bekendheid door campagnes op het gebied van kindermishandeling, maar ook incidenten in de media, zwaardere eisen vanuit het onderwijs en complexe samenleving (Besseling e.a., 2007; Kammer & Reerink, 2008).

Niet voor iedereen en overal een positief beeld

Het overall beeld van Drenthe, de hoofdpunten op een rij, is voor een belangrijk deel een positief beeld: *“..het goud dat we in handen hebben..”*. Daarnaast zijn echter ook enkele nuanceringen op zijn plaats, want niet voor iedereen en ook niet voor heel Drenthe is het even positief.

Want, hoewel de meerderheid van de Drenten geen voorzieningen mist op het platteland, zijn er ook groepen die de voorzieningen wel missen. Dit zijn vooral ouderen en jongeren. Bovendien missen zij de combinatie van de supermarkt en het openbaar vervoer dat voor het alledaagse leven van belang is.

Eerder is al aangegeven dat voor een groep mantelzorgers de mantelzorg als zwaar wordt ervaren. Door de toename van vrouwen op de arbeidsmarkt bestaat de kans dat het verlenen van mantelzorg en het doen van vrijwilligerswerk voor deze groep een zware belasting.

Ten slotte blijkt uit de gepresenteerde cijfers dat er binnen Drenthe regionale verschillen aanwezig zijn tussen de regio's Noord-Drenthe, Zuidoost-Drenthe en Zuidwest-Drenthe.

Zo blijkt voor de sterftcijfers (gestandaardiseerd voor leeftijdsopbouw) binnen de provincie Drenthe een duidelijk verschil te bestaan. Het sterftcijfer van vrouwen in Noord-Drenthe ligt 12% onder het landelijke sterftcijfer, terwijl het sterftcijfer van vrouwen in Zuidoost-Drenthe 5% boven het landelijke cijfer ligt.

Ook de doodsoorzaken verschillen per regio: in Zuidoost-Drenthe overlijden in verhouding meer mensen aan hart- en vaatziekten. Verschillen in sterftcijfers en doodsoorzaken zijn voor een deel te verklaren door verschillen in sociaal-economische status (Hollander e.a., 2006).

Een ander verschil tussen de regio's is het besteedbaar inkomen. De afgelopen jaren is het besteedbaar inkomen gegroeid, met name in Noord-Drenthe. In Zuidoost-Drenthe heeft ook groei plaatsgevonden, maar minder groot en lager dan in Drenthe als geheel.

Regionale verschillen zijn ook zichtbaar op het gebied van onderwijs. Een minder gunstig beeld van Zuidoost-Drenthe komt naar voren bij verschillende indicatoren. Het gaat dan om indicatoren zoals prestaties, behaald schoolniveau en verzuim (Dijkhuizen, 2008; Steketee e.a., 2008).

Een laatste verschil tussen regio's dat naar voren komt uit de cijfers zoals die zijn gepresenteerd in het Sociaal Rapport Drenthe 2008 betreffen de aangiften van huiselijk geweld. Voor heel Drenthe is in 2006 een toename waar te nemen ten opzichte van 2005 in het aantal meldingen van huiselijk geweld. Een deel van de verklaring van de toename is de gevoerde campagne over het 'meldpunt huiselijk geweld'. Opmerkelijk is dat de toename het grootst is in de regio Zuidwest-Drenthe en dat relatief gezien de meeste meldingen per inwoners plaatsvonden in Zuidoost-Drenthe.

WAT IS DE OMVANG
VAN DE BEVOLKING
IN DRENTE EN DE
DRENTSE GEMEENTEN
EN HOE HEEFT DE
BEVOLKING ZICH
ONTWIKKELD?

HOE IS DE DRENTSE
BEVOLKING SAMEN-
GESTELD NAAR
LEEFTIJD EN
GESLACHT?

HOEVEEL HUIS-
HOUDENS HEBBEN
EEN LAAG
INKOMEN?

HOE ERVAREN
DRENTEN HUN
GEZONDHEID?

3

Om een staat van de Drentse samenleving weer te geven is het nodig om te weten wat de omvang van de bevolking is en hoe deze zich ontwikkelt. Naast de omvang van de Drentse bevolking is het ook relevant te weten hoe deze is samengesteld. Diversiteit van de bevolking geeft de variatie in de bevolking weer. In dit rapport is variatie op het gebied van leeftijd, huishoudsamenstelling, afkomst, inkomen en gezondheid weergegeven. In dit hoofdstuk staat de volgende vraagstelling centraal:

Wat is de staat en ontwikkeling van samenstelling, inkomen en gezondheid van de Drentse bevolking?

Allereerst wordt de omvang en ontwikkeling van de Drentse bevolking en de Drentse gemeenten beschreven (3.1). Vervolgens is de samenstelling van de Drentse bevolking naar leeftijd, huishoudsamenstelling en afkomst het onderwerp van de tweede paragraaf. Daarbij wordt naast feitelijke informatie ook de beeldvorming over allochtonen weergegeven. De derde paragraaf gaat in op het inkomen van de Drenten. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een paragraaf over de gezondheid van de Drenten (3.4) en een samenvatting.

3.1 Stand en ontwikkeling van de Drentse bevolking

Onderzoeksvragen

WAT IS DE OMVANG VAN DE BEVOLKING IN DRENTHE EN DE DRENTSE GEMEENTEN?

HOE HEEFT DE BEVOLKING IN DRENTHE ZICH ONTWIKKELD?

WELKE VERWACHTINGEN OVER DE GROEI VAN DE DRENTSE BEVOLKING ZIJN ER?

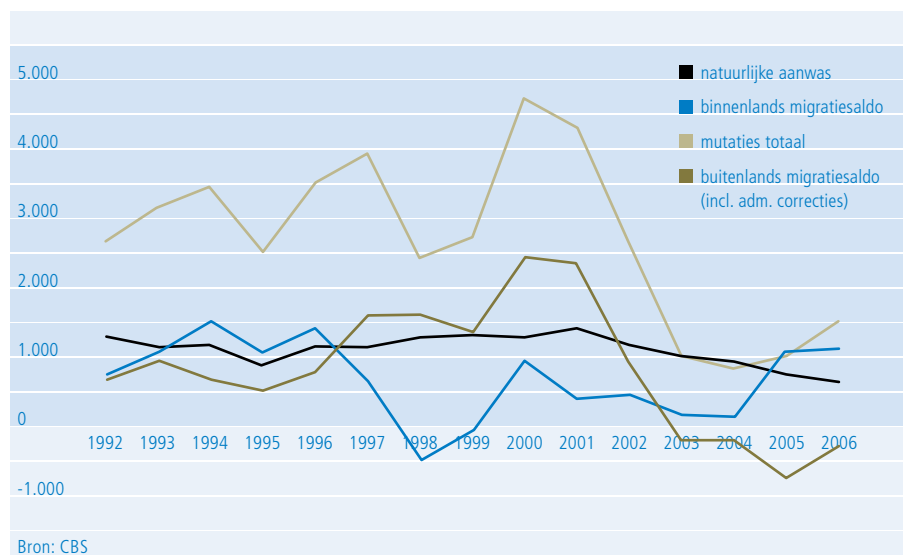

486.000
MENSEN WONEN
IN DRENTHE

Stand en ontwikkeling van de bevolking

Op 1 januari 2007 telde de provincie Drenthe bijna 486.000 inwoners. De bevolking van Drenthe vertoonde in de periode 2003-2007 een (lichte) groei van 1% (bijna 5.000 Drenten). Dit is het resultaat van het feit dat er meer kinderen werden geboren dan dat er inwoners stierven (natuurlijke aanwas). Bovendien kwamen meer mensen in Drenthe wonen dan dat er vertrokken (positief migratiesaldo). De groei van de Drentse bevolking was in de jaren '90 van de vorige eeuw veel hoger dan de laatste jaren (zie figuur 3.1). De natuurlijke aanwas is in de weergegeven periode t/m 2000 redelijk stabiel, maar is wel sinds 2001 meer dan gehalveerd. De buitenlandse migratie is onder andere door nationaal asielbeleid gedaald sinds 2000 en de laatste jaren waren er zelfs meer Drenten die naar het buitenland vertrokken dan buitenlanders die in Drenthe zijn komen wonen. De groei van de binnenlandse migratie is de laatste jaren gestegen.

Figuur 3.1 Ontwikkeling Drentse bevolking 1992 – 2006

De ontwikkeling van de Drentse bevolking verschilt per gemeente (zie tabel 3.1). In vier Drentse gemeenten (Noordenveld, De Wolden, Tynaarlo en Borger-Odoorn) is sprake van krimp van de bevolking in de periode 2003-2007. In vier gemeenten (Assen, Midden-Drenthe, Hoogeveen en Meppel) neemt het aantal inwoners bovengemiddeld toe. Verreweg de sterkste groeier is de gemeente Assen (+4,5%). Dit is onder andere het resultaat van de sterke toename van de woningvoorraad (met 7,3%) in Assen in de laatste jaren. Ook bij de drie andere gemeenten waar bovengemiddeld sprake was van groei van de bevolking is sprake van een uitbreiding van de woningvoorraad (zie tabel 3.1).

Tabel 3.1 Bevolking en woningvoorraad Drentse gemeenten, 2003-2007

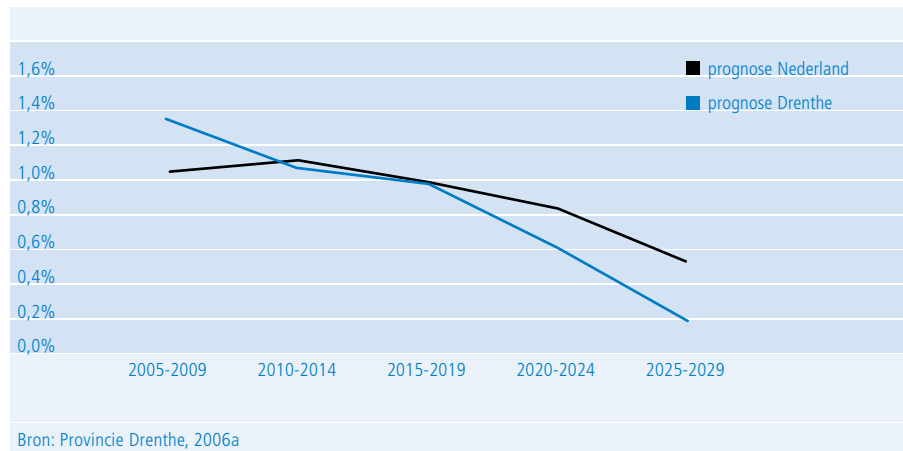
	aantal inwoners per 1 jan. (absoluut)	aantal inwoners per 1 jan. (absoluut)	bevolkings- groei (%)	aantal woningen (absoluut)	aantal woningen (absoluut)	woning- voorraad (%)
	2003	2007	2003-2007	2003	2007	2003-2007
Aa en Hunze	25.305	25.549	1,0%	10.239	10.509	2,6%
Assen	61.577	64.320	4,5%	25.951	27.849	7,3%
Borger-Odoorn	26.440	26.313	-0,5%	10.763	10.922	1,5%
Coevorden	36.008	36.043	0,1%	14.247	14.703	3,2%
Emmen	108.198	108.863	0,6%	45.063	46.181	2,5%
Hoogeveen	53.312	54.345	1,9%	21.528	22.407	4,1%
Meppel	30.588	31.063	1,6%	12.881	13.512	4,9%
Midden-Drenthe	32.826	33.571	2,3%	12.730	13.439	5,6%
Noordenveld	31.936	31.362	-1,8%	12.891	13.092	1,6%
Tynaarlo	31.998	31.670	-1,0%	12.934	12.999	0,5%
Westerveld	19.097	19.294	1,0%	7.687	7.770	1,1%
De Wolden	23.969	23.593	-1,6%	9.177	9.287	1,2%
Drenthe	481.254	485.986	1,0%	196.091	202.670	3,4%
Nederland	16.192.572	16.356.914	1,0%	6.764.066	6.969.931	3,0%

Bron: CBS

500.000
DRENTEN IN 2030

Bevolkingsprognose

Volgens de jongste bevolkingsprognose van de provincie Drenthe (Provincie Drenthe, 2006a) zal de bevolking van Drenthe tot 2030 blijven groeien (zie figuur 3.2). Over een periode van vijftig jaar stijgt de bevolking met 20.000 personen tot net boven de 500.000 in 2030. De jaarlijkse groei zal in deze periode echter sterk afnemen. De daling van de groei van de Drentse bevolking is sterker dan de verwachte landelijke daling van de bevolkingsgroei. Vanaf 2012 is er geen sprake meer van een geboorteovertrek maar van een geboortetekort. Het aantal sterfgevallen overtreft het aantal geboorten per jaar. Tot 2030 zal het positieve migratiesaldo deze afname nog kunnen compenseren (Provincie Drenthe, 2006a).

Figuur 3.2 Prognose groeipercentage bevolking, 2005-2029

3.2 Bevolkingssamenstelling

Onderzoeksvragen

HOE IS DE DRENTSE BEVOLKING SAMENGESTELD NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT?

WAT IS DE SAMENSTELLING NAAR HUISHOUDENS IN DRENTHE?

HOE IS DE DRENTSE BEVOLKING SAMENGESTELD NAAR HERKOMST?

HOE IS DE BEELDVORMING OVER ALLOCHTONEN IN DRENTHE?

16,6%
VAN DE DRENTEN
IS OUDER DAN
65 JAAR

Verdeling naar geslacht en leeftijdsopbouw

In Drenthe is de verdeling tussen mannen en vrouwen in de tijd redelijk stabiel. In 2007 zijn er iets meer vrouwen (50,6%) dan mannen (49,4%) in Drenthe, dit is vergelijkbaar met Nederland.

In Drenthe is het aandeel van inwoners van 45 t/m 64 jaar het sterkst toegenomen (van 27,1% naar 28,4%) in de periode 2003-2007 (zie tabel 3.2). Ook het aandeel inwoners van 65 jaar en ouder is in dezelfde periode gestegen (met één procentpunt). De stijging van beide leeftijdsgroepen is ook in Nederland waar te nemen, maar in Drenthe is de stijging iets hoger. In Drenthe zijn relatief meer ouderen van 65 jaar en ouder dan in Nederland. Ook het aandeel inwoners in de leeftijdscategorie van 45 t/m 64 jaar is in Drenthe hoger dan in Nederland.

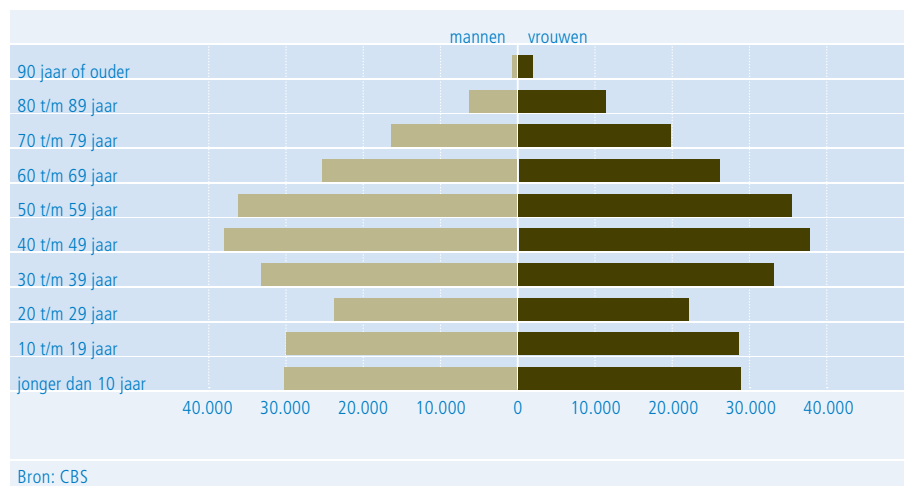
Tabel 3.2 Percentages inwoners naar leeftijd, 2003, 2005 en 2007

		t/m 19 jaar	20 t/m 44 jr	45 t/m 64 jr	65 jaar en ouder
Drenthe	2003	24,6%	32,7%	27,1%	15,6%
	2005	24,4%	31,6%	27,8%	16,1%
	2007	24,1%	30,9%	28,4%	16,6%
Nederland	2003	24,5%	36,4%	25,4%	13,7%
	2005	24,5%	35,4%	26,1%	14,0%
	2007	24,2%	34,9%	26,4%	14,5%

Bron: CBS

In figuur 3.3 is voor 2006 de bevolkingspiramide van de Drentse bevolking weergegeven op basis van tien-jaars leeftijdsgroepen voor zowel mannen (links) als vrouwen (rechts). Tot 30 jaar komen wat meer jongens dan meisjes voor en vanaf zeventig jaar zijn vrouwen ten opzichte van mannen oververtegenwoordigd.

Figuur 3.3 Bevolkingspiramide Drenthe

Bron: CBS

2,36
GEMIDDELTE GROOTTE
VAN HUISHOUDEN

Verdeling huishoudens naar samenstelling

Variëteit van de bevolking is ook te zien op de manier waarop mensen samenwonen. In tabel 3.3 zijn de verschillende samenstellingen van huishoudens weergegeven voor Drenthe en Nederland in de jaren 2002 en 2006.

Van de drie typen huishoudens is het aandeel gezinnen met kinderen het hoogst in Drenthe. Ook in 2002 en in Nederland is deze groep het hoogst. Het aandeel gezinnen met kinderen in Drenthe is hoger dan in Nederland. Het aandeel huishoudens zonder kinderen is stabiel in Drenthe en ligt iets hoger dan in Nederland.

Tabel 3.3 Aandeel huishoudensamenstelling Drenthe, Nederland 2002 en 2006

	Drenthe 2002	Drenthe 2006	Nederland 2002	Nederland 2006
Particuliere huishoudens (absoluut)	196.497	202.143	6.934.263	7.146.088
Aandeel eenpersoonshuishoudens	27,2%	28,5%	33,8%	35,0%
Aandeel huishoudens zonder kinderen	34,7%	34,3%	30,0%	29,6%
Aandeel huishoudens met kinderen	38,0%	37,2%	36,1%	35,4%
Gemiddelde huishoudengrootte	2,40	2,36	2,29	2,26

Bron: CBS

Verdeling bevolking naar herkomst

Een veelvoorkomende uitsplitsing van diversiteit is een verdeling naar herkomst van de bevolking. In tabel 3.4 wordt een overzicht gegeven van allochtonen in Drenthe, uitgesplitst in westers en niet-westers. Allochtonen zijn personen die zelf in het buitenland zijn geboren of van wie tenminste één van de ouders in het buitenland is geboren.

Het aandeel allochtonen in de Drentse bevolking (8,5% in 2007) is klein in vergelijking met het Nederlandse gemiddelde (19,4%). Het aandeel westerse allochtonen in Drenthe is hoger dan het aandeel niet-westerse allochtonen. Onder de westerse allochtonen behoren naast Europeanen ook Molukkers die zelf (of waarvan één van de ouders) in Indonesië/voormalig Nederlands-Indië geboren zijn.

In 2007 bestaat de groep niet-westerse allochtonen in Drenthe uit bijna 15.000 personen (3,0%). Dat is beduidend minder dan in Nederland (10,6%) en in vergelijking met de situatie in 2003 is het aantal niet-westerse allochtonen in Drenthe licht gedaald.

Tabel 3.4 Allochtone bevolking naar westers/niet-westers, 1 januari 2007

	totale bevolking	totaal aandeel allochtonen	totaal aandeel westerse allochtonen	totaal aandeel niet-westerse allochtonen ^{a)}
Drenthe	485.986	8,5%	5,5%	3,0%
Nederland	16.356.914	19,4%	8,8%	10,6%

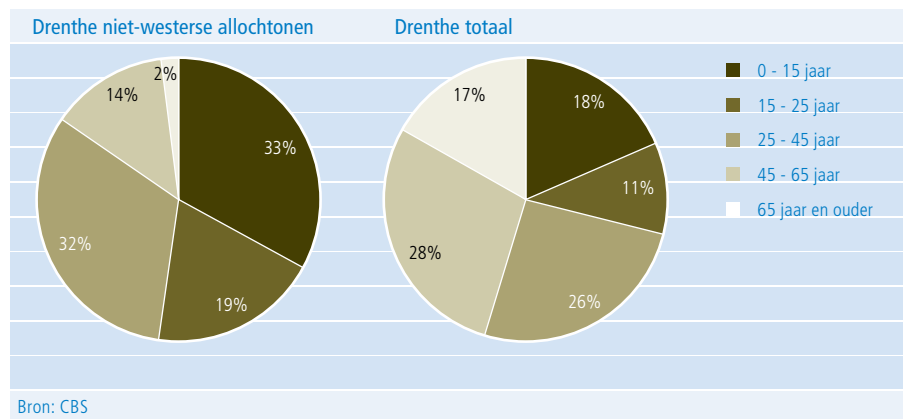
Bron: CBS

a) Tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan

In Drenthe zijn de meeste niet-westerse allochtonen woonachtig in één van de vier stedelijke gemeenten (Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel). Relatief veel Marokkanen wonen in Meppel. In Emmen komen relatief veel Turken voor. Surinamers en Antillianen zijn meer verspreid over de provincie woonachtig. In Assen en Emmen zijn relatief de meeste overige allochtone groepen (Irakezen, Chinezen, Iraniërs en Afghanen) woonachtig (zie bijlage 3).

De groep niet-westerse allochtonen in Drenthe heeft een andere leeftijdsverdeling dan de totale Drentse bevolking (zie figuur 3.4). Het aandeel van de jongste leeftijdscategorieën 0 t/m 14 en 15 t/m 24 jaar in de groep niet-westerse allochtonen is groter dan in de totale Drentse bevolking. Echter het aandeel 45 t/m 64 jarigen en 65-plussers is in de groep niet-westerse allochtonen veel lager dan in Drenthe totaal. Dat beeld is in Nederland ook zichtbaar.

Figuur 3.4 Leeftijdsverdeling niet-westerse allochtone bevolking op 1 januari 2006

85%
VAN DE DRENTEN
VINDT DAT ER
NIET TE VEEL
ALLOCHTONEN
IN DRENTHE ZIJN

Beeldvorming over allochtonen

Op basis van feitelijke gegevens, namelijk het relatief kleine aandeel van niet-westerse allochtonen in de bevolking, wordt Drenthe wel als een “witte” provincie beschouwd. De vraag is echter wat voor beeld de Drentse bevolking hiervan zelf heeft. Aan de deelnemers van het Drents Panel zijn in het najaar van 2007 enkele vragen voorgelegd over de beeldvorming rondom allochtonen. Ook is gevraagd naar het aantal contacten met allochtonen in het dagelijkse leven. Ten eerste is aan de panelleden voorgelegd wat ze vinden van het aandeel inwoners met een andere nationaliteit dat in Drenthe woont. Ruim eenderde van de Drenten geeft aan dat er niet te veel mensen met een andere nationaliteit wonen. Ruim een kwart van de respondenten geeft aan dat er veel, maar niet te veel Drenten met andere nationaliteit in Drenthe wonen. Bijna 15% vindt dat wel te veel. Slechts 3% vindt dat er te weinig andere nationaliteiten in Drenthe zijn. Eén vijfde van de respondenten heeft over deze stelling geen mening. Landelijk onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau toont aan dat de helft van de Nederlandse bevolking van mening is dat er te veel mensen met een andere nationaliteit in Nederland wonen. Jongeren in Drenthe vinden wat vaker dan ouderen, dat er teveel mensen met een andere nationaliteit in Drenthe wonen dan ouderen. Tussen stedelingen en bewoners van het platteland is geen verschil van mening gevonden.

Aan het Drents Panel is ook een drietal vragen over de sociale afstand tot allochtonen voorgelegd. In bijlage 2 treft u de vragenlijst met de formuleringen van de stellingen aan. Daarbij is gevraagd wat men zou vinden van een allochtoon als buurman/-vrouw, een allochtoon als collega en een allochtoon als klasgenoot van het eigen kind, indien het panellid een kind heeft.

Tabel 3.5 Beeldvorming over allochtonen

Stellingen	ik zou het prettig vinden	ik zou er geen bezwaar tegen hebben	ik zou het minder prettig vinden	ik zou me ertegen verzetten	geen mening
Allochtoon als buur	1,5%	59,2%	22,8%	2,0%	14,6%
Allochtoon als collega	5,3%	78,9%	6,4%	0,8%	8,6%
Allochtoon als klasgenoot van kind	7,7%	74,3%	6,6%	0,3%	11,2%

Bron: Drents Panel, 2007

Op alle drie de stellingen (zie tabel 3.5) geeft de meerderheid (60%-80%) van de Drentse panelleden aan geen bezwaar te hebben tegen een allochtoon als collega, klasgenoot van het eigen kind of buur. Eén op de vijf Drenten geeft aan het minder prettig te vinden om een allochtoon als buur te hebben. De Drentse resultaten wijken nauwelijks af van de landelijke cijfers (Gijsberts, 2005).

In het dagelijkse leven hebben zes op de tien Drentse panelleden vrijwel nooit of minder dan één keer per maand contact(en) met allochtonen en 30% heeft dagelijkse of wekelijkse contacten met allochtonen. Jongeren en mensen uit de stad hebben wat frequenter contacten met allochtonen dan ouderen en mensen op het platteland. Gevraagd naar hun contacten met allochtonen in de buurt, geeft bijna 90% aan, dat deze contacten er niet zijn of alleen oppervlakkig. In driekwart van de verenigingen, waar men lid van is, komen bijna geen allochtonen voor.

Deelnemers aan het Drents Panel die vrijwel nooit of heel weinig (minder dan één keer per maand) contacten met allochtonen hebben, zijn vaker van mening dat er te veel mensen met een andere nationaliteit in Drenthe wonen dan zij die dagelijkse of wekelijkse contacten hebben. Ook is hun sociale afstand tot allochtonen wat groter dan de tweede groep. Hier geldt dus onbekend maakt onbemind.

3.3 Inkomen

Onderzoeksvragen

HOE HEEFT HET GEMIDDELD BESTEEDBAAR INKOMEN IN DRENTHÉ NAAR REGIO ZICH ONTWIKKELD?

HOEVEEL HUISHOUDENS HEBBEN EEN LAAG INKOMEN?

HOEVEEL INWONERS ZIJN AFHANKELIJK VAN EEN UITKERING IN HET KADER VAN SOCIALE ZEKERHEID?

In het derde thema van het hoofdstuk Bevolking en diversiteit staat het inkomen van de Drent centraal. Het gaat om de ontwikkeling van het gemiddeld besteedbaar inkomen in Drenthe in vergelijking tot de rest van Nederland. Ook wordt ingegaan op de verschillen in inkomens tussen autochtonen en allochtonen en het aantal huishoudens met een laag inkomen.

11.600
EURO NETTO
PER JAAR
(2004)

Vervolgens wordt aandacht geschonken aan het aantal en het soort uitkeringen in het kader van de sociale zekerheid in Drenthe. Het gaat om uitkeringen in het kader van werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en bijstand. Ook deze cijfers worden vergeleken met de landelijke situatie.

Besteedbaar inkomen

Het gemiddeld besteedbaar inkomen (zie voor de definitie bijlage 1) per inwoner in Drenthe is tussen 2000 en 2004 gestegen van 10.300 naar 11.600 euro. Dit is het gemiddeld besteedbaar inkomen per hoofd van de bevolking, dus inclusief kinderen en inclusief inkomens van mensen zonder werk. Het Drentse gemiddelde besteedbaar inkomen per inwoner lag in 2004 bijna 5% ofwel € 600,- onder het landelijk gemiddelde (zie tabel 3.6 laatste kolom). In 2000 was het verschil (6,4%) ten nadele van Drenthe nog iets groter. De inkomens liggen wat hoger in Noord-Drenthe en wat lager in Zuidoost-Drenthe dan het Drentse gemiddelde. Het inkomen in Zuidwest-Drenthe is iets harder gegroeid (14%) dan het Drentse gemiddelde (13%) in de periode 2000-2004.

Tabel 3.6 Besteedbaar jaarinkomen in euro's per inwoner naar regio; 2000 en 2004

	gemiddeld jaarinkomen per inwoner (in euro's)		Nederland=100	
	2000	2004	2000	2004
Noord-Drenthe	10.700	12.100	97,3	99,2
Zuidoost-Drenthe	9.900	11.100	90,0	91,0
Zuidwest-Drenthe	10.200	11.600	92,7	95,1
Drenthe	10.300	11.600	93,6	95,1
Nederland	11.000	12.200	100,0	100,0

Bron: CBS

Het gemiddeld besteedbaar inkomen per inkomestrekker is in tabel 3.7 uitgesplitst naar herkomst. Hierbij gaat het alleen om mensen die werk of een uitkering hebben gedurende 52 weken in tegenstelling tot hierboven beschreven in tabel 3.6.

Het gemiddeld besteedbaar inkomen in Drenthe van personen gedurende het hele jaar lag 1.000 euro of 5,6% lager dan in de rest van Nederland. Uit deze tabel valt op te maken dat niet-westerse allochtonen een lager inkomen hebben dan westerse allochtonen en autochtonen. Dit komt overeen met het beleid van de inkomens in Nederland. Opvallend is het hoge gemiddeld besteedbare inkomen onder westerse allochtonen. Mogelijk gaat het hier om door grote bedrijven naar Nederland gehaalde kenniswerkers.

Tabel 3.7 Jaarinkomens in euro's naar etniciteit voor Drenthe en Nederland, 2004

	alle inwoners	autochtonen	totaal allochtonen	westerse allochtonen	niet-westerse allochtonen
Drenthe	16.700	16.700	16.200	16.900	14.100
Nederland	17.700	17.900	16.700	18.300	14.800

Bron: CBS

8,7%

VAN DE HUISHOUDENS
MET LAAG INKOMEN

Huishoudens met een laag inkomen

Het aandeel huishoudens met een laag inkomen was 8,7% in 2004 (zie tabel 3.8). Ook het aandeel huishoudens onder het sociaal minimum is 8,7% in dat jaar. In 2005 is het aandeel huishoudens met een laag inkomen gestegen naar 9,5%. In het jaar 2000 was het aandeel nog groter (10,4%). Het aandeel huishoudens onder het sociaal minimum is gedaald naar 8,1% in 2005. Landelijk is deze ontwikkeling ook zichtbaar.

Tabel 3.8 Huishoudens rond lage inkomensgrens^{a)} en 'sociaal minimum^{a)}'

		aantal huishoudens met inkomen tot		aandeel huishoudens met inkomen tot	
		100% lage-inkomens-grens	105% sociaal minimum	100% lage-inkomens-grens	105% sociaal minimum
Drenthe	2000	19.000	15.000	10,4%	7,9%
	2004	17.000	17.000	8,7%	8,7%
	2005	18.000	16.000	9,5%	8,1%
Nederland	2000	754.000	585.000	11,8%	9,1%
	2004	618.000	606.000	9,4%	9,2%
	2005	662.000	585.000	10,0%	8,9%

Bron: CBS

a) zie voor definities van laag inkomen en 'sociaal minimum' bijlage 1

44.580

INWONERS
MET UITKERING

Inwoners met uitkeringen

Het totaal aantal inwoners in Drenthe dat afhankelijk is van een uitkering bedroeg in 2006 44.580. Het totaalcijfer is samengesteld uit uitkeringen in het kader van arbeidsongeschiktheid, werkloosheid en bijstand. Daarbij is geen rekening gehouden met mensen met meerdere uitkeringen. Het totaal aantal inwoners met een uitkering ligt in werkelijkheid dus lager.

In 2006 ontvingen ruim 27.000 inwoners van Drenthe een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO/Wajong). Dit komt neer op 87 arbeidsongeschikten per 1.000 Drentse inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar (de potentiële beroepsbevolking). Het aandeel arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ligt in Drenthe hoger dan landelijk.

In 2006 ontvingen 9.500 personen een werkloosheidsuitkering, dat is 30 werklozen per 1.000 15 t/m 64 jarigen. Ook het aandeel Drentse werkloosheidsuitkeringen (30‰) ligt hoger dan landelijk (23‰). In 2006 ontvingen bijna achtduizend huishoudens in Drenthe een bijstandsuitkering via hun gemeente.

Tabel 3.9 Uitkeringen in het kader van sociale zekerheid in Drenthe en Nederland, 2006

	aantal	per 1.000 15 t/m 64 jarigen	
		Drenthe	Nederland
Arbidsongeschiktheidsuitkeringen	27.490	87	74
Werkloosheidsuitkeringen	9.500	30	23
Bijstandsuitkeringen	7.590	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	44.580		

Bron: CBS

3.4 Gezondheid

Onderzoeksvragen

Als vierde thema van dit hoofdstuk staat de gezondheid van de Drentse bevolking centraal. Daarbij wordt ingegaan op het vóórkomen van ziekten en de ervaren gezondheid, overgewicht en informatie rondom sterfte.

82%
VAN DE DRENTEN
ERVAART EEN
GOEDE GEZONDHEID

Voorkomen van ziekten en ervaren gezondheid

In onderstaande tabel is het percentage personen met een ziekte of aandoening weergegeven voor Drenthe en Nederland in de periode 2001-2004. In Drenthe zijn migraine, astma/CARA en psychische gezondheid de meest genoemde ziekten of aandoeningen. Het vóórkomen van aandoeningen verschilt nauwelijks met Nederland. Al komt in Drenthe meer astma/CARA en minder gewrichtsslijtage voor dan in Nederland.

Tabel 3.10 Aandeel personen met een ziekte of aandoening, gemiddeld over 2001 -2004

aspecten van gezondheid en ziekten	Drenthe	Nederland
Personen met migraine	14%	13%
Personen met astma, CARA	10%	7%
Personen met rugaandoening	7%	8%
Personen met gewrichtsslijtage	7%	9%
Personen met suikerziekte, totaal	2%	3%
Personen met suikerziekte, type 1	0%	1%
Personen met suikerziekte, type 2	2%	2%
Personen die ooit een beroerte hebben gehad	1%	2%
Personen die ooit een hartinfarct hebben gehad	2%	2%
Psychische gezondheid (MH 15)	8%	10%

Bron: CBS

Naast het voorkomen van ziekten is de beleving van de gezondheid ook een belangrijk aspect. Uit het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat ruim vier van de vijf Drenten hun gezondheid als goed tot zeer goed ervaren. Dat is vergelijkbaar met het landelijke beeld. Eén op de vijf Drenten geeft aan een minder goede gezondheid te ervaren. De inwoners van de gemeente Tynaarlo laten een

49%
HEEFT
OVERGEWICHT

veel hogere tevredenheid met hun gezondheid zien dan het landelijk gemiddelde. Inwoners van de gemeenten Emmen en Hoogeveen scoren wat lager in tevredenheid (Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2008). In vergelijking tot 1998 is het aandeel inwoners dat een “minder goede gezondheid” ervaart niet veranderd.

Omvang overgewicht

Overgewicht is een gezondheidsprobleem, dat ook in Drenthe veel voorkomt. Van de volwassen Drenten van 20 jaar en ouder heeft de helft overgewicht, uitgaande van een Body Mass Index (BMI) van 25 of meer. BMI is een maat voor overgewicht op basis van de verhouding tussen gewicht en lengte van een persoon. Een kwart van de mensen met overgewicht, ofwel 12% van de Drentse bevolking lijdt aan obesitas of ernstig overgewicht (BMI>30) (zie tabel 3.11). In Drenthe komt in vergelijking met Nederland zowel meer overgewicht als obesitas voor. Tussen 1998 en 2005 is de omvang van overgewicht in Drenthe gestegen van 44% naar 49%. In dezelfde periode is het percentage obesitas gestegen van 9% naar 12% (Parker Brady, 2005).

Tabel 3.11 Percentage overgewicht en obesitas onder volwassenen in Drenthe en Nederland, 2005

	overgewicht (BMI>25)		obesitas (BMI≥30)	
	Drenthe	Nederland	Drenthe	Nederland
Mannen	57%	50%	11%	10%
Vrouwen	42%	40%	13%	11%
Totaal	49%	46%	12%	11%

Bron: GGD Drenthe, 2006; CBS

Meer mannen dan vrouwen hebben overgewicht. In de groep met obesitas ligt de verhouding andersom: meer vrouwen dan mannen hebben obesitas. Dit geldt voor zowel Drenthe als Nederland. Het aandeel volwassenen met overgewicht in Drenthe neemt toe met de leeftijd. In de leeftijdscategorie 20 t/m 24 jaar heeft bijna eenderde van de jongeren overgewicht. Bij de oudste leeftijdscategorie (60 t/m 64 jaar) ligt dit percentage op bijna tweederde van deze groep inwoners. Ook het aandeel inwoners dat obesitas heeft stijgt met de leeftijd: 6% van de jongeren en 20% van de 60 t/m 64 jarigen heeft obesitas. Landelijk liggen de cijfers in alle leeftijdscategorieën wat lager. Bij kinderen komen overgewicht en obesitas ook voor. In de leeftijdsgroep 5 en 6 jaar heeft één op de tien kinderen overgewicht en heeft 3% van de 5- en 6- jarigen ernstig overgewicht. In de leeftijdsgroep 13 en 14 jaar zijn is het percentage overgewicht gestegen naar 14%. Het aandeel kinderen met obesitas is voor beide leeftijdsgroepen gelijk. Meisjes tot 12 jaar hebben vaker overgewicht dan jongens tot 12 jaar (Parker Brady, 2005).

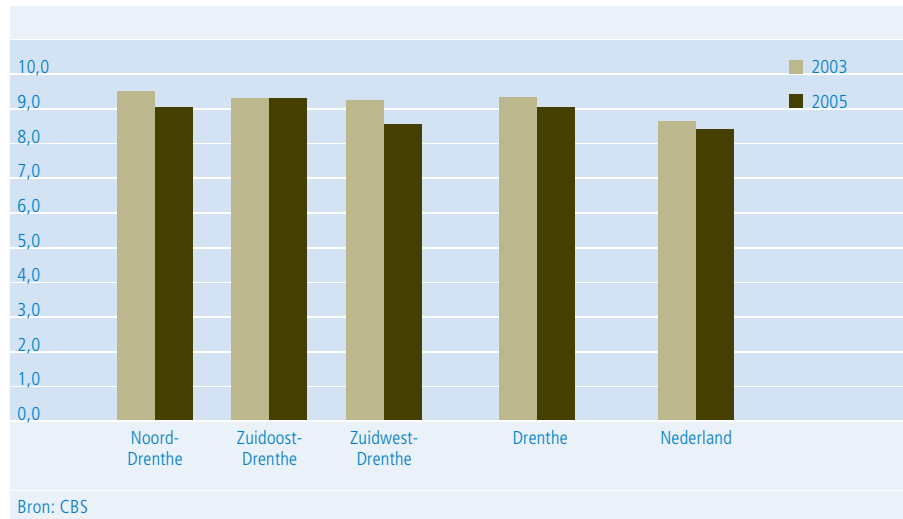
4.349

DRENTEN ZIJN
GESTORVEN IN 2005

Sterfte

In figuur 3.5 is het aantal overledenen per 1.000 inwoners voor 2003 en 2005 weergegeven op provinciaal, landelijk en regionaal niveau. Ten opzichte van het Nederlands gemiddelde scoren Drenthe en de drie regio's ongunstiger. De regio Zuidoost-Drenthe heeft relatief een hoger aantal overledenen dan geheel Drenthe. Ten opzichte van 2003 is het aantal overledenen per 1.000 in alle regio's, met uitzondering van Zuidoost-Drenthe, gedaald.

Figuur 3.5 Overledenen per 1.000 inwoners

In tabel 3.12 is het gestandaardiseerde sterftcijfer voor 2003 en 2005 weergegeven voor mannen en vrouwen apart. Bij het berekenen van dit cijfer is rekening gehouden met het verschil in populatieomvang en leeftijdsopbouw ten opzichte van Nederland.

In de provincie Drenthe ligt het gestandaardiseerde sterftcijfer bij mannen 4% en bij vrouwen 5% onder het landelijke sterftcijfer. Opvallend is dat het sterftcijfer voor vrouwen in Noord-Drenthe 12% onder het landelijke sterftcijfer ligt en in Zuidoost-Drenthe 5% boven het landelijke sterftcijfer. Bij mannen ligt het sterftcijfer in Zuidwest-Drenthe 11% onder het landelijke sterftcijfer (Bos & van Zanden, 2006).

Tabel 3.12 Gestandaardiseerde sterftcijfers, 2003 en 2005

overleden per 1.000, gestandaardiseerd	overleden mannen (NL man=100)		overleden vrouwen (NL vrouw =100)	
	2003	2005	2003	2005
Drenthe	98	96	94	95
Noord-Drenthe	95	99	94	88
Zuidoost-Drenthe	101	98	96	105
Zuidwest-Drenthe	95	89	92	93

Bron: CBS

In 2005 overleden er in totaal 4.349 mensen in Drenthe. Na de restgroep 'overige oorzaken' overleden de meeste Drenten aan ziekten van hart en bloedvaten (32,3%) en aan kanker (29,8%). Bijna 4% van de Drenten is gestorven aan een niet-natuurlijke oorzaak, namelijk ongelukken of doodslag. De situatie in de provincie Drenthe wijkt nauwelijks af van de situatie in de rest van Nederland.

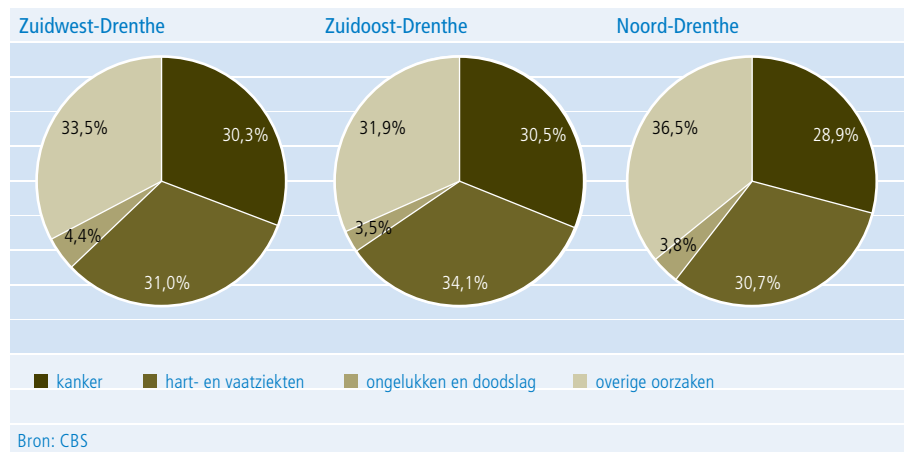
Tabel 3.13 Doodsoorzaken in vier groepen in Drenthe en Nederland, 2003-2005

Doodsoorzaken	Drenthe 2003	Drenthe 2005	Nederland 2003	Nederland 2005
Kanker	29,3%	29,8%	28,1%	29,6%
Hart- en vaatziekten	33,6%	32,3%	33,1%	31,8%
Ongelukken en doodslag	3,9%	3,8%	3,8%	3,9%
Overige oorzaken	33,2%	34,1%	35,0%	34,7%
Totaal (absoluut)(=100%)	4.495	4.349	141.936	136.402

Bron: CBS

Mensen in de regio Zuidoost-Drenthe overlijden wat vaker aan hart- en vaatziekten dan in de andere twee regio's (zie figuur 3.6). In vergelijking tot 2003 stierven er in 2005 relatief meer mensen in Drenthe aan kanker dan aan hart- en vaatziekten. Dit beeld is ook in Nederland zichtbaar.

Figuur 3.6 Doodsoorzaken naar regio in Drenthe, 2005

3.5 Samenvatting

In Drenthe wonen bijna een half miljoen mensen, iets meer vrouwen dan mannen. De Drentse bevolking groeit gestaag door tot 2030. In Drenthe wonen, ten opzichte van Nederland, veel inwoners van 45 jaar en ouder. Het aandeel allochtonen is in Drenthe krap 9%. Het merendeel van de allochtonen is westerse allochtoon. Slechts 3% van de Drenten is niet-westerse allochtoon. Niet-westerse allochtonen zijn naar verhouding jonger dan de gemiddelde Drent. De meeste Drenten vinden dat er niet te veel allochtonen in Drenthe wonen.

Het besteedbaar inkomen in Drenthe is lager dan in Nederland. Binnen Drenthe is met name in Zuidoost-Drenthe en in mindere mate in Zuidwest-Drenthe sprake van een lager inkomen. Het aandeel uitkeringen is in Drenthe hoger dan in Nederland.

Ruim viervijfde van de Drenten ervaart een goede gezondheid. Van de ziekten die geregistreerd worden komen migraine, astma/CARA en psychische aandoeningen het meeste voor in Drenthe. De helft van de Drentse bevolking heeft overgewicht en 12% van de Drentse bevolking heeft ernstig overgewicht. Dit is iets hoger dan in Nederland. Meer mannen dan vrouwen hebben overgewicht. Bij ernstig overgewicht is dat omgekeerd: meer vrouwen dan mannen hebben ernstig overgewicht.

In Drenthe zijn in 2005 ruim vierduizend Drenten gestorven. Als gekeken wordt naar het gestandaardiseerde sterftcijfer dan valt op dat voor zowel de Drentse mannen als de vrouwen het sterftcijfer 4 à 5% onder het landelijk gemiddelde ligt.

WAT IS HET AANBOD
VAN FORMELE
KINDEROPVANG
IN DRENTE?

WAT IS DE AARD
EN OMVANG VAN
SPORTBEOEFENING
IN DRENTE?

WAT IS DE AARD EN
OMVANG VAN DE
VRIJWILLIGE INZET
IN DRENTE?

OP WELKE WIJZE ZIJN
DRENTEN BETROKKEN
BIJ (PROVINCIALE)
BELEIDSVORMING?

4.

PARTICIPATIE

4

Dit hoofdstuk behandelt de participatie van Drenten in de samenleving. Mensen kunnen op verschillende manieren deelnemen aan de samenleving. Zij kunnen deelnemen door het doen van betaald werk, het volgen van onderwijs, het deelnemen aan sport of beweging, het doen van vrijwilligerswerk of het bieden van mantelzorg. Drenten kunnen ook participeren door politiek actief te zijn of als bewoner betrokken te zijn bij leefbaarheid van de eigen (woon)omgeving. In dit hoofdstuk van het Sociaal Rapport staat de volgende vraagstelling centraal:

In welke mate en op welke wijze participeren Drenten in de samenleving?

In dit hoofdstuk worden eerst cijfers die betrekking hebben op arbeid, onderwijs en de combinatie van arbeid en zorg voor kinderen gepresenteerd (4.1). Vervolgens komt de sportparticipatie van de Drenten aan de orde (4.2). Vrijwilligerswerk en mantelzorg in Drenthe zijn het onderwerp van de derde paragraaf. In paragraaf 4.4 wordt de politieke participatie en andere vormen van betrokkenheid bij de beleidsvorming van overheden beschreven.

4.1 Arbeidsparticipatie, onderwijsdeelname en combinatie arbeid en zorg

Onderzoeksvragen

Op het terrein van arbeidsparticipatie, onderwijsdeelname en combinatie arbeid en zorg spelen de volgende maatschappelijke ontwikkelingen:

1. de toegenomen arbeidsparticipatie van vrouwen,
2. het doorlopend opleiden en bijscholen van medewerkers,
3. de grotere aandacht voor het combineren van arbeid en zorg voor kinderen.

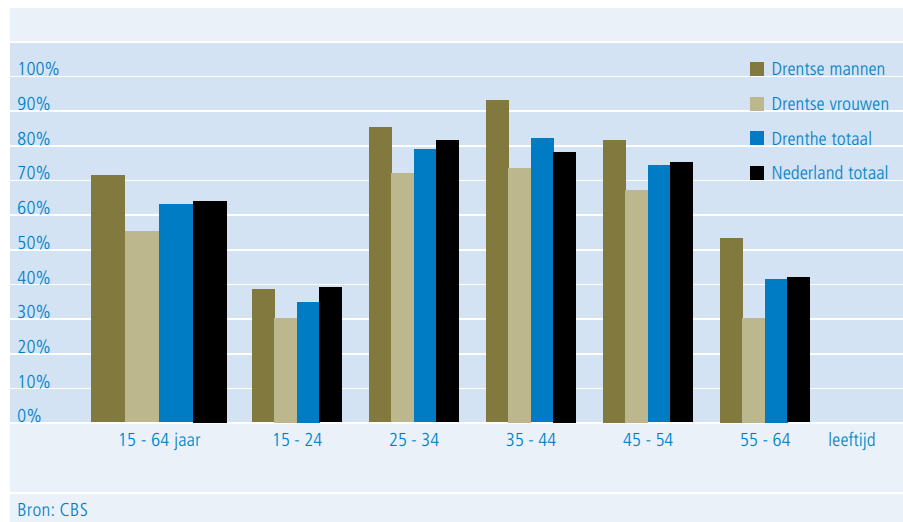
In Drenthe zijn deze ontwikkelingen door de provincie opgepakt. In het provinciale beleid is aandacht voor “7 tot 7 arrangementen” (Provincie Drenthe, 2007a) en voor “Een leven lang leren”, zoals vastgelegd in de programmalijn Werk, onderwijs en kennisinfrastructuur (WOK) (Provincie Drenthe, 2006b). Sinds 1 januari 2005 zijn kinderopvangorganisaties verplicht zich te laten registreren bij de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole. Ouders die een toelage ontvangen voor kinderopvang zijn verplicht een keuze uit de geregistreerde organisaties te maken.

68%
VAN DE DRENTEN
TUSSEN 15 EN 65 JAAR
HEEFT BETAALD WERK

Arbeidsparticipatie

De Drentse beroepsbevolking telt ongeveer 214.000 personen (zie voor de definitie bijlage 1). Dit is 68% van alle Drenten in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar en is gelijk aan het landelijke percentage (zie bijlage 3). Meer mannen dan vrouwen nemen deel of willen deelnemen aan het arbeidsproces. Als gekeken wordt naar de werkzame beroepsbevolking, dus de Drenten die voor tenminste 12 uur per week werk hebben, dan is in vergelijking tot 2002 de netto arbeidsparticipatie van mannen wat gedaald en die van vrouwen wat gestegen. De netto arbeidsparticipatie van vrouwen is de laatste tien tot vijftien jaar sterk gestegen, maar de groei is de laatste jaren wat minder sterk (zie bijlage 3). De netto arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen in Drenthe groeit steeds meer naar elkaar toe. Dit is in lijn met het landelijke beeld. De netto arbeidsparticipatie in Drenthe onder de 35 t/m 44 jarigen is het hoogst, direct gevolgd door de 25 t/m 34 jarigen (zie figuur 4.1). In vergelijking tot 2002 is het aandeel van de bevolking dat werkt gedaald. Vooral onder mannen is een sterke daling zichtbaar van 78% naar 71%. Vrouwen zijn meer gaan werken in de periode 2002-2006, van 50% naar 56%. In vergelijking tot 2002 nemen meer ouderen van 55 t/m 64 jaar aan het arbeidsproces deel. Was dit in 2002 nog 37%, nu is dit 42%. Deze ontwikkeling is landelijk ook zichtbaar. De verklaring hiervoor is dat ouderen minder gebruik (kunnen) maken van vervroegde uittreding of prepensioen door nieuwe regelgeving. Ook worden zij door fiscale maatregelen gestimuleerd om langer te blijven werken (Ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2007).

Figuur 4.1 Netto participatiegraad van Drentse mannen en vrouwen in leeftijdsgroepen, 2006

2.440
DRENTEN TUSSEN
25 EN 65 JAAR
NAMEN DEEL AAN
VOLWASSENEN-
EDUCATIE

Deelname aan volwasseneneducatie en bedrijfsopleidingen

Naast arbeid kunnen Drenten ook participeren door het volgen van volwassenenonderwijs (voor 25 t/m 64 jaar) en bedrijfsopleidingen. Voor sommige mensen biedt dit type onderwijs kansen om alsnog een startkwalificatie te behalen en voor anderen om hun competenties op het werk te vergroten.

In het schooljaar 2005-2006 namen 2.440 studenten of 9,2 per 1.000 inwoners (25 t/m 64 jaar) in Drenthe deel aan de volwasseneneducatie (zie tabel 4.1). Hieronder vallen het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs, basiseducatie niveau 1 t/m 3 en Nederlands als Tweede Taal. In Nederland wordt naar verhouding meer volwassenenonderwijs gevolgd. In vergelijking tot schooljaar 2003-2004 is het aantal studenten in de volwasseneneducatie met bijna 1.000 personen of 28% gedaald in Drenthe. Landelijk is deze daling ook zichtbaar. De daling komt het meest voor bij de basiseducatie en het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs.

Tabel 4.1 Aantal studenten dat deelneemt aan volwasseneneducatie per regio 2003 - 2006

regio's	jaren	totaal aantal	mannen	vrouwen	per 1.000 25-64 jarigen
Drenthe	2003/'04	3.410	1.720	1.690	12,9
	2004/'05	3.810	1.720	2.090	14,4
	2005/'06	2.440	1.230	1.220	9,2
Nederland	2003/'04	145.580	51.790	93.800	16,1
	2004/'05	152.410	54.380	98.030	16,8
	2005/'06	119.190	41.950	77.240	13,2

Bron: CBS

84
OPVANGPLAATSEN
PER 1.000 KINDEREN
VAN 0-12 JAAR

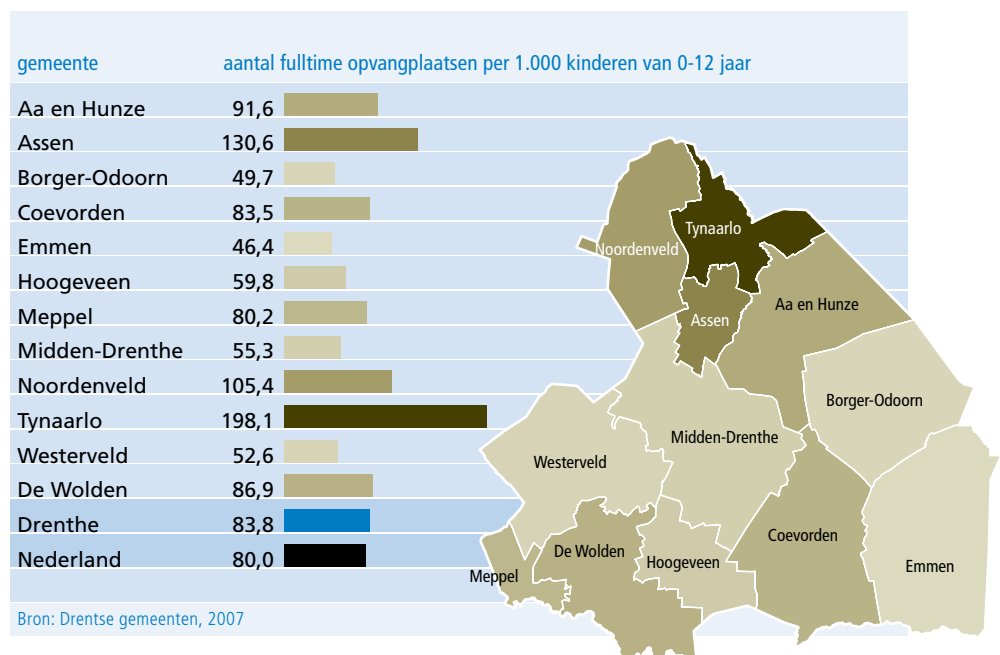
In 2005 volgde één op de drie Nederlandse werknemers in de particuliere sector een bedrijfsopleiding. Meer mannen dan vrouwen namen deel aan een bedrijfsopleiding. Het percentage werknemers dat in 2005 een bedrijfsopleiding volgde, was 6% lager dan in 1999 (Claessen en Nieuweboer, 2006). Drentse gegevens over bedrijfsopleidingen zijn helaas niet beschikbaar.

Kinderopvangplaatsen

In figuur 4.2 is een overzicht gegeven van de capaciteit van de erkende kinderopvang per gemeente in Drenthe, peildatum december 2007. Hierbij gaat het om officiële kinderopvang zonder bemiddeling voor gastouders en zonder informele opvang door familie of kennissen. In de afgelopen jaren is het aantal kinderopvangplaatsen in Drenthe gestegen. Deze ontwikkeling komt in het volgende hoofdstuk (Leefbaarheid en veiligheid) aan de orde.

De capaciteit van kindplaatsen is het grootst in de gemeenten Tynaarlo, Assen en Noordenveld. De gemeenten Borger-Odoorn, Emmen, Midden-Drenthe, Westerveld en Hoogeveen blijven wat achter met het aantal fulltime opvangplaatsen per 1.000 kinderen tot en met 12 jaar.

Figuur 4.2 Capaciteit wettelijke kinderopvang per Drentse gemeente

35%
VAN DE DRENTEN
VINDT EEN WERKENDE
MOEDER IN EEN GEZIN
MET SCHOOLGAANDE
KINDEREN EEN
PRIMA ZAAK

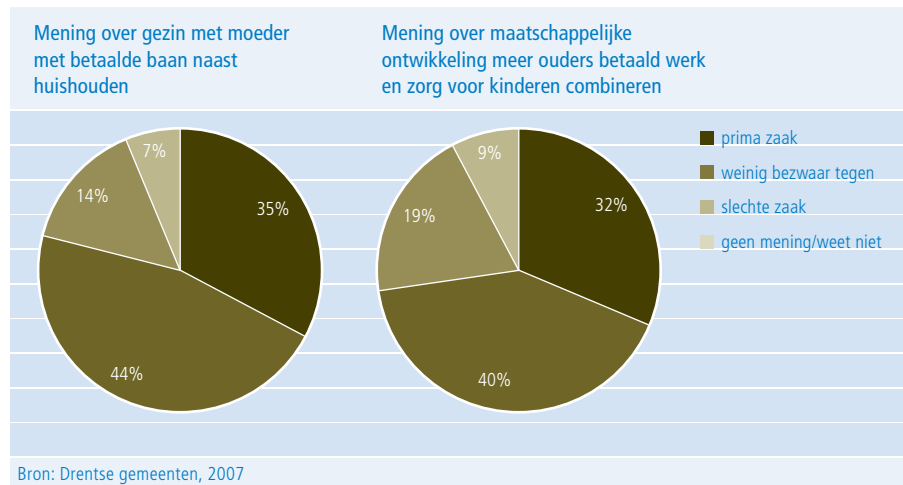
Beeldvorming over combinatie arbeid en zorg

Hoe kijken Drenten aan tegen de maatschappelijke ontwikkeling dat steeds meer ouders betaald werk en zorg voor de kinderen combineren?

Uit het Drents Panel (2007) blijkt dat Drenten positief denken over deze maatschappelijke ontwikkeling. Een derde van de respondenten vindt het een prima zaak en vier op de tien respondenten heeft er weinig bezwaar tegen. Eén op de vijf respondenten vindt het een slechte zaak (zie figuur 4.3).

Positiever zijn de ondervraagden als hun mening gevraagd wordt over een werkende moeder in een gezin met schoolgaande kinderen: 35% vindt het een prima zaak en 44% heeft er geen bezwaar tegen. Eén op de zeven (14%) vindt het een slechte zaak en 6% weet het niet. Op landelijk niveau is ongeveer hetzelfde beeld zichtbaar (Portegijs e.a., 2006).

Figuur 4.3 Meningen combinatie arbeid en zorg

Drentse vrouwen zijn beduidend positiever dan mannen als het gaat om de mogelijkheid om betaald werk te combineren met zorgtaken: ruim vier op de tien vrouwen en krap drie op de tien mannen vindt een werkende moeder met schoolgaande kinderen een prima zaak.

Jongeren tot 30 jaar zijn positiever over beide stellingen dan ouderen van 65 jaar en ouder. De ontwikkeling van het vaker combineren van zorg en werk vindt 13% van de jongeren een slechte zaak tegen 21% van de ouderen. De situatie van een werkende moeder in een gezin met schoolgaande kinderen vindt 8% van de jongeren een slechte zaak tegen 23% van de ouderen. Een meerderheid (56%) van de Drenten is het eens met de stelling dat de overheid voorzieningen moet scheppen zodat ouders een betaalde baan met zorg voor kinderen kunnen combineren. Krap drie op de tien Drenten is van mening dat dit geen taak is van de overheid. Meer Drenten antwoorden negatief op deze stelling dan landelijk wordt geantwoord. Enige nuancering is op zijn plaats. Het landelijke onderzoek heeft plaatsgevonden middels een mondelinge enquête. De kans dat geïnterviewden sociaal wenselijke antwoorden geven is groter bij een mondelinge dan bij een schriftelijke enquête.

De opleiding van de respondent is ook van invloed op zijn/haar mening over de combinatie van zorg en werk. Drenten met een hogere opleiding (HBO en WO) zijn positiever over de combinatie van zorg en betaald werk en over de opvang van kinderen overdag, dan mensen met een lagere opleiding (tot bovenbouw HAVO/ VWO).

4.2 Sportparticipatie

Onderzoeksvraag

WAT IS DE AARD EN OMVANG
VAN SPORTBEOEFENING IN
DRENTHE?

72%
VAN DE DRENTEN
DOET AAN SPORT

In Drenthe beweegt! Provinciale sportagenda 2006-2008 (Provincie Drenthe, 2006c) is sportstimulering als één van de speerpunten van provinciaal beleid benoemd. De provincie wil sport onder de aandacht van de Drentse bevolking brengen en de Drent enthousiasmeren om (meer) te bewegen en/of te sporten. Ook in het collegeprogramma 2007-2011 (Provincie Drenthe, 2007c) wil de provincie de breedtesport in Drenthe verder stimuleren.

Bijna driekwart van de volwassen Drenten geeft aan wel eens aan sport te doen (12 keer of meer per jaar) (zie tabel 4.2). Meer Drenten dan Nederlanders doen aan sport. Meer jongvolwassenen dan ouderen doen aan sport. Drenten die sporten, doen dit vaker per jaar dan de rest van Nederland. Ruim de helft van Drentse sporters sport vaker dan één keer per week. Landelijk sport 30% van de sporters eens per week of vaker.

Ook het gemiddelde aantal beoefende sporten door volwassenen ligt in Drenthe hoger dan in de rest van Nederland. De gemiddelde Drent doet aan 3,4 soorten sport tegen 2,7 soorten sport in Nederland. De meeste soorten sport worden in de leeftijdscategorie 18 t/m 34 jaar gedaan, bijna vier soorten sport per persoon in Drenthe. Ouderen van 55 jaar en ouder doen het minste aantal sporten, namelijk 2,5 soorten sport per persoon.

Tabel 4.2 Sportparticipatie van volwassen Drenten en Nederlanders

	aandeel volwassenen dat sport		gemiddeld aantal sporten	
	Drenthe 2007 (n=1.274)	Nederland 2005	Drenthe 2007 (n=1.067)	Nederland 2005
Man	71%	65%	3,5	2,9
Vrouw	73%	59%	3,3	2,5
18 - 24 jaar	77% ^{a)}	69%	3,9 ^{a)}	3,5
25 - 34 jaar	77% ^{a)}	67%	3,9 ^{a)}	3,1
35 - 44 jaar	75%	64%	3,7	2,6
45 - 54 jaar	74%	57%	3,5	2,5
55 - 64 jaar	64% ^{b)}	53%	2,5 ^{b)}	2,1
65 - 70 jaar	64% ^{b)}	64%	2,5 ^{b)}	2,6
Totaal	72%	62%	3,4	2,7

Bron: Drents Panel (2007), RSO (diverse jaren)

a) betreft cijfer voor 18 -34 jarigen

b) betreft cijfer voor 55- 70 jarigen

De vier meest beoefende sporten in Drenthe zijn in afnemende volgorde wandelsport, fitness/conditie en wielrennen/mountainbiken/toerfietsen en zwemsport. Landelijk worden dezelfde sporten genoemd, maar scoort fitness/conditie het hoogst.

Circa de helft van de Drenten, die minimaal één keer per maand aan sport doen, doet dit meestal in ongeorganiseerd verband. Ongeveer een derde doet aan sport in georganiseerd verband en de rest (17%) doet beide ongeveer even vaak.

Ook andere vormen van beweging, zoals het minimaal een kwartier achter elkaar wandelen en fietsen, worden in Drenthe frequent gedaan: ruim de helft van de volwassenen wandelt of fietst vaker dan één keer per week.

4.3 Vrijwilligerswerk en mantelzorg

Onderzoeksvragen

WAT IS DE AARD EN OMVANG VAN DE VRIJWILLIGE INZET IN DRENTHE?

WAT IS DE AARD EN OMVANG VAN DE MANTELZORGVERLENING IN DRENTHE?

De provincie wil haar beleid en haar rol op het terrein van vrijwilligerswerk en mantelzorg actualiseren (Provincie Drenthe, 2007b). Deze paragraaf is gebaseerd op het onderzoek 'Drentse vrijwilligers en mantelzorger anno 2007' (Parker Brady en Lange, 2007).

44%
VAN DE DRENTEN DOET
VRIJWILLIGERSWERK

Vrijwilligerswerk

In tabel 4.3 zijn de deelnamecijfers aan vrijwilligerswerk weergegeven voor Drenthe en Nederland naar geslacht en leeftijd vanaf 18 jaar.

Tabel 4.3 Percentage vrijwilligerswerk naar leeftijdscategorie

	Drenthe 2007 (n=1.543)	Nederland 2004 ^{a)}
Mannen	45%	43%
Vrouwen	44%	42%
18 tot 24 jaar	33% ^{b)}	43%
25 tot 34 jaar	33% ^{b)}	39%
35 tot 44 jaar	46%	51%
45 tot 54 jaar	49%	45%
55 tot 64 jaar	47%	40%
65 jaar en ouder	52%	35%
Totaal	44%	43%

Bron: Drents Panel (2007), CBS (2004)

a) betreft georganiseerd vrijwilligerswerk

b) de leeftijdscategorie 18-24 jaar en 25-34 jaar zijn samengenomen vanwege geringe aantallen

In Drenthe zetten mannen zich even vaak vrijwillig in als vrouwen. Ook landelijk is de deelname van mannen en vrouwen vrijwel gelijk. Met de stijging van de leeftijd is de Drent vaker actief als vrijwilliger. Meer dan de helft van de ouderen (65 jaar en ouder) doet aan vrijwilligerswerk tegen eenderde van de jongeren (tot 35 jaar). In tegenstelling tot de landelijke situatie doen hoger opgeleiden in Drenthe niet vaker, maar even vaak vrijwilligerswerk als lager opgeleiden. Bewoners van het platteland doen vaker aan vrijwilligerswerk (48%) dan inwoners van de vijf Drentse steden (39%).

In Drenthe vindt bijna alle vrijwilligerswerk (92%) in georganiseerd verband plaats. Het ongeorganiseerde vrijwilligerswerk bestaat uit burenen-, ouderen- en gehandicaptenhulp.

De organisaties waarvoor Drenten zich vrijwillig inzetten zijn zeer divers. De volgende sectoren zijn het vaakst genoemd: sportverenigingen, onderwijs- en schoolverenigingen, buurt- en dorpsverenigingen, levensbeschouwelijke organisaties en zorg- en welzijnsorganisaties. In vergelijking tot de rest van Nederland zijn relatief minder Drenten als vrijwilliger actief bij hobbyverenigingen, jeugdwerk en culturele verenigingen (zie tabel 4.4).

Tabel 4.4 Georganiseerd vrijwilligerswerk in Drenthe en Nederland naar sector

	Drenthe 2007 (n=671)	Nederland 2004
Sportvereniging	11%	13%
Buurt- of dorpsvereniging	7%	-
School	6%	9%
Maatschappelijke organisatie	5%	-
Culturele vereniging	4%	5%
Jeugdwerk	3%	4%
Arbeidsorganisatie	2%	2%
Hobbyvereniging	2%	4%
Politieke organisatie	2%	1%
Andere organisatie (levensbeschouwelijk, verzorging en verpleging en anders)	24%	22%
Buren-, bejaarden- en gehandicaptenhulp ^{a)}	8%	8%
Totaal ^{b)}	44%	43%

Bron: Drents Panel (2007), CBS (2004), SCP (2005)

a) Bron: SCP, 2005

b) Totaal is niet gelijk aan de som van sectoren, omdat meerdere antwoorden mogelijk waren

De vrijwillige inzet in de vorm van korte, afgeronde klussen maakt ongeveer een kwart van al het vrijwilligerswerk uit. Het zijn vooral jongeren tot 35 jaar die korte vrijwillige klussen doen. Dus voor jongeren geldt dat zij minder vaak als vrijwilliger actief zijn en vaker een ander soort vrijwilligerswerk doen dan de categorie ouderen.

20%
VAN DE DRENTEN
VERLEENT
MANTELZORG

Mantelzorg

Mantelzorg onderscheidt zich in het bijzonder op een tweetal punten van vrijwilligerswerk. Ten eerste is er bij mantelzorg altijd sprake van een bestaande persoonlijke relatie tussen de hulpgever en de hulpbehoevende (familie, vrienden, kennissen). Daarnaast is er bij mantelzorg altijd sprake van een bijzondere hulpbehoefte. Van de volwassenen in Drenthe geeft 17% intensieve of langdurige mantelzorg. Dit percentage komt overeen met het landelijke percentage. De omvang van de groep die kortdurende en niet-intensieve mantelzorg verleent in Drenthe, is niet exact bekend, omdat deze vorm van zorg niet altijd als mantelzorg wordt (h)erkend. Het in tabel 4.5 vermelde percentage (3%) is een ondergrens. Landelijk ligt dit percentage op 11%.

Tabel 4.5 Aantal mantelzorgers in Drenthe en Nederland, naar duur en intensiteit

	Drenthe (2007)		Nederland (2001)	
	absoluut	aandeel	absoluut	aandeel
<i>Korter dan 3 maanden en minder dan 8 uur per week</i>	11.800	3%	1.400.000	11%
<i>Korter dan 3 maanden en meer dan 8 uur per week</i>	5.500	2%	300.000	2%
<i>Langer dan 3 maanden en minder dan 8 uur per week</i>	31.700	8%	1.300.000	10%
<i>Langer dan 3 maanden en meer dan 8 uur per week</i>	27.000	7%	750.000	6%
Totaal aantal mantelzorgers	76.000	20%	3.750.000	30%

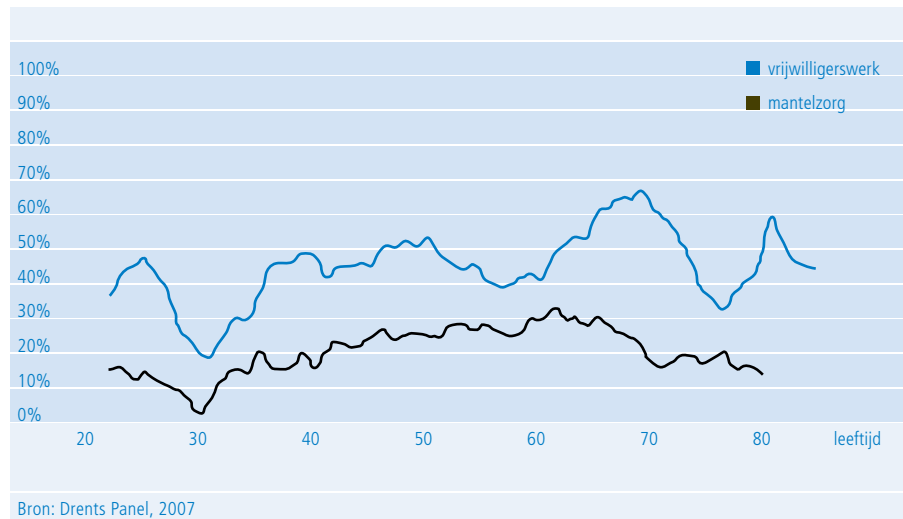
Bron: Drents Panel, 2007; SCP, 2001

De meeste Drentse mantelzorgers zijn al 'op leeftijd': de leeftijd waarop zij de meeste mantelzorg verlenen, is 60 jaar. In de leeftijdsgroep 55 t/m 64 jaar verleent 30% mantelzorg. Verder is de mantelzorger vaker een vrouw en heeft hij/zij vaker een lage of middelbare opleiding. Mantelzorg komt even vaak voor in Drentse dorpen als in steden.

Mantelzorg is naar drie soorten hulp onder te verdelen: huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging en begeleiding. Meer dan driekwart van de mantelzorgers geeft begeleiding. Huishoudelijke verzorging wordt door bijna 60% van de mantelzorgers gegeven en persoonlijke verzorging door 22% van de mantelzorgers. Veel mantelzorgers verlenen meer dan één soort hulp. De meest intensieve vorm van mantelzorg, persoonlijke verzorging, wordt meestal in combinatie met huishoudelijke hulp en begeleiding gegeven. De belasting van mantelzorg is niet voor iedereen gelijk. Bijna de helft van de mantelzorgers geeft aan zich niet of nauwelijks belast te voelen en 38% van de mantelzorgers een beetje belast als hij of zij mantelzorg geeft. Eén op de zeven mantelzorgers geeft aan zich zwaar tot zeer zwaar belast te voelen. Eén van de oorzaken hiervan is dat ongeveer een kwart van de mantelzorgers geen vervanger achter de hand heeft (Parker Brady en Lange, 2007).

Veel mantelzorgers doen ook aan vrijwilligerswerk en zij doen dit vaker dan de groep mensen die geen mantelzorg verleent. Er zijn overeenkomsten tussen mantelzorgers en vrijwilligers in leeftijd: het dal ligt rond het 30ste jaar en de piek op de leeftijd van 60 tot 70 jaar (zie figuur 4.4). Voor een toelichting op de trendlijn wordt verwezen naar het rapport *“Drentse vrijwilligers en mantelzorgers anno 2007”* (Parker Brady & Lange, 2007).

Figuur 4.4 Mantelzorgers en vrijwilligerswerk per leeftijd, 5-jarige trendlijn

4.4 Politieke participatie en betrokkenheid bij beleidsvorming

Onderzoeksvragen

HOE IS DE POLITIEKE PARTICIPATIE IN DRENTHE?

OP WELKE WIJZE ZIJN DRENTEN BETROKKEN BIJ (PROVINCIALE) BELEIDSVORMING?

Politieke participatie is uitgewerkt in drie onderwerpen: opkomst bij verkiezingen, lidmaatschap van politieke partijen en bekendheid met en interesse voor het provinciale beleid. De betrokkenheid bij beleidsvorming is het tweede deel van deze paragraaf. Hierbij komt de wijze waarop de Drent betrokken wil worden bij het provinciaal beleid, bewonersparticipatie en cliëntenparticipatie aan de orde.

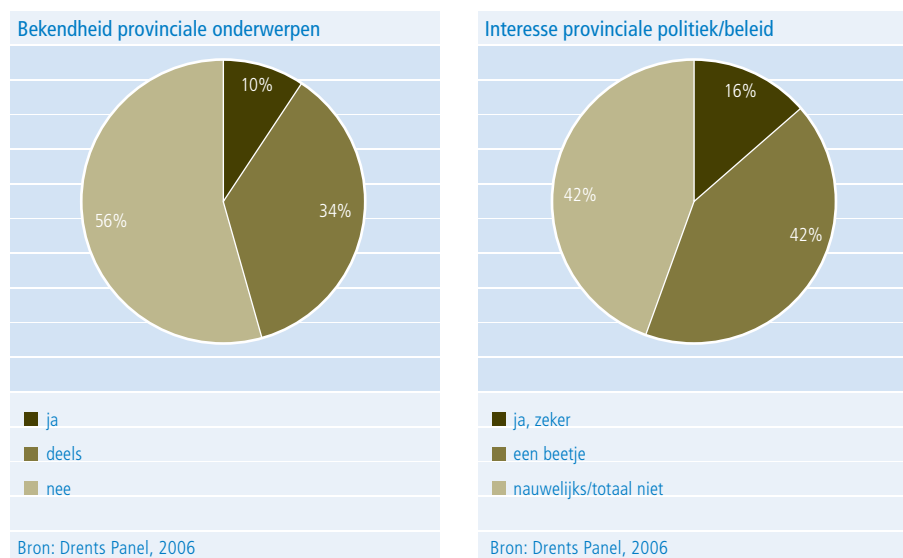
10%
VAN DE DRENTEN
IS BEKEND MET
PROVINCIALE
ONDERWERPEN

Politieke participatie

Het eerste onderdeel van politieke participatie is opkomst bij verkiezingen. Bij de laatste Provinciale Staten (PS) verkiezingen in maart 2007 was de opkomst 51,2% tegenover 56,1% in 2003. De opkomst in Drenthe lag in beide jaren hoger dan landelijk (46,4% in 2007 en 47,6% in 2003). De opkomst bij de Gemeenteraadsverkiezingen in 2006 lag in Drenthe ook hoger: 62,6% van de stemgerechtigden brachten hun stem uit. Landelijk lag dit percentage wat lager, op 58,6%.

Het tweede deel van politieke participatie is het lidmaatschap van politieke partijen. In Drenthe zijn bijna 11.000 inwoners lid van een politieke partij (exclusief SGP). Dit is 3,0% van de Drentse stemgerechtigden. In Groningen en Friesland liggen de lidmaatschapspercentages hoger en in de andere provincies lager dan Drenthe (Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen, 2005). Het derde deel van politieke participatie is de bekendheid met en interesse voor provinciale politiek en beleid. Deze gegevens zijn afkomstig uit een onderzoek onder leden van het Drents Panel uit 2006 (Lange, 2006). Tien procent van de Drenten heeft een goed beeld van de onderwerpen waar de provincie zich mee bezig houdt, 34% deels en 56% heeft geen goed beeld wat de provincie doet (zie figuur 4.5). Interesse in provinciale politiek en beleid is hoger dan de bekendheid: 16% van de Drenten heeft zeker interesse in provinciale politiek/ beleid, ruim vier op de tien Drenten geeft zowel aan een beetje interesse te hebben als nauwelijks of helemaal geen interesse te hebben in provinciale politiek en beleid.

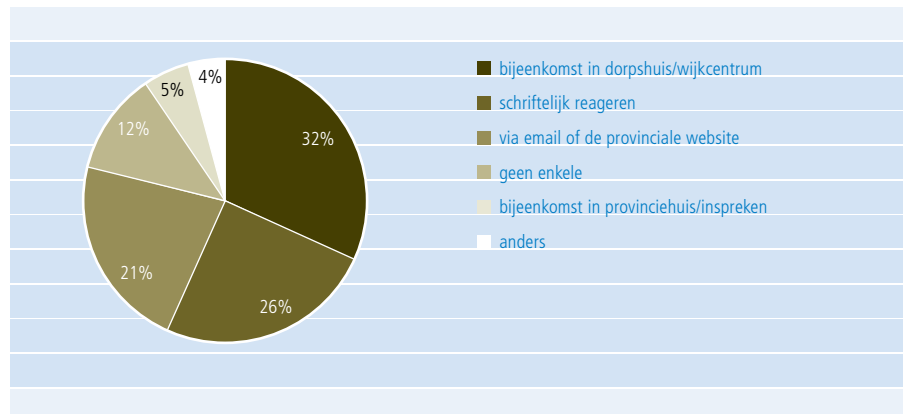
Figuur 4.5 Bekendheid met provinciale onderwerpen en interesse in provinciale politiek

32%
VAN DE DRENTEN WIL
INVLOED UITOEFENEN
VIA BIJEENKOMST
IN DORPSHUIS
OF WIJKCENTRUM

Betrokkenheid bij beleidsvorming

Aan het Drents Panel is in het eerder genoemde onderzoek de vraag voorgelegd op welke wijze zij invloed op het provinciale beleid willen uitoefenen. Eenderde van de Drenten wil invloed uitoefenen via een bijeenkomst in dorpshuis of wijkcentrum, een kwart wil bij voorkeur schriftelijk reageren en eenvijfde het liefst digitaal via email of de provinciale website. De overige vormen scoren minder dan 10 procent (zie figuur 4.6).

Figuur 4.6 Wijze van invloed uitoefenen op provinciaal beleid

Bron: Drents Panel, 2006

Een andere manier van betrokkenheid bij beleid is bewonersparticipatie.

Het gaat om de inbreng van mensen bij het oplossen van leefbaarheidsvraagstukken in hun directe woonomgeving.

Leefbaarheidsvraagstukken kunnen liggen op het vlak van de fysieke inrichting, veiligheid en sociaal klimaat. De provincie Drenthe heeft in haar plattelandsbeleid een grote plaats ingeruimd voor bewonersparticipatie.

Bewoners kunnen bijvoorbeeld betrokken worden bij de ontwikkeling van een dorpsplan. Een dorpsplan geeft de visie van de bewoners weer op de gewenste ruimtelijke en sociaal-economische ontwikkeling van een dorp. In 2007 heeft een procesevaluatie plaatsgevonden van een zestiental dorpsplannen in Drenthe (Rigter, 2007).

De betrokkenheid van de bewoners bij het totstandkomen van deze dorpsplannen was hoog. Gemiddeld tachtig procent van de bewoners vulde de enquête over leefbaarheid en woongenot in en een groot deel van de bewoners deed mee aan het onderzoek over de gewenste ruimtelijke ontwikkeling. De informatiebijeenkomsten over de dorpsplannen waren druk bezocht.

Nog een andere manier van betrokkenheid bij beleidsvorming is cliëntenparticipatie. De provincie heeft een taak om cliëntenparticipatie te vergroten (Interprovinciaal Overleg (IPO), 2005). Om de betrokkenheid van de cliënten/zorgvragers met het gemeentelijke WMO-beleid te vergroten zijn de WMO-raden in het leven geroepen. Door Zorgbelang Drenthe (voorheen RPCP Drenthe) is een soort basismodel voor de representatieve vertegenwoordiging van cliënten uit verschillende clusters, zoals GGZ, sociale minima, ouderen en mensen met een beperking ontwikkeld (Zorgbelang Drenthe & VCP Drenthe, 2005).

De samenstelling van de WMO-raden is in alle Drentse gemeenten verschillend, maar in de meeste gemeenten, met uitzondering van Meppel, is het basismodel WMO wel als startmodel gekozen. In enkele gemeenten is het aantal clusters uitgebreid. In veel gemeenten is een ontwikkeling zichtbaar van het basismodel WMO, dat gericht is op zorg, naar civil society of burgerparticipatie. Ook niet-clieñten zoals dorpsbelangen, speeltuinclubs, levensbeschouwelijke instellingen en jongeren zijn vertegenwoordigd. De vertegenwoordiging van andere kwetsbare groepen, zoals allochtonen, blijft achter.

De eerste resultaten van de WMO-raden in Drenthe liggen op het vlak van erkenning als gesprekspartner voor de gemeente en het doen opnemen van een paragraaf over informele zorg en vrijwilligerswerk in de WMO-nota (Zorgbelang Drenthe, 2007).

4.5 Samenvatting

De Drent neemt op vele verschillende manieren deel aan de samenleving. Een toenemend aantal vrouwen is de afgelopen jaren gaan deelnemen aan het arbeidsproces. Ook ouderen blijven langer op de arbeidsmarkt. Ook volgt een deel van de volwassen Drenten opleidingen en cursussen om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. In lijn met de landelijke ontwikkeling is de vraag naar en aanbod van kinderopvangmogelijkheden toegenomen. In het noorden van de provincie zijn naar verhouding de meeste kinderopvangplaatsen. De meeste Drenten denken positief over de combinatie van werk en zorg voor kinderen en een meerderheid vindt dat de overheid de voorzieningen ervoor moet scheppen.

Veel Drenten nemen deel aan sportactiviteiten en sporten vaker per week dan elders in het land. Veel Drenten, met name ouderen, zijn actief als vrijwilliger of als mantelzorger. Bewoners van het platteland zijn vaker actief als vrijwilliger, maar als mantelzorger zijn ze even vaak actief als stadsbewoners.

Drenten gaan vaker stemmen bij landelijke en provinciale verkiezingen dan elders in het land en zijn relatief vaker lid van een politieke partij. Een meerderheid van de Drenten heeft geen goed beeld van de provinciale politiek en maar een klein deel heeft interesse in de provinciale politiek. De betrokkenheid van bewoners van Drentse dorpen bij de totstandkoming van dorpsplannen is hoog. Cliënten zijn vanuit verschillende clusters vertegenwoordigd in WMO-raden in de twaalf Drentse gemeenten. Ook niet-clieënten participeren in toenemende mate in deze raden.

HOE WAARDEREN
DRENTEN HUN
WOONOMGEVING
EN HUN WONING?

HOE WAARDEREN
DE DRENTEN DE
SOCIALE SAMENHANG
IN HUN BUURT?

WELKE
VOORZIENINGEN
WORDEN GEMIST OP
HET PLATTELAND?

WAT IS DE ERVAREN
VEILIGHEID ONDER
DRENTEN?

5.

LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID

5

Leefbaarheid is een complex begrip dat zowel de feitelijke situatie in dorpen en wijken weergeeft als de waardering die verschillende bewoners hieraan geven. Leefbaarheid is gerelateerd aan persoonlijke omstandigheden van mensen en wordt op het platteland anders ervaren dan in de stad. Ook bij veiligheid, nauw gerelateerd aan leefbaarheid, gaat het enerzijds om objectieve veiligheid, daadwerkelijk slachtofferschap, anderzijds om subjectieve veiligheid; de zorg of angst om slachtoffer te worden. De vraagstelling die in dit hoofdstuk centraal staat is:

Wat is de staat en ontwikkeling van de Drentse leefbaarheid en veiligheid en hoe worden deze ervaren?

Dit hoofdstuk geeft een beeld van het belang van de vijf aspecten van leefbaarheid (5.1) en op de afzonderlijke aspecten woonklimaat (5.2), sociaal klimaat (5.3), voorzieningen (5.4), werkgelegenheid en bewonersbetrokkenheid (5.5). De veiligheid van Drenthe wordt beschreven aan de hand van registraties van misdrijven en de veiligheidsbeleving van de Drenten (5.6). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting (5.7).

5.1 Het belangrijkste aspect van leefbaarheid

Onderzoeksvraag

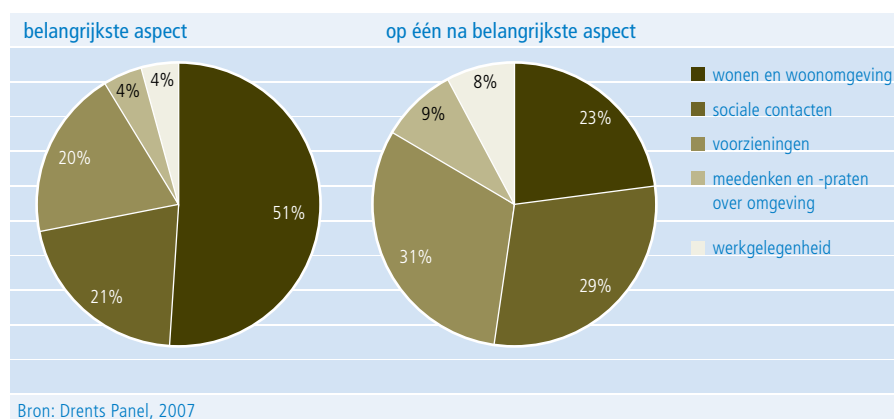

51%
VAN DE DRENTEN
VINDT WONEN EN
WOONOMGEVING
HET BELANGRIJKST

Leefbaarheid kent een aantal aspecten, te weten: werkgelegenheid, voorzieningen, wonen en woonomgeving, sociaal klimaat en bewonersbetrokkenheid. Het belang van de verschillende aspecten van de leefbaarheid verschilt in de tijd. Meer informatie over leefbaarheid is te lezen in het rapport *'Leefbaarheid op het Drentse platteland'* (de Witt & Tuinstra, 2006) en in bijlage 1 van dit rapport. Voor het Sociaal Rapport is aan de deelnemers van het Drents Panel gevraagd welke aspecten zij nu het belangrijkste en op één na belangrijkste vinden.

Uit figuur 5.1 blijkt dat de woonomgeving het belangrijkste aspect van de leefbaarheid is. 'Sociale contacten' en 'voorzieningen' worden door één op de vijf Panelleden aangemerkt als belangrijkste aspect. Werkgelegenheid en 'meedenken' worden slechts door één op de 20 respondenten als belangrijkste aspect genoemd. 'Voorzieningen' en 'sociale contacten' worden even vaak (30%) als één na belangrijkste aspect genoemd. Inwoners van steden en het platteland verschillen nauwelijks wat betreft de mening over de belangrijkste aspecten van leefbaarheid.

Figuur 5.1 Rangorde van de belangrijkste en op één na belangrijkste aspect van leefbaarheid

Deze resultaten komen in sterke mate overeen met het onderzoek 'Werkelijk Waor' (Lammerts & Dogan, 2004). In vijf kleine dorpen in Midden-Drenthe werd woonkwaliteit als belangrijk ervaren, net als het sociale klimaat. Een veelomvattend voorzieningenpeil lijkt niet op voorhand noodzakelijk voor de waardering van een positieve leefbaarheid, net als de invloed van de aanwezigheid van werkgelegenheid.

5.2 Woonklimaat

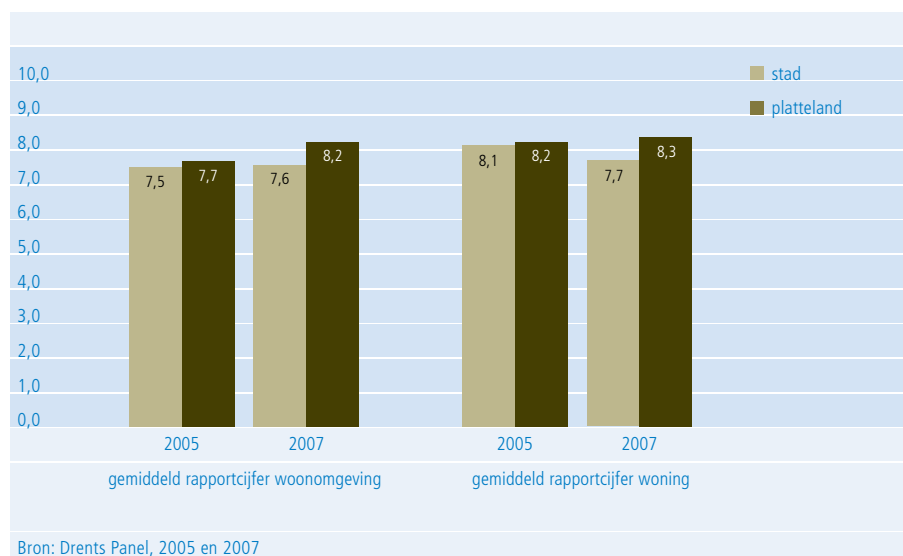
Onderzoeksvraag

8,2
RAPPORTCIJFER
VOOR WONING

Zoals zojuist genoemd worden de woning en woonomgeving worden als belangrijkste aspecten van leefbaarheid ervaren. Een overzicht van de woningvoorraad is in het hoofdstuk bevolking en diversiteit beschreven. In dit hoofdstuk wordt de beleving van het woonklimaat beschreven. Drenten zijn zeer tevreden met zowel hun woning (gemiddeld rapportcijfer 8,2) als hun woonomgeving (gemiddeld rapportcijfer 7,6). Inwoners van het Drentse platteland geven een iets hogere waardering aan de woonomgeving en de woning dan stedelingen (zie figuur 5.2).

Figuur 5.2 Gemiddelde rapportcijfers woonomgeving en woning in steden en op het platteland voor 2005 en 2007

In 2005 is door zowel inwoners van stad als platteland de woonomgeving gewaardeerd met een ruime voldoende (7,5 en 7,7). In 2007 is de waardering voor de woonomgeving gestegen (7,6 en 8,2) en zijn de verschillen tussen stad en platteland wat groter geworden. In vergelijking met de waardering van de woning in 2005 blijkt dat er nauwelijks verschillen zijn in de tijd. Alleen inwoners van Drentse steden zijn hun woning iets minder gaan waarderen. Nadere analyse laat zien dat het gemiddelde rapportcijfer voor woonomgeving en woning per regio (Noord-, Midden-, Zuidoost-, Zuidwest-Drenthe) vrijwel overeenkomt. In Zuidoost-Drenthe wordt de woonomgeving iets lager dan gemiddeld gewaardeerd. In Noord-Drenthe wordt de woonomgeving iets hoger dan gemiddeld gewaardeerd, maar de woning lager dan gemiddeld. Er blijken geen verschillen te bestaan in de waardering van de woonomgeving en de woning tussen mannen en vrouwen en tussen leeftijdsklassen. Wel waarderen mensen met een hoger inkomen hun woonomgeving en woning gemiddeld hoger dan mensen met een lager inkomen.

5.3 Sociaal klimaat

Onderzoeksvragen

WAT IS DE AARD EN OMVANG VAN DE SOCIALE CONTACTEN?

HOE WAARDEREN DE DRENTEN DE SOCIALE SAMENHANG IN HUN BUURT?

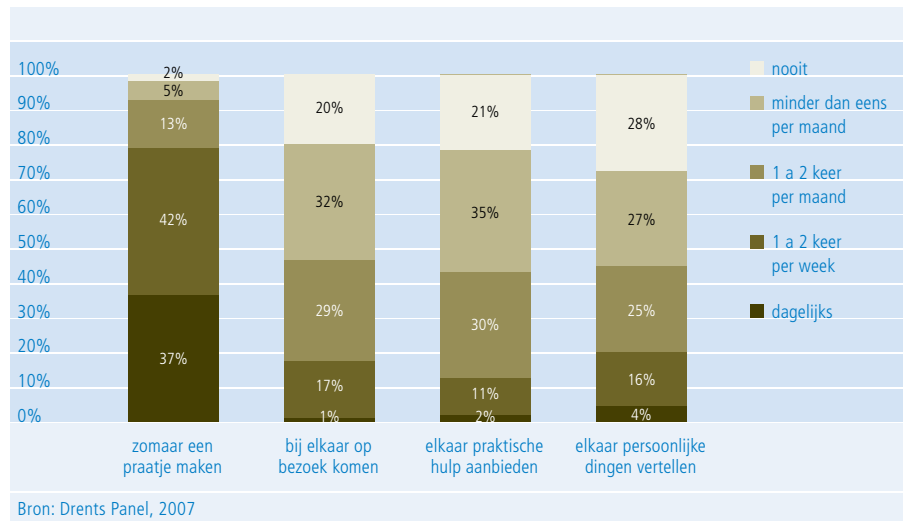
80%
VAN DE DRENTEN
MAAKT MINSTENS
EENS PER WEEK
ZOMAAR EEN PRAATJE

Sociale contacten

Onder sociaal klimaat, vallen te eerste sociale contacten. De sociale contacten zijn gemeten aan de hand van vier verschillende vormen van sociaal contact (praatje maken, op bezoek gaan, praktische hulp en persoonlijke dingen vertellen). Aan de deelnemers van het Drents Panel is gevraagd hoe vaak men deze vormen van sociaal contact heeft in hun dorp of buurt.

Van de vier vormen van sociale contacten blijkt dat zomaar een praatje maken het meest frequent voorkomt; ongeveer acht op de tien mensen maakt minstens eens per week zomaar een praatje met dorps- of buurtgenoten (zie figuur 5.3). De andere vormen van contacten vinden minder vaak plaats (bij elkaar op bezoek komen, elkaar praktische hulp aanbieden of elkaar persoonlijke dingen vertellen). Meer dan de helft van de respondenten heeft minder dan eens per maand één van deze sociale contacten.

Figuur 5.3 Aard en omvang sociale contacten

Verschillen tussen stad en platteland zijn er alleen in de frequentie van ‘*bij elkaar op bezoek komen*’. Bewoners van het platteland komen vaker bij buurtgenoten op bezoek dan stedelingen. Op het platteland komt ruim de helft van de mensen 1 à 2 keer per maand gezellig bij elkaar op bezoek; in de stad vier op de tien mensen gaan bij elkaar op bezoek.

Aan de deelnemers van het Drents Panel is ook de vraag voorgelegd of er mensen in de buurt zijn die op het huis passen wanneer ze afwezig zijn. Ruim twee op de drie respondenten geeft aan dat er altijd wel iemand in de buurt is, die oppast bij afwezigheid. Op het platteland past men vaker (70%) op bij afwezigheid dan dat dit in de stad gebeurt (64%).

In 2005 gaf driekwart van de respondenten aan dat iemand oppast bij afwezigheid terwijl nu ruim tweederde van de respondenten dat aangeeft. De sociale oplettendheid lijkt minder te worden.

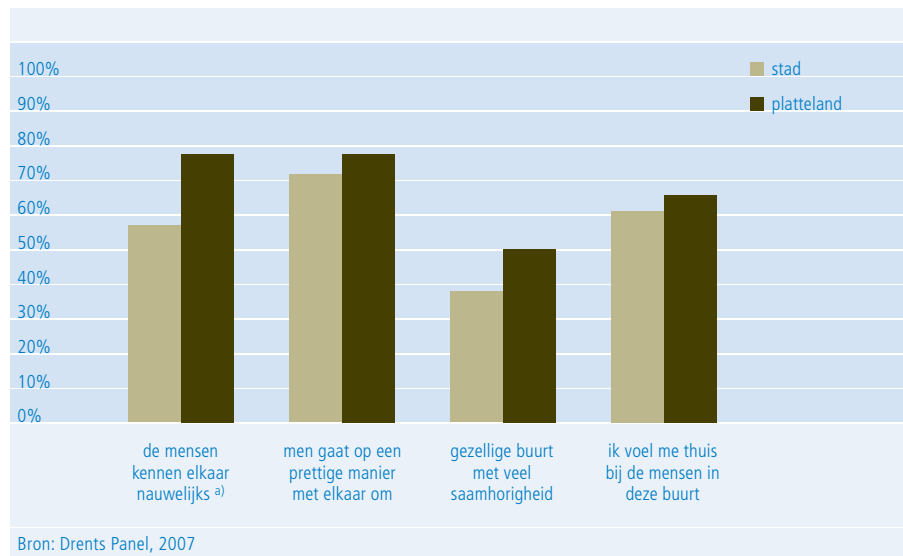
6,7
KENGETAL
SOCIALE COHESIE

Sociale cohesie

Een ander aspect van sociaal klimaat is de saamhorigheid in de buurt, ook wel de sociale cohesie genoemd. Aan het Drents Panel is gevraagd een reactie te geven op vier stellingen die weergeven hoe men de sfeer in de buurt of het dorp ervaart (zie figuur 5.4). Hieruit blijkt in de eerste plaats dat het merendeel van de respondenten positief is over de sfeer in de buurt of het dorp. Alleen met de stelling ‘*ik woon in een buurt met veel saamhorigheid*’ is minder dan de helft van de mensen het eens.

Het meest eens is men het met de stelling ‘*in deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om*’; meer dan 70% van de mensen onderschrijft die stelling. Bij de mening over deze stelling is er ook nauwelijks een verschil tussen mensen die op het platteland wonen of mensen die in de stad wonen. De andere drie stellingen zijn door bewoners van het platteland en de stad wel verschillend beantwoord. De bewoners van het platteland zijn duidelijk positiever in hun oordeel over de sfeer dan de stedelijke bewoners.

Figuur 5.4 Percentage dat eens of geheel eens is met de stelling, naar stad en platteland, 2007

a) Bij de stelling 'de mensen kennen elkaar nauwelijks' is het percentage oneens/geheel oneens weergegeven.

In het kader van het grotestedenbeleid is, aan de hand van deze vier stellingen, een kengetal voor sociale cohesie ontwikkeld op een schaal van 0-10 (zie bijlage 1). Toepassing op de resultaten van het Drents Panel levert een kengetal voor sociale cohesie van 6,7. Er is een duidelijk verschil tussen stad en platteland wat dit kengetal betreft; op het platteland is de score van 7,0 hoger dan in de stad (6,4).

Ter vergelijking: in 2004 was het kengetal sociale cohesie een 6,2 voor de grootste 30 steden van Nederland (G30). De laagste waarde (5,6) hadden de steden Rotterdam en Heerlen. Groningen had met 7,4 de hoogste waarde (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2006). Ook in de gemeente Emmen is in 2007 de sociale cohesie gemeten. Voor de kern Emmen kwam daar het kengetal 6,7 uit, voor de overige kernen was dat 7,3. Het kengetal voor de gehele gemeente Emmen was een 7,0 (Companen, 2007).

5.4 Voorzieningen

Onderzoeksvragen

WAT IS DE STAND EN ONTWIKKELING VAN VOORZIENINGEN IN HOOFDKERNEN?

WAT IS DE STAND EN ONTWIKKELING VAN HET VOORZIENINGENNIVEAU IN KLEINE DORPEN?

WELKE VOORZIENINGEN WORDEN GEMIST OP HET PLATTELAND?

BIJNA
80%
 VAN HOOFDKERNEN
 MET INWONERTAL
 TUSSEN 2500 EN 4000
 HEEFT KINDEROPVANG
 IN HUN DORP

Het derde aspect van leefbaarheid dat aan de orde komt, zijn voorzieningen. Het voorzieningenniveau is sterk afhankelijk van de grootte van het dorp. In deze paragraaf worden eerst de verzorgende voorzieningen weergegeven naar grootte van de hoofdkernen in 2002 en 2006. Vervolgens worden basisvoorzieningen beschreven in kleine kernen naar grootte van de kern. Deze paragraaf wordt afgerond met het gebruik en gemis van voorzieningen en enkele ontwikkelingen.

Voorzieningen in de hoofdkernen

De meer stedelijke streek- en substreekcentra in Drenthe hebben een omvang en een voorzieningenniveau met een regionale functie. In deze centra is het voorzieningenniveau wat betreft omvang de afgelopen jaren niet veel veranderd.

Op het platteland hebben hoofdkernen naast basisvoorzieningen als basisschool, huisarts, dorps huis/caf e en supermarkt, die in vrijwel alle hoofdkernen aanwezig zijn, ook nog verzorgende voorzieningen. Op de website www.drenthemonitor.nl is te zien welke voorzieningen in de Drentse hoofdkernen aanwezig zijn.

Voor het Sociaal Rapport hebben enkele analyses plaatsgevonden naar de aanwezigheid en ontwikkeling van verzorgende voorzieningen. Daartoe zijn de hoofdkernen in Drenthe, op basis van een evenredige verdeling naar grootte, onderverdeeld in drie categorieën:

- kleine hoofdkernen (tot 2.500 inwoners, 13 kernen),
- middelgrote hoofdkernen (2.500 – 4.000 inwoners, 14 kernen) en
- grote hoofdkernen (meer dan 4.000 inwoners, 17 kernen).

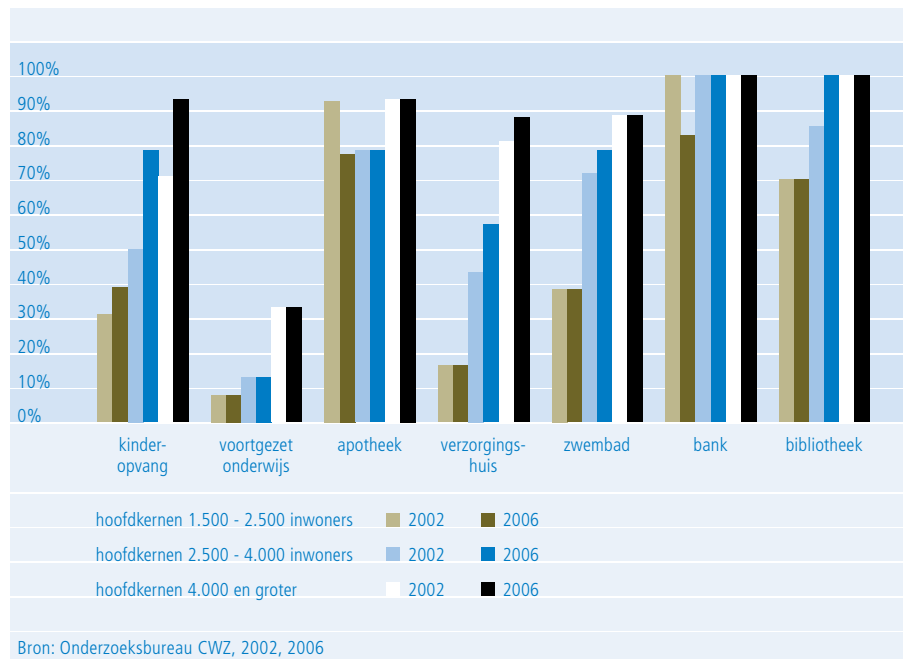
In figuur 5.5 is het aandeel kernen binnen de ‘groep’ dat verzorgende voorzieningen heeft, weergegeven voor de jaren 2002 en 2006.

In grote hoofdkernen blijken bijna alle verzorgende voorzieningen aanwezig te zijn. Alleen een vestiging van voortgezet onderwijs ontbreekt in meer dan de helft van deze dorpen.

De middelgrote hoofdkernen hebben allemaal een bank en bibliotheek. Vier op de vijf middelgrote kernen beschikken over zwembad, apotheek en kinderopvang en in bijna zes op de tien middelgrote kernen is een verzorgingshuis aanwezig.

In 85% van de kleine hoofdkernen is een bank. In meer dan de helft van de kleine hoofdkernen is ook nog een apotheek en/of bibliotheek. De andere voorzieningen komen in minder dan de helft van deze hoofdkernen voor.

Het voorzieningenniveau in 2006 is ten opzichte van 2002 over de gehele lijn vrij stabiel gebleven. Meest opvallend is de stijging van het aantal dorpen met een kinderopvang. Die ontwikkeling heeft zich vooral voorgedaan in middelgrote en grote hoofdkernen. Wellicht heeft dit te maken met de verplichting voor scholen om, vanaf 1 augustus 2007, te zorgen voor buitenschoolse opvang. Ook de verzorgingshuizen zijn in de genoemde periode licht gestegen in de middelgrote en grote hoofdkernen. Kleine hoofdkernen hebben in de beschreven periode te maken gehad met een afname van twee voorzieningen, te weten apotheken en banken. In de dorpen tot 4.000 inwoners met een apotheek is meestal sprake van een apotheekhoudende huisarts. De komende jaren valt daarom te verwachten dat er meer apotheekvoorzieningen zullen verdwijnen uit de hoofdkernen (Huisartsenkring Drenthe, 2007).

Figuur 5.5 Verzorgende voorzieningen in hoofdkernen, naar grootte van kern in 2002 en 2006

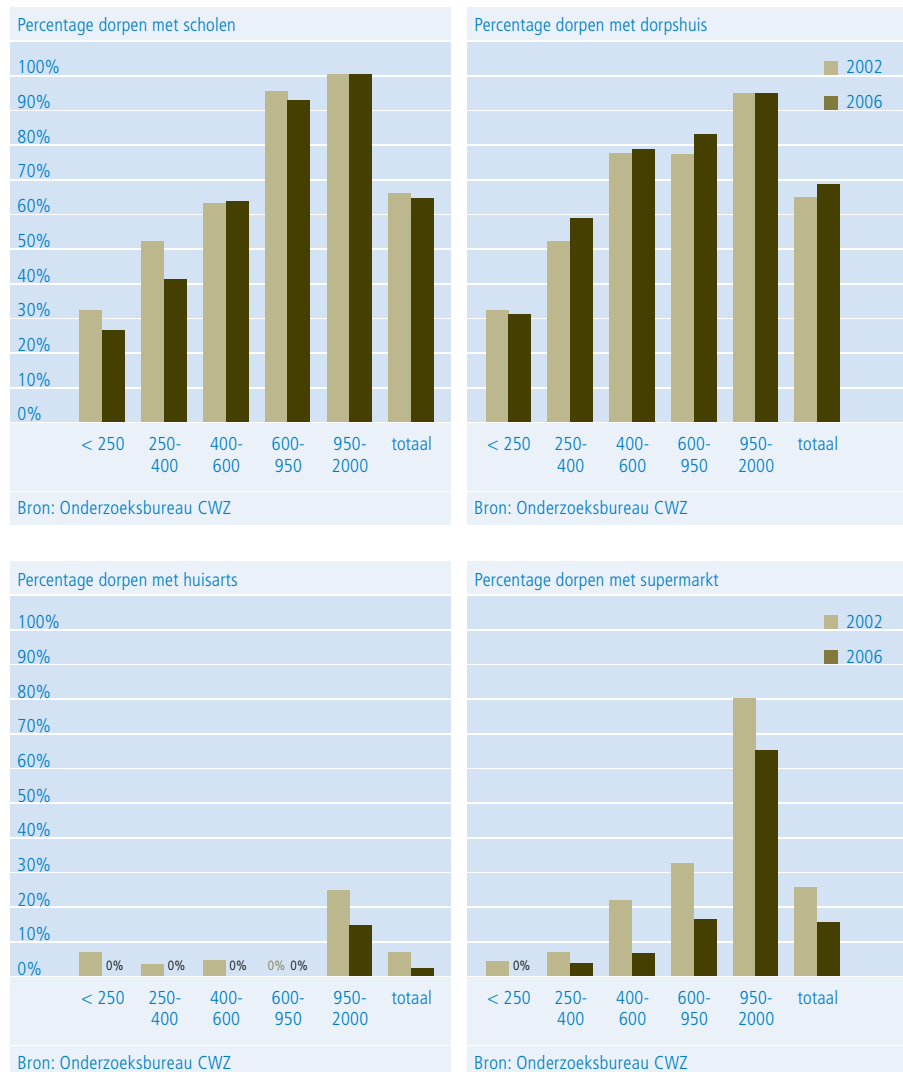
64%
VAN DE KLEINE
KERNEN HEEFT EEN
BASISSCHOOL

Basisvoorzieningen in kleine kernen

Kleine kernen in Drenthe hebben maximaal 2.000 inwoners. De ontwikkeling van basisvoorzieningen is onderzocht aan de hand van de aanwezigheid van de voorziening in vijf groepen kleine kernen (op basis van inwonertal) in 2002 en 2006. Onder basisvoorzieningen worden de basisschool, de huisarts, de supermarkt en het dorps huis gerekend (Provincie Drenthe, 2004). Op de eerder genoemde Drenthemonitor is te zien welke kleine kernen compleet (alle basisvoorzieningen hebben) zijn.

Van de vier genoemde voorzieningen is een basisschool het vaakst aanwezig in kleine kernen, gevolgd door de aanwezigheid van een dorps huis. Een supermarkt en een huisarts zijn beduidend minder vaak aanwezig in kleine kernen (zie figuur 5.6). In ongeveer één op de drie kleinste dorpen (<250 inwoners) is een basisschool en/of dorps huis. Bij de iets grotere dorpen (250 en 400 inwoners) heeft ongeveer de helft een basisschool en/of dorps huis. In de twee grootste groepen kleine kernen (600-950 en 950-2.000 inwoners) is vrijwel in alle dorpen een basisschool en dorps huis. De basisschool is daarbij vaker aanwezig dan een dorps huis. In twee op de drie grote kleine kernen van (950-2.000 inwoners) is een supermarkt te vinden en in een klein gedeelte (15%) van de grote kleine kernen is een huisarts.

Figuur 5.6 Basisvoorzieningen in kleine kernen, naar grootte van dorpen in 2002 en 2006

In de afgelopen vier jaar is het aandeel dorpen met een basisschool en dorpshuis nauwelijks gewijzigd. Zowel in 2002 als in 2006 had ongeveer twee op de drie kleine kernen een basisschool en/of een dorpshuis. Veranderingen zijn wel opgetreden bij de voorzieningen huisarts en supermarkt. In 2002 had nog een kwart van de kleine kernen groter dan 950 inwoners, een huisarts; in 2006 nog slechts 15%. In 2002 had ruim 20% van de kleine kernen tussen de 400 en 600 inwoners een supermarkt; in 2006 nog maar 7%. In dorpen tussen de 600 en 950 inwoners had één op de drie dorpen nog een supermarkt; in 2006 was dat één op de zes. Op basis van deze gegevens is te stellen dat schaalvergroting bij huisartsen en supermarkten in de afgelopen vier jaar heeft plaatsgevonden.

3%
VAN DE PLATTELANDS-
BEWONERS WOONT
IN EEN DORP
ZONDER DORPSHUIS
EN/OF SCHOOL

Gebruik van en gemis aan voorzieningen

Naast de aan- of afwezigheid van voorzieningen is er een ander aspect dat van belang is hoe de leefbaarheid wordt ervaren: het gebruik van de voorzieningen en, als een voorziening ontbreekt, of deze wordt gemist.

Tabel 5.1 Aanwezigheid, gebruik en gemis van voorzieningen op het Drentse platteland

voorziening	aanwezig en gebruikt het wel	aanwezig en gebruikt het niet	afwezig en mist het wel	afwezig en mist het niet	panelleden zonder betreffende voorziening in dorp
basisschool	19,9%	77,3%	0,9%	1,9%	2,8%
huisarts	80,3%	4,5%	4,0%	11,1%	15,1%
supermarkt	83,1%	4,2%	7,5%	5,2%	12,7%
dorpshuis	61,3%	35,9%	1,4%	1,5%	2,9%
openbaar vervoer	26,2%	63,4%	6,1%	4,3%	10,4%

Bron: Drents Panel, 2007 en CBS bewerkt door OCWZ

Uit de resultaten blijkt dat van de genoemde voorzieningen de supermarkt het meeste wordt gemist (7,5%) als deze niet lokaal aanwezig is. Ook het openbaar vervoer wordt, als deze niet aanwezig is, gemist in 6% van de gevallen.

Opvallend is dat ook een groot deel van de mensen 'zonder openbaar vervoer' dit niet mist. Voor ruim 15% van de plattelandsbewoners is lokaal geen huisarts beschikbaar. Toch mist slechts een kwart van hen de lokale aanwezigheid van de huisarts. Zoals in de vorige paragraaf al gebleken is, zijn basisscholen en dorpshuizen vaak aanwezig in de Drentse dorpen. Vandaar dat deze voorziening niet vaak wordt gemist. Als ze wel afwezig zijn, dan wordt het dorpshuis vaker gemist dan de basisschool.

Nadere analyse van deelnemers van het Drents Panel die geen auto gebruiken en het missen van de basisschool, dorpshuis en huisarts leverde geen significante resultaten op, omdat deze groep te klein is. Slechts de supermarkt wordt door een gering percentage (3,5%) niet-auto gebruikers gemist.

Uit onderzoek in Midden-Drenthe blijkt dat, met de toegenomen mobiliteit, schaalvergroting en ICT, bereikbaarheid van voorzieningen belangrijker is dan lokale beschikbaarheid. Als lokale voorzieningen ontbreken of verdwijnen, komen de voorzieningen op het regionale niveau ervoor in de plaats en dit levert over het algemeen voor weinig bewoners onoverkomelijke problemen op. Wel blijkt dat een ontmoetingsplek in de vorm van een dorpshuis of horecagelegenheid van groot belang is voor de sociale infrastructuur (Lammerts & Dogan, 2004).

Digitale voorzieningen zoals internet kunnen een alternatief zijn voor de lokale afwezigheid van bepaalde voorzieningen en/of diensten. Het Drents Panel is gevraagd of ze bekend zijn met en gebruik maken van de mogelijkheid om digitaal zaken te regelen in hun gemeente zoals kinderopvang, aanvragen hulpmiddelen of boodschappen. Meer dan de helft van de respondenten heeft geen idee of zoiets in zijn gemeente mogelijk is; 30% van de respondenten weet dat de mogelijkheid er is, maar men maakt er nog geen gebruik van. Slechts 5% van de respondenten maakt er wel eens gebruik van. Daaruit kan geconcludeerd worden dat nog weinig gebruik gemaakt wordt van digitale dienstverlening.

5.5 Participatie en werkgelegenheid

Onderzoeksvragen

IN WELKE MATE PARTICIPEREN
DRENTEN IN HUN BUURT?

WAT VINDEN DRENTEN VAN DE
LOKALE WERKGELEGENHEID?

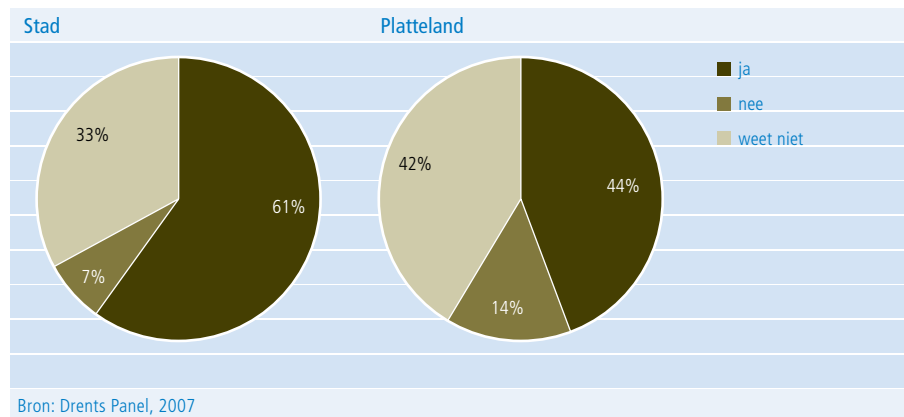
‘Meedenken en -praten over de omgeving (participatie)’ en ‘werkgelegenheid’ worden het minst vaak als belangrijkste aspect van de leefbaarheid genoemd. In dit hoofdstuk wordt alleen de buurtparticipatie beschreven (zie voor overige vormen van participatie het vorige hoofdstuk). Bij leefbaarheid gaat het vooral om het kunnen uitoefenen van invloed op de woonomgeving.

25%
VAN DE DRENTEN HEEFT
ZICH IN DE AFGELOPEN
VIER JAAR INGEZET
VOOR DE LEEFBAARHEID
VAN DORP OF BUURT

Buurtparticipatie

Bij buurtparticipatie zijn twee zaken gemeten: stellen inwoners zich op de hoogte van wat er lokaal gebeurt en hebben inwoners in de afgelopen vier jaar meegeholpen in de buurt om de leefbaarheid en/of veiligheid te verbeteren. Het op de hoogte stellen is gemeten aan de hand van een lokale internetsite. Aan het Drents Panel is de vraag gesteld ‘heeft uw dorp of buurt een eigen internetsite?’ Ruim de helft van de leden van het Drents Panel antwoordt positief. Zes op de tien stedelingen geeft aan dat er een internetsite van de buurt is, op het platteland heeft, volgens het Drents Panel, vier op de tien dorpen of buurten een internetsite (zie figuur 5.7). Als het dorp of de buurt een eigen internetsite heeft, kijkt het merendeel, ruim driekwart, er minder dan eens per maand op. Plattelandsbewoners bezoeken de lokale internetsite iets vaker dan stedelijke bewoners.

Figuur 5.7 Heeft uw buurt of dorp een eigen internetsite? Stad en platteland in Drenthe

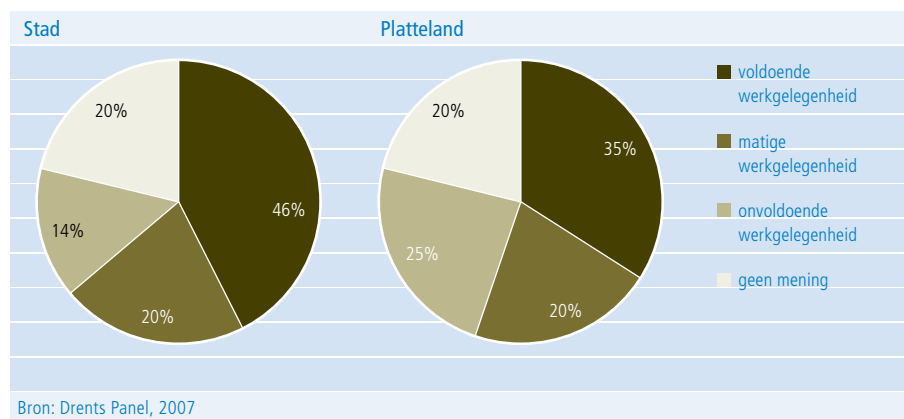
Aan de Drents panelleden is ook gevraagd of ze actief meewerken aan de leefbaarheid in hun dorp of de buurt. Ruim een kwart van de mensen antwoordt positief op deze vraag. Er bestaan hierbij nauwelijks verschillen tussen respondenten die op het platteland leven en respondenten die in de Drentse steden leven.

40%
VINDT DAT ER
VOLDOENDE
WERKGELEGENHEID
IN DE OMGEVING IS

Werkgelegenheid

Om te beoordelen hoe belangrijk werkgelegenheid ter plaatse is voor de leefbaarheid is aan het Drents Panel de volgende stelling voorgelegd: *‘in mijn omgeving is er in het algemeen voldoende werkgelegenheid’*. Vier op de tien Drenten is het (helemaal) eens met deze stelling; één op de vijf is het met de stelling (helemaal) oneens. Gekeken is of er een significant verschil bestaat tussen respondenten wonend in de Drentse steden en op het platteland. Van de respondenten uit de stad is bijna de helft het (helemaal) eens met de stelling; in de dorpen en op het platteland is dit 35% (zie figuur 5.8). Gezien het feit dat werkgelegenheid zich concentreert rond steden is het niet verwonderlijk dat respondenten uit de dorpen en van het platteland het veel vaker (24%) oneens zijn met de stelling dan respondenten uit de stad (12%).

Figuur 5.8 Mening over werkgelegenheid, verdeeld naar stad en platteland in Drenthe

5.6 Veiligheid

Onderzoeksvragen

HOEVEEL GEREGISTREERDE MISDADEN, DIE MENSEN PERSOONLIJK BEDREIGEND VINDEN, (WAARONDER HUISELIJK GEWELD) WORDEN ER IN DRENTHE GEPLEEGD?

WAT IS DE ERVAREN VEILIGHEID ONDER DRENTEN?

Naast de verschillende aspecten van leefbaarheid wordt in dit hoofdstuk ook stil gestaan bij de veiligheid in Drenthe. Bij veiligheid kan onderscheid gemaakt worden tussen objectieve en subjectieve veiligheid. Van objectieve onveiligheid is sprake als iemand daadwerkelijk slachtoffer is geworden van een misdrijf. Bij subjectieve onveiligheid gaat het om de zorg of angst om slachtoffer te worden (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, 2004). In deze paragraaf wordt eerst de objectieve veiligheid (geregistreeerde misdaden) beschreven voor Drenthe in het geheel en de Drentse gemeenten aan de hand van de misdaadmeter van het Algemeen Dagblad. Vervolgens wordt de subjectieve veiligheid (ervaren veiligheid) van de Drenten beschreven.

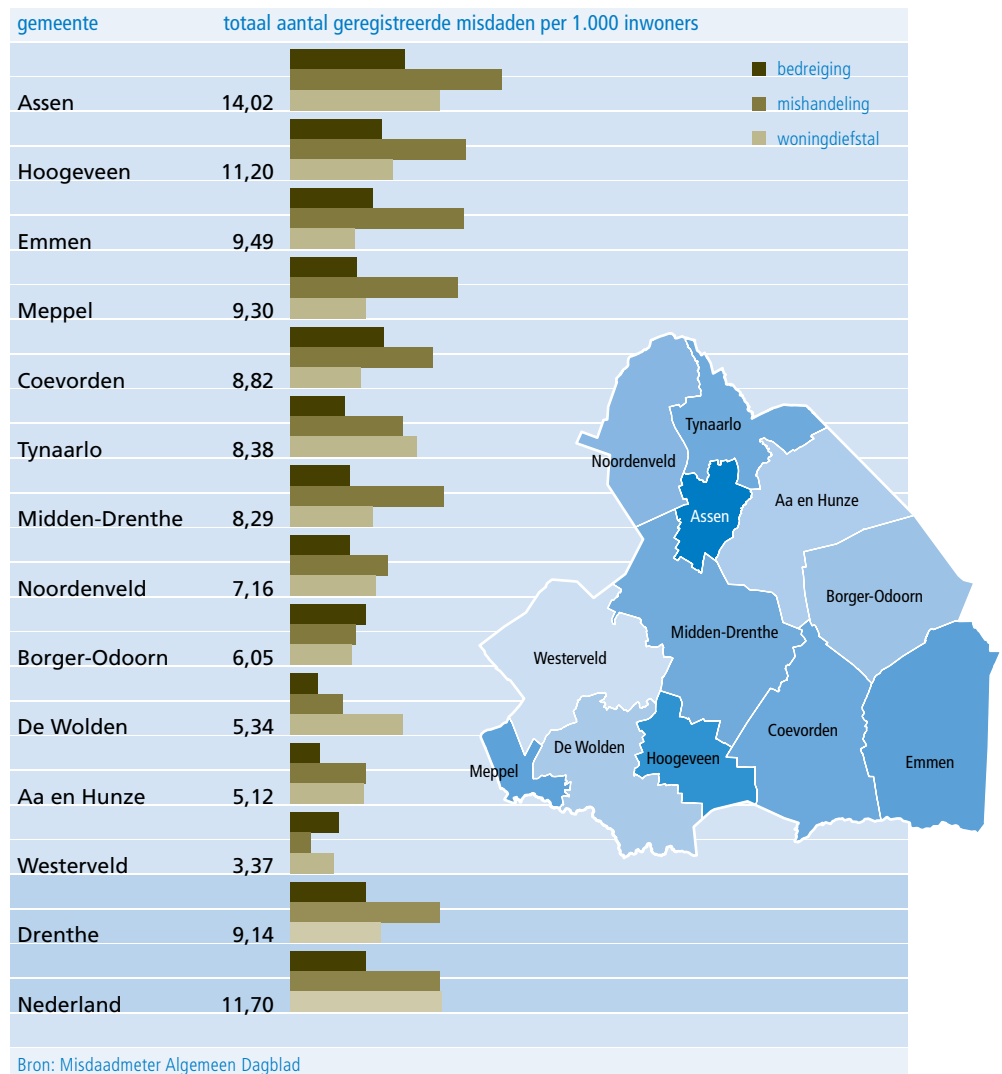
9,15
GEREGISTREERDE
BEDREIGENDE
MISDADEN
PER 1.000 DRENTEN

Geregistreeerde misdaden in Drenthe

De AD-misdaadmeter kent een rangorde van het aantal misdaden per 1.000 inwoners. Op deze ranglijst scoort Drenthe gunstiger dan Nederland. In Drenthe zijn er op basis van de zes meest bedreigende misdaden (bedreiging, mishandeling, overval, straatroof, woninginbraak en autodiefstal) 9,15 aangiften per 1.000 inwoners; Nederland heeft 11,7 aangiften per 1.000 inwoners. Binnen Drenthe scoort de gemeente Assen het hoogst op het totaal van deze zes soorten misdaden. De andere drie gemeenten met een stad (Hoogeveen, Emmen, Meppel) scoren eveneens boven het Drents gemiddelde. In de plattelandsgemeenten worden naar verhouding minder aangiften van misdaden gedaan (zie tabel bijlage 3).

Van de zes (bedreigende) misdaden komen bedreiging, mishandeling en woninginbraak het meeste voor (zie figuur 5.9). In Drenthe vinden minder woninginbraken plaats dan in Nederland. Met betrekking tot bedreiging en mishandeling scoort Drenthe wel vergelijkbaar met Nederland. Binnen Drenthe zijn er enkele opvallende verschillen tussen gemeenten. In het algemeen vinden, zoals eerder genoemd, meer misdrijven plaats in stedelijke gemeenten dan plattelandsgemeenten. Desondanks valt op dat bij mishandeling Midden-Drenthe ook hoog scoort. Mogelijk is de aanwezigheid van een grote discotheek in Midden-Drenthe van invloed op deze hoge score. Woninginbraken vinden relatief vaak plaats in de gemeenten Assen, Tynaarlo, De Wolden en Hoogeveen. Van bedreiging wordt het meeste aangifte gedaan in de stedelijke gemeenten (Assen, Coevorden, Hoogeveen en Emmen). De gemeente Meppel scoort onder het Drents gemiddelde.

Figuur 5.9 Geregistreeerde misdaden in Drentse gemeenten en Drenthe per 1.000 inwoners, 2006

Naast de bovengenoemde vormen van geweld is huiselijk geweld is ook een vorm van persoonlijk bedreigend geweld. De politie is in 2004 begonnen met de landelijke registratie van aard, omvang en achtergronden van huiselijk geweld. Ook de politie in Drenthe werkt met het landelijke registratiesysteem per regio.

Tabel 5.2 geeft een overzicht van het aantal incidenten en aangiften per regio. Met 'incidenten huiselijk geweld' worden alle meldingen met betrekking tot huiselijk geweld die bij de meldkamer binnen komen bedoeld. Bij 'aangiften huiselijk geweld' wordt het strafbare feit op papier gezet zodat tot vervolging kan worden overgegaan.

In 2006 is er een behoorlijke toename van zowel het aantal incidenten als het aantal aangiften van huiselijk geweld. Een betere bekendheid van het 'meldpunt huiselijk geweld' en daardoor een betere registratie is wellicht een belangrijke verklaring voor die toename. Opvallend is wel dat in de regio Zuidwest-Drenthe het aantal aangiften bijna is verdubbeld en nu bijna net zo hoog is als in de regio Zuidoost-Drenthe.

Tabel 5.2 Incidenten en aangiften van huiselijk geweld per Drentse regio in 2005 en 2006

	incidenten 2005 (absoluut)	aangiften 2005 (absoluut)	incidenten 2006 (absoluut)	aangiften 2006 (absoluut)	aangiften per 10.000 inwoners	
					2005	2006
Zuidoost-Drenthe ^{a)}	276	149	301	176	8,70	10,28
Zuidwest-Drenthe ^{b)}	199	88	267	166	5,44	10,25
Noord-Drenthe ^{c)}	228	101	261	123	6,60	8,03
Drenthe totaal	703	338	829	465	6,95	9,56

Bron: GGD Drenthe, 2007

a) Regio Zuidoost-Drenthe omvat de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen;

b) Regio Zuidwest-Drenthe omvat de gemeenten De Wolden, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe en Westerveld;

c) Regio Noord-Drenthe omvat de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Tynaarlo en Noordenveld.

90%
VAN DE DRENTEN
VOELT ZICH HELEMAAL
VEILIG EN THUIS IN
ZIJN BUURT OF DORP

Ervaren veiligheid

Subjectieve veiligheid verwijst naar de zorg of de angst om slachtoffer te worden. Wat betreft subjectieve veiligheid is gekeken naar de scores op de veiligheidsmonitor, zoals die jaarlijks door het CBS wordt bijgehouden (Centraal Bureau voor de Statistiek e.a., 2006)

Tabel 5.3 geeft de resultaten van de scores van Drenthe, vergeleken met de scores van Nederland voor 2006. Hieruit blijkt dat de inwoners van Drenthe zich wat betreft alle onderwerpen veiliger voelen dan de gemiddelde Nederlander.

Tabel 5.3 Score van veiligheidsmonitor Drenthe en Nederland, 2006

onderwerp	score Drenthe	score Nederland
1. Verkeersoverlast ^{a)}	3,3	3,6
2. Ernstige overlast ^{b)}	1,6	1,8
3. Verloedering van de fysieke omgeving ^{c)}	2,6	2,9
4. Onveiligheidsgevoelens ^{d)}	2,1	2,6

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk 2006, tabellenrapport

a) Verkeersoverlast (schaalscore 1-10): score op een aantal vragen over in welke mate mensen vinden dat ze in hun buurt last hebben van het verkeer. Hoe hoger de score, hoe meer overlast men ervaart.

b) Ernstige overlast (schaalscore 1-7): score op een aantal vragen naar buurtproblemen die mensen als ernstig ervaren: dronken mensen op straat, lastig gevallen worden op straat, drugsoverlast, overlast van groepen jongeren. Hoe hoger de score, hoe meer overlast men ervaart.

c) Verloedering van de fysieke omgeving (schaalscore 1-7): score op vragen als: bekladding van muren en/of gebouwen, rommel op straat, hondenpoep, vernieling straatmeubilair. Hoe hoger de score, hoe meer overlast men ervaart.

d) Onveiligheidsgevoelens (schaalscore 0-10); score samengesteld uit 2 typen vragen: voelt men zich onveilig en vertoont men vormen van vermijdingsgedrag. Hoe hoger de schaalscore, hoe groter het onveiligheidsgevoel.

Aan het Drents Panel is eveneens de vraag voorgelegd of men zich veilig en thuis voelt in de buurt of het dorp. Uit de resultaten van het Drents Panel blijkt dat verreweg de meeste mensen, ongeveer één op de negen, zich helemaal thuis en veilig voelen in de straat of buurt waarin men woont. Slechts 1,5% van de respondenten voelt zich niet thuis en 1% van de respondenten voelt zich niet veilig in zijn straat of buurt. Daarbij is geen verschil gevonden tussen bewoners van het platteland en bewoners van de steden.

5.7 Samenvatting

In dit hoofdstuk is een antwoord gegeven op de vraag hoe de leefbaarheid en veiligheid in Drenthe er voor staan en hoe deze ervaren worden. Wonen en woonomgeving worden als belangrijkste aspect van de leefbaarheid ervaren. In mindere mate worden sociaal klimaat en voorzieningen ook belangrijk gevonden voor de leefbaarheid. De woning en woonomgeving worden hoog gewaardeerd in Drenthe. Plattelandsbewoners waarderen zowel hun woning als hun woonomgeving hoger dan bewoners uit de stad. Drenten zijn positief over het sociale klimaat in Drenthe. Dat blijkt uit de grote behulpzaamheid, uit de frequentie van sociale contacten en uit de mening over de sociale samenhang. Wel scoort Drenthe, als we kijken naar het kengetal voor sociale cohesie, lager dan de gemeente Emmen. Het Drentse platteland scoort beter op het sociaal klimaat dan de Drentse steden.

Het voorzieningenniveau verschilt sterk tussen stad en platteland. In de steden en hoofdkernen met meer dan 4.000 inwoners zijn de meeste voorzieningen aanwezig. In de periode 2002-2006 is er weinig verandering opgetreden in het voorzieningenniveau van deze kernen. Anders is dat bij de kleinere hoofdkernen en de kleine kernen. In de kleinere hoofdkernen valt een afname te zien van banken en apotheekvoorziening. Het aantal kleine en middelgrote hoofdkernen (tot 4.000 inwoners) met kinderopvang is echter toegenomen in de genoemde periode. In de kleine kernen valt op dat van de vier genoemde basisvoorzieningen (basisschool, dorps huis, supermarkt en huisarts) een basisschool en dorps huis in de meeste dorpen nog aanwezig zijn. Daarin is in de genoemde vier jaar niet veel veranderd. De voorzieningen supermarkt en huisarts komen alleen in de grotere kleine kernen voor. Bij deze twee voorzieningen heeft zich in de periode 2002 – 2006 schaalvergroting voorgedaan. Het blijkt dat slechts een gering percentage mensen woont op een plek waar lokaal geen school of dorps huis is. Als ze er niet zijn, worden ze vrijwel niet gemist. De afwezigheid van een huisarts wordt ook vrijwel niet gemist. De supermarkt en het openbaar vervoer worden het meeste gemist. De betrokkenheid bij de buurt of dorp is groot in Drenthe; een kwart van de bewoners heeft zich de afgelopen vier jaar ingezet om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren.

In de plattelandsgemeenten van Drenthe worden minder bedreigende misdaden gepleegd dan in de stedelijke gemeenten. Het overgrote deel van de Drenten (90%) voelt zich veilig en thuis in zijn buurt of dorp.

WAT IS DE AARD
EN OMVANG VAN
MENSEN MET EEN
BEPERKING?

WAT IS DE OMVANG
EN ONTWIKKELING
VAN VERSCHILLENDE
INTRAMURALE
WOONVORMEN VOOR
MENSEN MET EEN
LICHAMELIJKE
BEPERKING?

WAT IS DE OMVANG
VAN WONINGEN
VOOR MENSEN MET
EEN VERSTANDELIJKE
BEPERKING IN
DE DRENTSE
GEMEENTEN?

WAT IS DE STAND VAN
DE AMBULANCEZORG
IN DRENTHE?

A large black silhouette of a person sitting in a wheelchair, facing right. The person is wearing a hat and a jacket. The text '6. ZORG EN VERMAATSCHAPPELIJKING' is overlaid on the silhouette.

6. ZORG EN VERMAAT- SCHAPPELIJKING

6

Dit hoofdstuk gaat over enkele hoofdpunten van de zorg in Drenthe en de ontwikkeling 'vermaatschappelijking van zorg' in Drenthe. Vermaatschappelijking van de zorg kan beschreven worden als het proces van zo min mogelijke institutionalisering van de zorg en een zo groot mogelijke maatschappelijke integratie van mensen met beperkingen. Dit proces is actueel door de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) op 1 januari 2007.

In dit hoofdstuk staat de volgende vraagstelling centraal:

Wat is de staat en ontwikkeling van woonvormen met zorg voor Drenten met een beperking en de ambulancezorg in Drenthe?

Het hoofdstuk begint met de beschrijving van de zorgvragers, de mensen met beperkingen (6.1).

Vervolgens worden de woonsituatie en dienstverlening beschreven voor mensen met een lichamelijke (6.2), chronisch psychische (6.3) en een verstandelijke beperking (6.4).

Het hoofdstuk wordt afgesloten met informatie over de ambulancezorg (6.5) en een samenvatting (6.6) van het gehele hoofdstuk.

6.1 Aard en omvang van mensen met een beperking

Onderzoeksvragen

WAT IS DE AARD EN OMVANG VAN MENSEN MET EEN BEPERKING?

WAT IS DE AARD EN OMVANG VAN BEPERKINGEN ONDER OUDEREN?

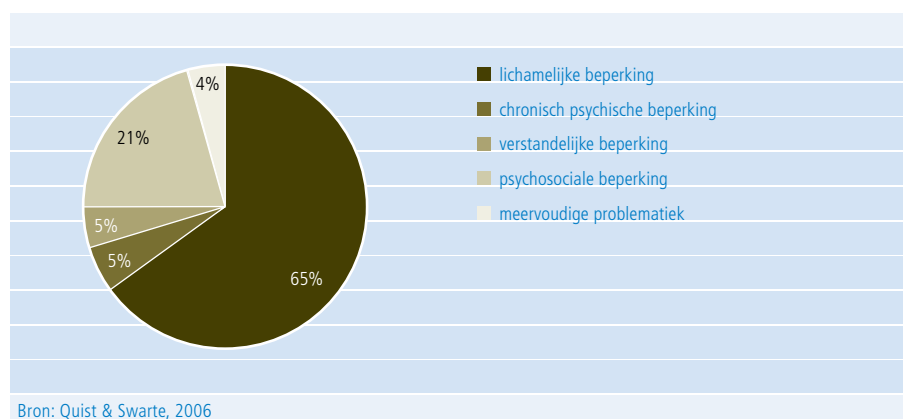
In deze paragraaf wordt een globale schets gegeven van de aard en omvang van mensen met een beperking. Goede regionale gegevens ontbreken daarover. Op basis van landelijke cijfers worden percentages van groepen mensen met beperkingen die hulpbehoevend zijn weergegeven en aanspraak kunnen maken op WMO-voorzieningen. Het SGBO heeft in aanloop naar de invoering van de WMO het onderzoek 'Aard en omvang van de WMO-doelgroep' uitgevoerd (Quist & Swarte, 2006). De groep mensen met beperkingen is te omschrijven als een groep die ondersteuning of hulp nodig heeft om zichzelf te redden en sociaal te kunnen functioneren.

14%
VAN DE BEVOLKING
HEEFT EEN BEPERKING

Mensen met beperkingen

Het aandeel mensen met een beperking wordt geschat op 14% van de bevolking. In Drenthe wordt deze groep mensen met een lichamelijke, verstandelijke, chronisch psychische of psychosociale beperking geschat op ongeveer 70.000 inwoners. In figuur 6.1 is een verdeling van de verschillende groepen mensen met beperkingen te zien naar aard van de beperking.

Figuur 6.1 Verdeling mensen met een beperking naar aard van de beperking

In figuur 6.1 is te zien dat van de groep mensen met een beperking, de groep met een lichamelijke beperking het grootst is (65%). Van de groep mensen met een lichamelijke beperking is de helft ouder dan 65 jaar. Gezien het verband tussen het hebben van een lichamelijke beperking en een hoge leeftijd zal het aandeel mensen met lichamelijke beperkingen toenemen door de vergrijzing (Quist & Swarte, 2006).

Ook het aandeel (21%) van de groep mensen met psychosociale beperkingen is groot onder mensen met een beperking. Dit cijfer is gebaseerd op cijfers over het gebruik van het algemeen maatschappelijk werk (AMW). Mensen met psychosociale problemen hebben moeilijkheden met hoe ze zich voelen, hoe ze met anderen dienen om te gaan en huiselijke omstandigheden. Veel voorkomende klachten zijn relatieproblemen, depressieve gevoelens, seksuele problemen, stress, schulden en opvoedproblemen. Mensen met een chronische ziekte vormen een belangrijk aandeel onder mensen met psychosociale beperkingen. Uit het literatuuronderzoek van SGBO (Quist & Swarte, 2006) zijn geen aanwijzingen gevonden dat het aandeel mensen met psychosociale problemen in de toekomst veel zal veranderen.

Een klein deel van de mensen met beperkingen (5%) heeft een chronisch psychische beperking. De groep bestaat uit mensen met persoonlijkheidsstoornissen, mensen met schizofrenie en mensen met een depressieve stoornis. Ook ouderen met dementie vallen in deze groep. Mede daardoor is ruim vier op de vijf mensen met een chronisch psychische beperking ouder dan 65 jaar. Beperkingen in het functioneren kunnen op meer gebieden voorkomen, zoals problemen bij het interpersoonlijke contact, bij arbeid, met het organiseren van het huishouden of met leren. Daarnaast komen bij mensen met chronisch psychische beperking relatief vaak alcohol- en drugsmisbruik voor. De omvang van de groep mensen met chronisch psychische beperkingen exclusief de groep mensen met dementie, zal naar verwachting min of meer stabiel blijven (Quist & Swarte, 2006).

Voor de groep ouderen met dementie zijn ook andere cijfers beschikbaar. In Drenthe wordt de groep mensen met dementie hoger ingeschat dan landelijk. In Drenthe lijden naar schatting zo'n 1,3% (6500) mensen aan dementie, terwijl landelijk 1,2% van de Nederlanders aan dementie lijdt. Door de (dubbele) vergrijzing zal de omvang van het aantal dementerenden in Drenthe naar verwachting stijgen van 8.500 in 2020 tot 10.000 in 2030. Dat is over de periode 2005-2030 een groei van 67%. Deze groei is iets hoger dan de landelijke prognose van een groei van 65% (van Waarde & Wijnties, 2006).

Van de mensen met een beperking heeft één op de twintig mensen een verstandelijke beperking. In Drenthe wordt het aandeel mensen met een verstandelijke beperking ten opzichte van de totale Drentse bevolking geschat op 0,7%. Het gaat om mensen met een IQ lager dan 80. De helft van deze groep heeft ernstige verstandelijke beperkingen (IQ lager dan 50). Het aandeel ouderen (65 jaar en ouder) onder de mensen met een verstandelijke beperking (IQ lager dan 80) is klein (3%). Onder de groep licht verstandelijk gehandicapten (IQ tussen 50 en 80) komen relatief veel jongeren (tot 19 jaar) voor. Op basis van demografische ontwikkelingen is niet te verwachten dat deze groep in de toekomst groter wordt. Echter de groep zwakbegaafden, onder andere jongeren met gedragsproblemen met IQ van rond de 80, worden niet tot deze groep gerekend. De laatste jaren maakt deze groep steeds meer gebruik van de zorg voor verstandelijk gehandicapten, wat daardoor voor een toename van de zorgvraag kan leiden (Quist & Swarte, 2006).

Mensen met meervoudige beperkingen hebben twee of meer beperkingen die van chronisch psychische, somatische of psychosociale aard zijn. Van de totale groep met een beperking heeft één op de vijftientig meervoudige beperkingen (Quist & Swarte, 2006).

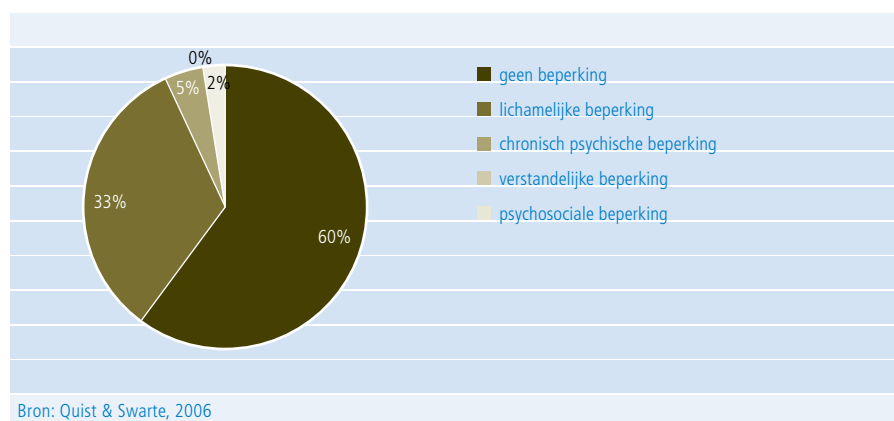
60%
VAN DE OUDEREN HEEFT
GEEN BEPERKING

Aandeel beperkingen onder ouderen

Ouderen hebben een grotere kans op beperkingen dan jongeren. Van de 55 t/m 64 jarigen heeft ruim eenderde een beperking. Van de 75 t/m 84 jarigen heeft bijna driekwart een beperking en van de 85-plussers ongeveer 95% (de Klerk, 2004).

Bij een aantal groepen met beperkingen is naar voren gekomen dat ouderen (boven de 65 jaar) een groot aandeel hebben binnen de doelgroep. Figuur 6.2 geeft voor de groep ouderen de verdeling weer van de typen beperkingen.

Figuur 6.2 Aandeel beperkingen onder ouderen

Uit de bovenstaande figuur kan worden gelezen dat zes op de tien ouderen geen beperkingen hebben. Eenderde van de ouderen heeft last van lichamelijke beperkingen en één op de twintig ouderen heeft last van chronisch psychische beperkingen. Eén van de chronisch psychische beperkingen is dementie. Er zijn verschillende vormen van dementie. Deze ziekte kan als een ingrijpende stoornis worden beschouwd. Geschat wordt dat 15% van degenen die ouder worden dan 65 jaar na die leeftijd dementie zal ontwikkelen. Op 85-jarige leeftijd is dat 35% (de Klerk, 2001).

Uit figuur 6.2 kan verder worden afgelezen dat slechts 2% van de ouderen een psychosociale beperking heeft. Het aandeel ouderen met een verstandelijke beperking is relatief zeer klein.

Intermezzo

Een onderdeel van het proces van vermaatschappelijking van de zorg is de extramuralisering van zorg: de verschuiving van zorg binnen een intramurale instelling naar zorg aan huis. Dit proces leidt er toe dat minder mensen in instellingen wonen en meer mensen in kleinschalige woonvormen in de wijk. In de volgende paragrafen wordt weergegeven welke verschillende woonvormen er zijn voor de diverse groepen mensen met beperkingen en waar deze gelokaliseerd zijn in Drenthe.

Van de vijf genoemde groepen mensen met beperkingen worden in deze paragrafen voor drie groepen (mensen met lichamelijke beperkingen, chronisch psychische beperkingen en verstandelijke beperkingen) de woonvormen weergegeven. De groep mensen met psychosociale beperkingen ontbreekt hier, omdat zij veelal zelfstandig wonen. Mensen met meervoudige beperkingen wonen, afhankelijk van hun beperking, in één van de beschreven woonvormen.

6.2 Wonen en dienstverlening voor mensen met lichamelijke beperkingen

Onderzoeksvragen

WAT IS DE OMVANG EN ONTWIKKELING VAN VERSCHILLENDE INTRAMURALE WOONVORMEN VOOR MENSEN MET EEN LICHAAMELIJKE BEPERKING?

WAT IS DE OMVANG EN ONTWIKKELING VAN EXTRAMURALE WOONVORMEN VOOR MENSEN MET EEN LICHAAMELIJKE BEPERKING?

WAT IS HET GEBRUIK VAN THUISZORG?

Voor mensen met lichamelijke beperkingen zijn diverse woonvormen te beschrijven in Drenthe. De omvang van intramurale voorzieningen wordt eerst beschreven. Vervolgens worden enkele cijfers gepresenteerd over extramurale woonvormen en de zorg die bij mensen thuis wordt verleend.

5.384
VERZORGINGS- EN
VERPLEEGHUISBEDDEN
IN DRENTHE

Omvang intramurale voorzieningen voor mensen met lichamelijke beperking

Voor Drenthe zijn in tabel 6.1 cijfers weergegeven van het aantal ziekenhuizen, verpleeghuizen en verzorgingshuizen en het aantal bijbehorende plaatsen.

Tabel 6.1 Omvang aantal intramurale voorzieningen Drenthe 1998-2007

		1998	2001	2004	2007
Algemene ziekenhuizen	aantal	4	4	4	4
	plaatsen (bedden)	1.299	1.205	^{c)}	1.297
Verpleeghuizen ^{a)}	aantal	10	10	10	-
	plaatsen (bedden)	1.673	1.771	1.896	-
Verzorgingshuizen ^{b)}	aantal	41	50	49	-
	plaatsen (bedden)	3.342	3.637	3.488	-

Bron: RIVM, 2007

a) in verpleeghuizen wordt naast lichamelijke zorg ook psychogeriatrische zorg verleend

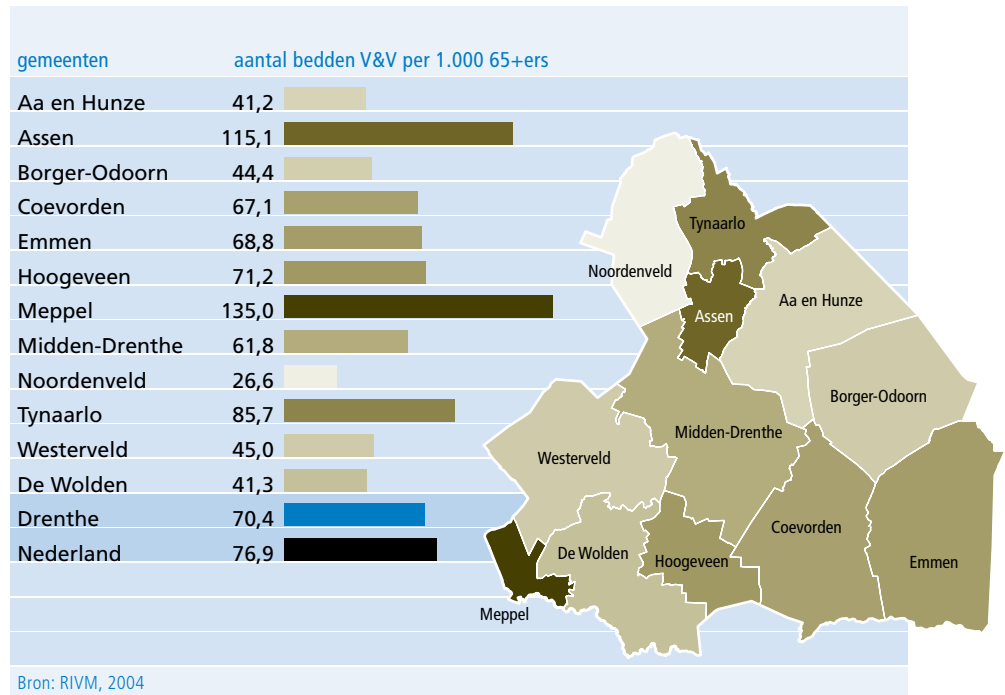
b) de cijfers van 1998-2001 zijn afkomstig van CBS Statline

c) gegevens ontbreken

Uit tabel 6.1 valt op te maken dat het aantal algemene ziekenhuizen, verpleeghuizen en verzorgingshuizen in Drenthe redelijk constant is. Wel is het aantal plaatsen in verpleeghuizen in de periode 1998-2004 gestegen, overeenkomstig met het landelijke beeld. Het aantal plaatsen in verzorgingshuizen is in de periode 1998-2001 toegenomen: in de periode 2001-2004 is dit weer afgenomen. Deze afname is ook landelijk waargenomen. De zorg die verleend wordt in verpleeghuizen en verzorgingshuizen groeit steeds meer naar elkaar toe. De termen verpleeghuizen, verzorgingshuizen en thuiszorg gaan langzaam over in respectievelijk 'verpleging', 'zorg met verblijf' en 'zorg zonder verblijf' (RIVM, 2007).

In figuur 6.3 staat weergegeven hoeveel bedden er zijn in verpleeghuizen en verzorgingshuizen per 1.000 inwoners van 65 jaar en ouder in 2004.

Figuur 6.3 Aantal verpleeghuis- en verzorgingshuisbedden (V&V) per 1.000 inwoners 65+ per gemeente in 2004

In Drenthe zijn gemiddeld 70 bedden in verpleeg- en verzorgingshuizen per 1.000 inwoners van 65 jaar en ouder. Dit is iets lager dan het landelijke gemiddelde (77 bedden per 1.000 65+ers). Binnen Drenthe zijn er grote verschillen. In Meppel en Assen zijn respectievelijk 135 en 115 bedden per 1.000 inwoners van boven de 65 jaar. De gemeenten Noordenveld, Aa en Hunze, De Wolden en Westerveld hebben minder bedden in verpleeghuizen en verzorgingshuizen dan het gemiddelde in Drenthe.

68.700
GESCHIKTE WONINGEN
IN DRENTH

Omvang extramurale woningen voor mensen met lichamelijke beperkingen

De meeste mensen met een lichamelijke beperking wonen thuis en krijgen zorg- en/of dienstverlening aan huis. In deze paragraaf worden voor Drenthe enkele cijfers gepresenteerd over woningen die geschikt zijn voor mensen met een lichamelijke beperking.

Zowel in 2002 als in 2006 heeft ABF Research in opdracht van het Ministerie van VROM regionale verkenningen uitgevoerd naar geschikte extramurale huisvesting voor ouderen, gehandicapten en GGZ- cliënten. Naast een inventarisatie van het aanbod op dat moment wordt ook ingegaan op tekorten en toekomstige opgaven. Ontwikkelingen die bij de toekomstige opgaven een belangrijke rol spelen zijn (1) de ontwikkeling van de bevolking en (2) het overheidsbeleid van extramuralisering.

Tabel 6.2 laat het aanbod van geschikte woningen zien in 2002 en 2006 in Drenthe. Daarbij is een uitsplitsing gemaakt naar 'verzorgd wonen' en 'overige geschikte woningen'. Er is sprake van 'verzorgd wonen' wanneer een huishouden in een woning gebruik kan maken van verpleging of verzorging vanuit een nabij gelegen zorgsteunpunt. 'Overige geschikte huisvesting' betreft zelfstandige woningen waarvan diverse kenmerken aangeven dat ze geschikt zijn voor wonen met zorg (zoals wonen met diensten, ouderenwoningen, ingrijpend aangepaste woningen en nultredenwoningen) (Sogele, 2007).

Tabel 6.2 Aanbod geschikte woningen voor wonen met zorg en welzijn in Drenthe 2002 en 2006

	totaal geschikte woningen	verzorgd wonen	overige geschikte woningen
2002	63.400	2.700	60.700
2006	68.700	3.400	65.300

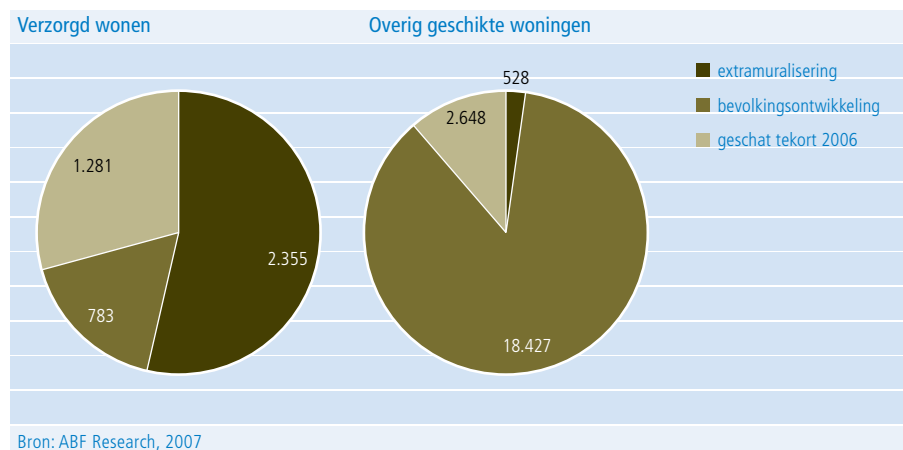
Bron: WBO, 2002 en WoON, 2006

Uit de tabel kan worden afgelezen dat het aantal geschikte woningen tussen 2002 en 2006 is toegenomen met circa 5.300 (700 verzorgd wonen en 4.600 overige geschikte woningen).

Werd er in 2002 een tekort in Drenthe geschat van 4.500 geschikte woningen (1.100 verzorgd wonen en 3.200 overige geschikte woningen), het geschatte tekort is in 2006 3.900 (1.280 verzorgd wonen en 2.620 overige geschikte woningen). Het ingeschatte tekort neemt af, waarbij het tekort aan verzorgd wonen relatief het grootst is. Informatie over verzorgd wonen per Drentse gemeente is te vinden op www.drenthemonitor.nl.

Op basis van de geschatte tekorten en de ontwikkelingen van (1) de bevolking en (2) het overheidsbeleid ten aanzien van extramuralisering heeft ABF Research vervolgens berekeningen gemaakt voor de toekomstige opgaven van verzorgd wonen en overige geschikte woningen in Drenthe tussen 2006-2030. Figuur 6.4 geeft daarvan de resultaten weer.

Figuur 6.4 Opgave verzorgd wonen en overig geschikt wonen naar componenten, Drenthe 2006-2030

In figuur 6.4 staat weergegeven hoeveel woningen er nodig zijn in 2030 ten opzichte van 2006. De opgave voor woningen met zorg (4.400 woningen) ligt aanzienlijk lager dan de overige geschikte woningen (opgave van 21.600 woningen). Ook is uit figuur 6.4 te halen dat de opgaven voor verzorgd wonen enerzijds en overige geschikte woningen anderzijds een andere samenstelling hebben. Bij verzorgd wonen blijkt dat ruim de helft van de opgave bestaat uit het opvangen van de extramuraliseringseffecten (53,3%). Terwijl de bevolkingsontwikkeling voor het overgrote deel (85,4%) de toekomstige opgave bepaalt voor de overige geschikte woningen.

21%
VAN 65-90 JARIGEN
GEBRUIKT THUISZORG

Gebruik thuiszorg

Naast een passende woning is het van belang dat mensen ‘thuis zorg’ kunnen krijgen. Over het gebruik van de thuiszorg in Drenthe verzamelt de GGD via verschillende onderzoeken informatie. Tabel 6.3 presenteert schematisch de resultaten van de verschillende onderzoeken. Daarbij is het van belang op te merken dat de onderzoeken in verschillende jaren zijn uitgevoerd, onder verschillende leeftijdsgroepen heeft plaatsgevonden en ingaan op het gebruik van thuiszorg gedurende wisselende tijdseenheden: namelijk 3 maanden en 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek. De gepresenteerde resultaten zijn daardoor niet met elkaar te vergelijken.

Tabel 6.3 Gebruik van thuiszorg in Drenthe, 2002, 2003 en 2007

	jaar	gebruik van thuiszorg in de afgelopen 3 maanden	gebruik van thuiszorg in de afgelopen 12 maanden
20 t/m 64 jaar ^{a)}	2003	5%	
65 jaar en ouder ^{b)}	2002	14%	
65 t/m 89 jaar ^{c)}	2007		21%

Bron: a) GGD Drenthe, 2003; b) GGD Drenthe, 2002; c) GGD Drenthe, 2008

Uit het onlangs verschenen ouderenonderzoek van de GGD Drenthe (Bos e.a., 2008) komt naar voren dat ruim één op de vijf ouderen van 65 tot en met 89 jaar de afgelopen 12 maanden gebruik heeft gemaakt van de thuiszorg. Nadere analyses van de GGD laten zien dat ouderen met een lage sociaal-economische status vaker gebruik maken van de thuiszorg (30%) in vergelijking met ouderen met een hogere sociaal-economische status (16%).

6.3 Wonen voor mensen met chronisch psychische beperkingen

Onderzoeksvragen

WELKE VERSCHILLENDE WOONVORMEN ZIJN ER IN DRENTHE VOOR MENSEN MET EEN CHRONISCH PSYCHISCHE BEPERKING?

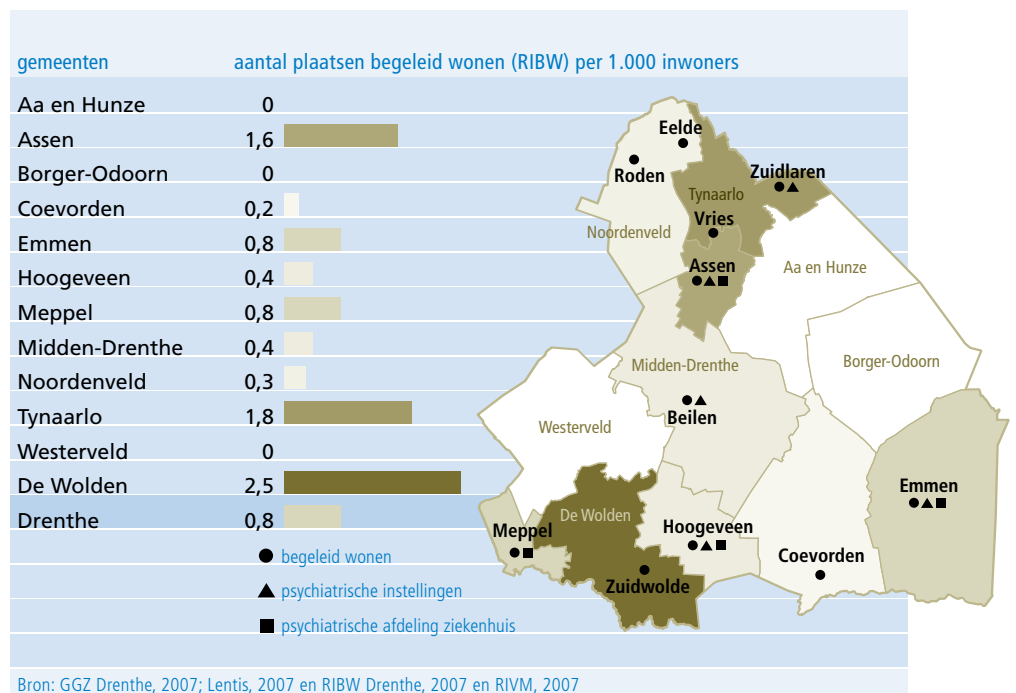
WAT IS DE ONTWIKKELING VAN AMBULANTE ZORG BIJ GGZ- DRENTHE?

375
PLAATSEN BIJ
BEGELEID WONEN

Wonen voor mensen met chronisch psychische beperkingen

Mensen met een chronisch psychische beperking kunnen op verschillende wijze zorg krijgen. Voor (korte) behandeling kunnen mensen tijdelijk worden opgenomen in een psychiatrische afdeling van een algemeen ziekenhuis (PAAZ) of in een psychiatrisch(e) ziekenhuis/instelling. Naast tijdelijke opnames in een psychiatrische ziekenhuis/instelling, verblijven daar ook mensen voor langere tijd. Deze (kleine) groep mensen met een psychiatrische beperking woont intramuraal. Waar deze voorzieningen zich bevinden in Drenthe laat figuur 6.5 zien. Een vorm van semi-muraal wonen is begeleid of beschermd wonen. Dit wordt aangeboden door RIBW Drenthe. Figuur 6.5 illustreert waar RIBW Drenthe woningen aanbiedt voor mensen met een psychiatrische beperking. De huizen verschillen van grootte; van eenpersoonshuizen tot een wooncomplex van zestig woningen (RIBW Drenthe, 2007).

Figuur 6.5 Overzicht van (woon)locaties voor mensen met een chronisch psychische beperking 2007

In Drenthe zijn in totaal 375 plaatsen begeleid wonen, gemiddeld zijn dat 0,8 plaatsen per 1.000 inwoners. In de gemeenten De Wolden, Tynaarlo en Assen zijn meer plaatsen voor begeleid wonen te vinden per 1.000 inwoners dan in de overige gemeenten. In de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn en Westerveld biedt RIBW Drenthe geen woningen aan. De psychiatrische zorg die via ziekenhuizen wordt verleend, gebeurt in de vier ziekenhuizen in Drenthe. Uit cijfers van 2004 komt naar voren dat in de ziekenhuizen in zowel Assen als Hoogeveen 16 plaatsen beschikbaar zijn op de psychiatrische afdeling en in Meppel 19 plaatsen (bron: RIVM, 2007). GGZ Drenthe en Lentis bieden ook psychiatrische zorg en verblijf aan in de plaatsen Hoogeveen, Beilen, Emmen, Assen (GGZ Drenthe) en Zuidlaren (Lentis). In Zuidlaren wordt er aan ruim 400 mensen algemene psychiatrische zorg geboden (Lentis, 2008).

63%
STIJGING AMBULANTE
ZORG 2003-2006

Ontwikkeling van ambulante zorg bij GGZ Drenthe

Een groot deel van de mensen met chronisch psychische beperkingen woont zelfstandig en krijgt ambulante zorg via GGZ Drenthe. In tabel 6.4 is weergegeven hoe de ontwikkeling van ambulante zorg en andere zorgverlening zich heeft ontwikkeld in de afgelopen jaren.

Tabel 6.4 Ontwikkeling van zorg- en dienstverlening van GGZ Drenthe 2003-2006

	2003	2004	2005	2006
	absoluut	verandering t.o.v. 2003	verandering t.o.v. 2003	verandering t.o.v. 2003
Ambulante zorg (contacten)	193.145	+23%	+43%	+63%
Psychiatrische thuiszorg (uren)	32.177	-9%	-3%	-10%
Preventie en dienstverlening (uren)	31.475	-20%	-25%	-21%
Deeltijd behandelingsdagen	52.856	0%	+14%	+12%
Eerste opnames	1.378	+4%	+11%	+7%
Klinische behandelingsdagen	226.421	+2%	+6%	+8%

Bron: GGZ Drenthe, 2007

In tabel 6.4 is te zien dat het aantal ambulante contacten flink is toegenomen. In 2003 waren er 193.000 contacten, die met 63% zijn toegenomen tot 315.500 contacten in 2006. Ook de deeltijdbehandelingen zijn toegenomen (+12%). De opnames en de klinische behandelingsdagen zijn met 8% toegenomen. De sterkere stijging van de ambulante zorg ten opzichte van de klinische behandelingsdagen kan gezien worden als een teken van extramuralisering en vermaatschappelijking van de zorg.

6.4 Wonen voor mensen met verstandelijke beperkingen

Onderzoeksvraag

WAT IS DE OMVANG VAN WONINGEN VOOR MENSEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING IN DE DRENTSE GEMEENTEN?

RUIM
2000
VERBLIJPLAATSEN
VOOR MENSEN MET
VERSTANDELIJKE
BEPERKING

Voor mensen met een verstandelijke beperking zijn verschillende woonvormen mogelijk. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) maakt een onderscheid in algemene instellingen, instellingen voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking en gezinsvervangende tehuizen. In tabel 6.5 is weergegeven hoe de ontwikkeling van de capaciteit van deze woonvormen is verlopen voor geheel Nederland in de periode van 2000-2003 (Ministerie VWS, 2005).

Tabel 6.5 Ontwikkeling van intra- en semimurale wooncapaciteit voor mensen met een verstandelijke beperking Nederland 2000 - 2003

	2000	2001	2002	2003
	absoluut	verandering t.o.v. 2000	verandering t.o.v. 2000	verandering t.o.v. 2000
Algemene instellingen ^{a)}	34.643	+3%	+2%	+2%
Gezinsvervangende tehuizen	17.736	+1%	+3%	+4%
Totaal	54.653	+2%	+2%	+3%

Bron: Ministerie VWS, 2005

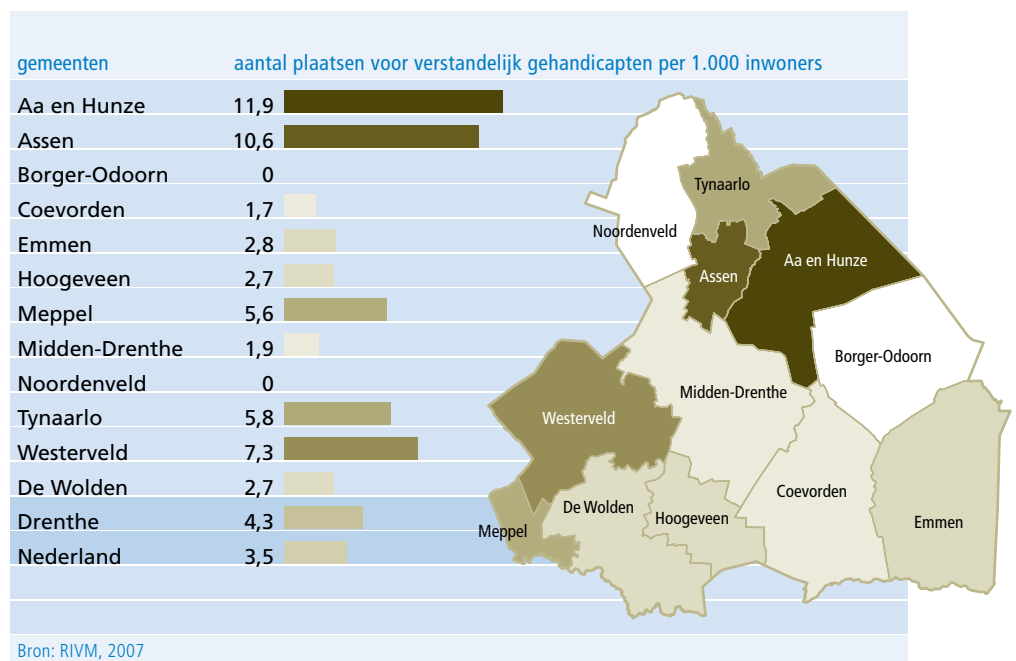
a) Inclusief instellingen voor meervoudig gehandicapten

In tabel 6.5 is te zien dat in 2003 over de periode 2000-2003 de groei van de capaciteit bij de algemene instellingen (2%) lager is dan bij de gezinsvervangende tehuizen (4%). Deze grotere stijging bij de semimurale voorzieningen ten opzichte van de intramurale voorzieningen kan gezien worden als een teken van extramuralisering (VWS, 2005).

In Drenthe zijn verschillende projecten in het kader van extramuralisering, echter volledige recente cijfers zijn niet voorhanden. Zo biedt de organisatie Vanboeijen zowel woningen met zorg in Park Diepstroeten aan voor in totaal 400 bewoners als diverse woningen in Asser wijken, Meppel, Hoogeveen en Roden (in totaal ook 400 bewoners). Naast wonen in de wijk vindt er ook 'omgekeerde integratie' plaats door Park Diepstroeten open te stellen voor iedereen (Vanboeijen, 2007). Een vergelijkbaar proces vindt ook in Nooitgedacht (gemeente Aa en Hunze) plaats: De Trans bouwt verschillende woningen in een nieuwe woonwijk van Rolde (Icare, 2008). De Leite biedt ook een ruim assortiment aan van wonen voor mensen met een verstandelijke beperking. In 13 Drentse plaatsen zijn diverse woningen van De Leite: van eenpersoonswoningen, gezinswoningen tot groepswoningen (de Leite, 2007). Enkele cijfers over woonvoorzieningen voor mensen met een verstandelijke beperking zijn uit 2003 (RIVM, 2007).

In 2003 waren in Drenthe ruim tweeduizend plaatsen met de functie wonen voor mensen met een verstandelijke beperking. In figuur 6.6 is per Drentse gemeente weergegeven hoeveel plaatsen voor verstandelijk gehandicapten per 1.000 inwoners er zijn.

Figuur 6.6 Aantal plaatsen verstandelijk gehandicaptenzorg per 1.000 inwoners 2003 ^{a)}

a) Deze gegevens zijn afkomstig uit 2003, waardoor de woningen van De Leite in Noordenveld niet zijn meegenomen. Het gaat hierbij om 17 woningen met 30 plaatsen (=0,9 plaatsen per 1.000 inwoners) in Noordenveld.

In figuur 6.6 is te zien dat erin Drenthe relatief meer plaatsen voor mensen met een verstandelijke beperking zijn (4,3 per 1.000 inwoners) dan Nederland (3,5 per 1.000 inwoners). Binnen Drenthe zijn er grote verschillen waarneembaar. De gemeenten Borger-Odoorn en Noordenveld hebben geen woonvoorzieningen voor mensen met een verstandelijke beperking. Echter in de gemeenten Aa en Hunze en Assen (respectievelijk 11,9 en 10,6 per 1.000 inwoners) zijn relatief veel woningen voor mensen met een verstandelijke beperking.

6.5 Ambulancezorg

Onderzoeksvragen

WAT IS DE STAND VAN DE
AMBULANCEZORG IN DRENTHE?

93,7%
VAN DE SPOEDRITTEN
ZIJN BINNEN
15 MINUTEN
TER PLAATSE

De provincie heeft als taak te zorgen voor een goed gespreid aanbod van standplaatsen van ambulances in Drenthe en de daarbij behorende vergunningen. Ambulances zijn onderdeel van de keten in de zorg. Naast de beschikbaarheid van ambulances is ook de beschikbaarheid van huisartsen, huisartsenposten (zie ook hoofdstuk leefbaarheid) en spoedeisende hulp van belang. De laatste jaren komen er op steeds meer plaatsen Automatische Externe Defibrillatoren (AED's), die door opgeleide vrijwilligers bediend kunnen worden (UMCG Ambulancezorg, 2007).

Bij spoedritten is de gehanteerde norm voor aanrijdtijden in Nederland in 95% van de gevallen binnen 15 minuten ter plaatse zijn. Deze norm wordt in Drenthe door UMCG Ambulancezorg steeds vaker gehaald: in 2005 werd bij 89,5% van de spoedritten de norm gehaald, in 2006 92,4% en in 2007 is de norm in 93,7% van de spoedritten gehaald. Deze stijging van het aantal gehaalde ritten binnen de 15 minuten is mede te danken aan de wijziging en uitbreiding van tien naar twaalf standplaatsen in Drenthe. Deze stijging van de gehaalde ritten is opvallend, omdat de totale hulpverleningsritten zijn toegenomen en ook de verkeersdrukke is gestegen (UMCG Ambulancezorg, 2007).

6.6 Samenvatting

In dit hoofdstuk is de omvang van de groep mensen met beperkingen beschreven. Op basis van schattingen is aan te geven dat 14% van de bevolking een of meerdere beperkingen heeft. Deze mensen zijn hulpbehoevend en hebben ondersteuning nodig. Tweederde van de mensen met een beperking heeft beperkingen van lichamelijke aard. Eén op de vijf mensen heeft ondersteuning nodig op psychosociaal vlak. Van de ouderen van boven de 65 jaar heeft zes op de tien geen beperkingen. Binnen de groep ouderen komen ouderen met lichamelijke beperkingen het meeste voor.

Als er gekeken wordt naar de verschillende woonvormen voor mensen met een lichamelijke beperking, dan valt op dat het aantal bedden in ziekenhuizen, verpleeghuizen en verzorgingshuizen redelijk stabiel is geweest in het afgelopen decennium. Wel is er bij de verpleeghuizen een toename te zien van het aantal bedden. Ook is er een stijging te zien bij (extramuraal) woningen voor wonen met zorg en welzijn. Voor mensen met een psychiatrische beperking zijn er drie vormen van wonen: intramuraal in een psychiatrische instelling, semi-muraal in woningen van het RIBW en extramuraal in eigen woning met ambulante zorg van GGZ Drenthe. Uit landelijke cijfers is op te maken dat meer kleinschalige woonvormen beschikbaar komen voor mensen met een verstandelijke beperking. Voor Drenthe zijn de plaatsen voor mensen met een verstandelijke beperking weergegeven. In het laatste deel van het hoofdstuk is informatie weergegeven over de ambulancezorg. In Drenthe zijn er in 2007 twee ambulancestandplaatsen bijgekomen, wat mede de reden is van het gestegen aandeel spoedritten dat binnen 15 minuten ter plaatste is, van 89,5% in 2005 naar 93,7% in 2007.

WAT IS DE ONTWIK-
KELING VAN DE
OMVANG VAN DE
JONGSTE KINDEREN?

HOVEEL LEERLINGEN
VOLGEN DE VERSCHIL-
LENDE VORMEN
VAN VOORTGEZET
ONDERWIJS?

WAT IS DE OMVANG
EN ONTWIKKELING
VAN DE JEUGD-
WERKLOOSHEID IN
DRENTHE?

HOE IS DE ONTWIK-
KELING VAN DE
AANSPRAKEN OP
JEUGDZORG EN
DE VERDELING
NAAR SOORTEN
JEUGDZORG?

7. JEUGD

7

De jeugd en het jeugdbeleid staan de laatste jaren volop in de belangstelling. In de afgelopen jaren is gewerkt aan samenhang in het jeugdbeleid van overheden en partners in het veld (Operatie Jong). Provincies hebben met de Wet op de Jeugdzorg een belangrijke taak op de ‘tweedelijns’ jeugdzorg gekregen. Om het jeugdbeleid te ondersteunen is de Jeugdmonitor Drenthe ontwikkeld. De website (www.jeugdmonitordrenthe.nl) bevat (beleids)informatie over de Drentse jeugd. Binnen dit kader wordt in dit hoofdstuk een antwoord gegeven op de volgende vraagstelling:

Wat is de staat en ontwikkeling, de dagbesteding en de zorgverlening van de Drentse jeugd?

Het hoofdstuk ‘Jeugd’ begint met een overzicht van de omvang van de Drentse jeugd (7.1) en de omvang van jeugdigen die tot een risicogroep behoren (7.2). Vervolgens worden de verschillende vormen van onderwijs beschreven (7.3) en de jeugdberoepsbevolking (7.4). De jeugdhulpverlening is onderwerp van de vijfde paragraaf. Het hoofdstuk Jeugd wordt afgesloten met een samenvatting.

7.1 Omvang van de Drentse jeugd

Onderzoeksvragen

WAT IS DE OMVANG VAN DE DRENTSE JEUGD?

WAT IS DE ONTWIKKELING VAN DE OMVANG VAN DE JONGSTE KINDEREN?

WAT IS DE ONTWIKKELING VAN DE OMVANG VAN DE JEUGD IN DE DRENTSE GEMEENTEN?

139.800

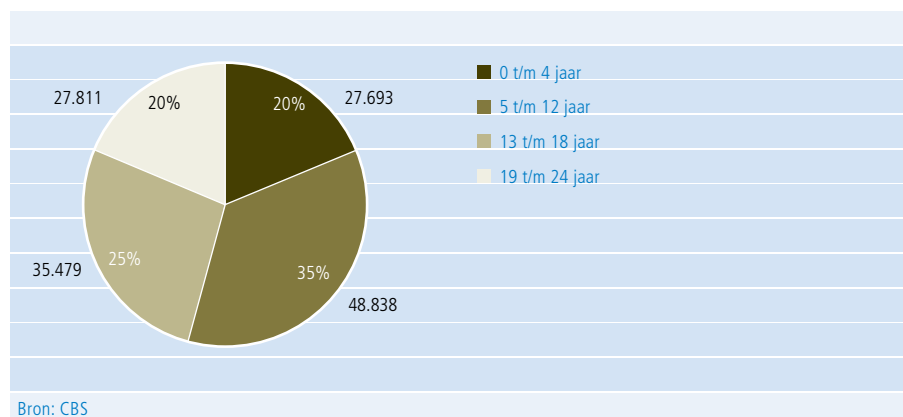
JONGEREN
TOT 25 JAAR

Omvang van de Drentse Jeugd

Op 1 januari 2007 woonden in Drenthe ruim 139.800 jongeren tot 25 jaar, dat is ruim 28% van de totale Drentse bevolking. Dat aandeel jongeren is vrijwel vergelijkbaar met 1 januari 2003; toen was ruim 29% van de Drentse bevolking jonger dan 25 jaar.

In Drenthe verschilt het aandeel jongeren nauwelijks met dat van heel Nederland, waar 30% van de bewoners jonger is dan 25 jaar. De prognose voor 2030 is dat het aandeel jongeren in Drenthe verder daalt tot bijna 27%. Dan zal in geheel Nederland naar verwachting 28% van de jongeren jonger zijn dan 25 jaar. Het geringe verschil in aandeel jongeren tussen Drenthe en Nederland lijkt de komende jaren nog kleiner te worden. In figuur 7.1 is te zien hoe de Drentse jeugd verdeeld is naar leeftijdsgroepen van voorschoolse leeftijd (0 t/m 4 jaar), basisschoolleeftijd (5 t/m 12 jaar), middelbare schoolleeftijd (13 t/m 18 jaar) en de groep 19 t/m 24 jarigen.

Figuur 7.1 Aantal en aandeel Drentse jongeren naar leeftijdsgroepen per 1 januari 2007

5.042

0-JARIGEN
OP 1 JANUARI 2007

Ontwikkeling van de jongste kinderen

Zoals blijkt uit tabel 7.1 is het aantal 0-jarigen in Drenthe vanaf 2002 gedaald. Die daling is nu nog niet terug te vinden in het aantal basisschoolleerlingen in de leeftijd vanaf 5 jaar, maar zal naar verwachting in 2008 wel zichtbaar zijn.

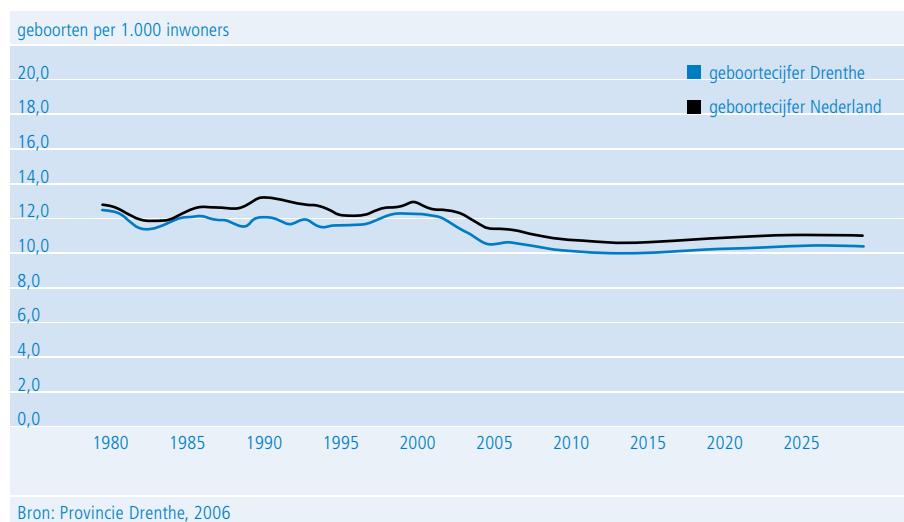
Tabel 7.1 Aantal 0 en 5-jarigen van 1995 – 2007; absoluut en ten opzichte van 2003

leeftijd	0 jaar		5 jaar	
	aantal absoluut	relatief verschil t.o.v. 2003	aantal absoluut	relatief verschil t.o.v. 2003
1995	5291	-9%	5416	-8%
1996	5344	-8%	5773	-2%
1997	5453	-6%	5747	-2%
1998	5442	-7%	5677	-4%
1999	5699	-2%	5787	-2%
2000	5879	+1%	5664	-4%
2001	5952	+2%	5762	-2%
2002	5927	+2%	5814	-1%
2003	5823	0	5889	0
2004	5545	-5%	6093	+3%
2005	5345	-8%	6227	+6%
2006	5115	-12%	6153	+4%
2007	5042	-13%	6192	+5%

Bron: CBS

De prognose is dat de geboortedaling de komende jaren zal doorgaan, zij het iets minder sterk dan de afgelopen 4 jaar. Na 2015 zal er, door de toename van het geboortecijfer, weer een lichte stijging van het aantal basisschoolleerlingen (zie figuur 7.2). De prognose is dat er in 2030, 140 minder 0 tot 5-jarigen in Drenthe zullen zijn dan in 2007.

Figuur 7.2 Waargenomen (t/m 2005) en verwachte (2005-2030) geboorten per 1.000 inwoners in Drenthe en Nederland

Op basis van de prognose valt niet te verwachten dat deze bevolkingsontwikkeling grote gevolgen zal hebben voor het totale aantal van ongeveer 300 basisscholen in Drenthe. Dit is overigens in sterke mate afhankelijk van waar die daling zich voordoet. Een daling in de plattelandsgebieden, in de kleinere kernen, kan er incidenteel toe leiden dat het aantal leerlingen op een

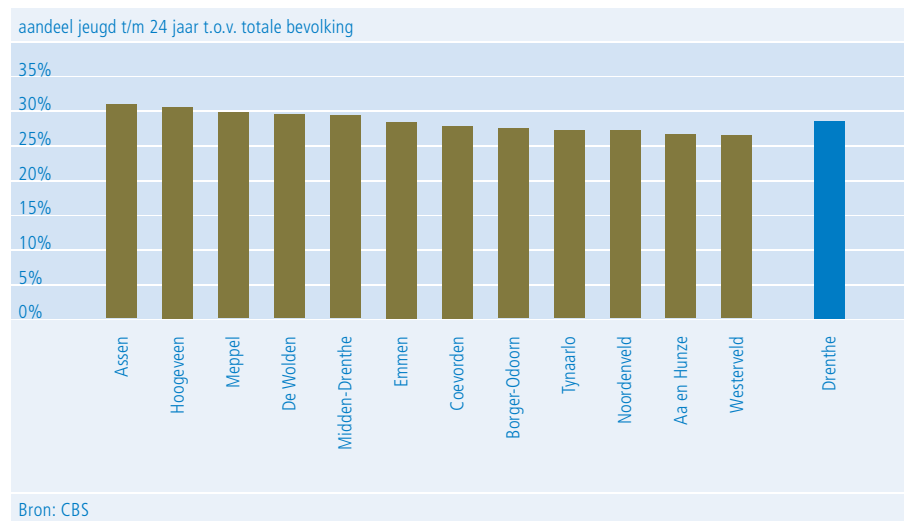
AANDEEL JEUGDIGEN
IN DRENTSE GEMEENTEN
TUSSEN
30,8%
EN
26,4%

basisschool te laag wordt, zodat de school met opheffen bedreigd wordt. Een daling in de meer verstedelijkte gebieden zal wat betreft het aantal scholen geen gevolgen hebben.

Aandeel en ontwikkeling jongeren in Drentse gemeenten

Het aandeel jongeren t/m 24 jaar verschilt per gemeente (zie figuur 7.3). In Assen, Hogeveen en Meppel wonen, vergeleken met geheel Drenthe, relatief veel jongeren t/m 24 jaar. In de gemeenten Westerveld en Aa en Hunze is dit aandeel aanmerkelijk kleiner.

Figuur 7.3 Aandeel jongeren t/m 24 jaar per gemeente in 2007

In bijlage 3 is een tabel weergegeven van de ontwikkeling (2003, 2007 en 2030) van het aandeel jeugdigen ten opzichte van de totale bevolking in de Drentse gemeenten. Uit de tabel is op te maken dat de daling van het aandeel jongeren in de verschillende gemeenten niet even hard gaat. In de gemeenten Coevorden en Hogeveen is de afgelopen vier jaar het aandeel jongeren naar verhouding het hardst gedaald met bijna één procentpunt; in de gemeente Assen was die daling met een kwart procentpunt naar verhouding gering. Naar verwachting zal het percentage jongeren in Drenthe met bijna twee procentpunt verder afnemen van 29% in 2007 tot 27% in 2030. In de gemeenten Borger-Odoorn en Midden-Drenthe is die daling relatief sterk met zo'n respectievelijk 3,7 procentpunt en 3,5 procentpunt. In de gemeente Noordenveld is die daling met 0,2 procentpunt gering.

7.2 Omvang van risicogroepen in Drenthe

Onderzoeksvragen

WAT IS HET AANDEEL
ALLOCHTONE JONGEREN
IN DRENTHE?

WAT IS DE OMVANG VAN
KINDEREN DIE OPGROEIEN
IN EENOUDERGEZINNEN
EN UITKERINGSGEZINNEN?

WAT IS DE OMVANG
VAN ZWERFJONGEREN
IN DRENTHE?

10%
VAN DE JONGEREN
IS VAN ALLOCHTONE
AFKOMST

Het streven van de provincie is dat alle Drentse kinderen veilig kunnen opgroeien. Bij een aantal groepen jongeren is er sprake van een verhoogd risico. De omvang van deze groepen jongeren wordt in deze paragraaf weergegeven. Risicogroepen die te onderscheiden zijn, zijn jongeren met een andere (met name niet-westerse) culturele achtergrond; jongeren uit eenoudergezinnen; jongeren uit gezinnen met een laag inkomen (uitkeringsgezinnen) en zwerfjongeren.

Allochtone jongeren

Allochtone jongeren zijn jongeren die in het buitenland zijn geboren of van wie tenminste één van de ouders in het buitenland is geboren. In Drenthe is ongeveer één op de tien jongeren van allochtone afkomst en dat is veel minder dan in geheel Nederland, waar 23% van de jongeren van allochtone afkomst is (zie tabel 7.2).

Bovendien is in Drenthe slechts 5,5% (ongeveer 7.700) van het totale aantal jongeren t/m 24 jaar in Drenthe is, niet-westerse allochtoon. In Nederland is dat aandeel drie keer zo groot.

Het aandeel jongeren van allochtone afkomst verschilt per gemeente. In de stedelijke gemeenten Assen, Meppel en Emmen wonen verhoudingsgewijs meer allochtone jongeren (respectievelijk 16%, 13% en 13%). In deze stedelijke gemeenten wonen ook relatief meer niet-westerse allochtone jongeren. In plattelandsgemeenten wonen naar verhouding minder allochtone jongeren. In de gemeente De Wolden is bijna 96% van de jongeren van Nederlandse komaf. Van de allochtone jongeren is daar het merendeel (2,6%) westerse allochtoon.

Tabel 7.2 Verdeling Drentse jeugd naar etniciteit in Drenthe per 1 januari 2007

	aandeel autochtonen	aandeel westerse allochtonen	aandeel niet-westerse allochtonen
Aa en Hunze	94,1%	3,0%	2,9%
Assen	83,8%	6,5%	9,7%
Borger-Odoorn	94,4%	2,9%	2,7%
Coevorden	91,4%	4,2%	4,4%
De Wolden	95,7%	2,6%	1,6%
Emmen	87,4%	5,7%	6,9%
Hoogeveen	90,5%	4,0%	5,5%
Meppel	87,1%	4,6%	8,2%
Midden-Drenthe	94,5%	3,0%	2,5%
Noordenveld	93,2%	3,0%	3,8%
Tynaarlo	91,9%	4,9%	3,3%
Westerveld	93,3%	3,4%	3,3%
Drenthe	90,0%	4,5%	5,5%
Nederland	77,1%	6,9%	16,1%

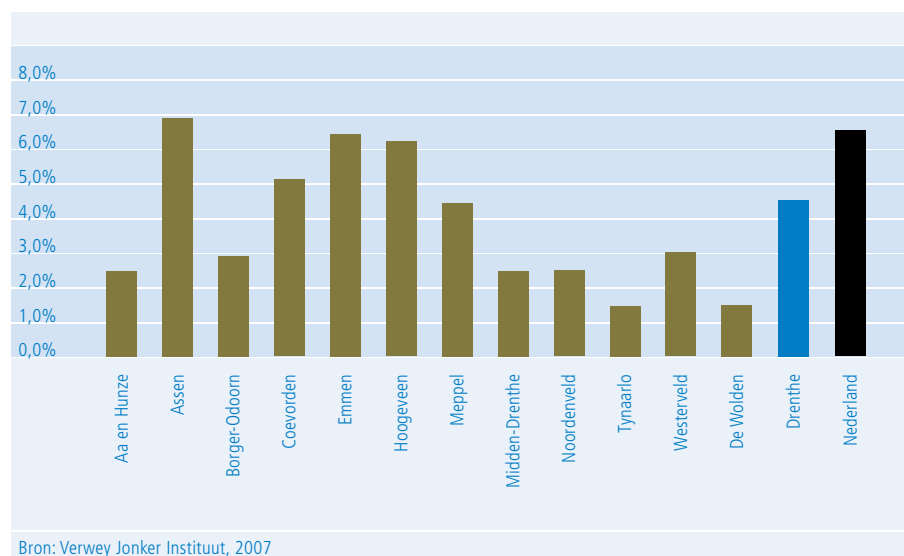
Bron: CBS

10%
VAN DE KINDEREN
GROEIT OP IN EEN
EENOUDERGEZIN

Kinderen in eenoudergezinnen en uitkeringsgezinnen

Op 1 januari 2007 waren in Drenthe 11.300 eenoudergezinnen met kinderen tot 25 jaar; dat is ruim 15% van de totale Drentse gezinnen met kinderen in die leeftijd. In Nederland is het aandeel eenoudergezinnen wat hoger. In de eenoudergezinnen groeien ongeveer 14.400 kinderen tot 25 jaar op. In Drente is het aandeel kinderen dat opgroeit in een eenoudergezin (10%) lager dan in Nederland (12%). In 2005 groeiden in Drenthe 4,6% van de kinderen tot 18 jaar op in een uitkeringsgezin (zie bijlage 1 voor een definitie). In Nederland ligt het aandeel kinderen dat in een uitkeringsgezin opgroeit hoger (gemiddeld 6,6%). Binnen Drenthe zijn er verschillen tussen gemeenten met betrekking tot uitkeringsgezinnen. Uit figuur 7.4 valt af te lezen dat dit aandeel kinderen in de stedelijke gemeenten Assen, Emmen, Hoogeveen, Coevorden en Meppel aanzienlijk hoger is dan in plattelands-gemeenten als De Wolden en Tynaarlo. In de gemeenten Assen, Emmen en Hoogeveen komt, wat betreft het aandeel kinderen dat opgroeit in een uitkeringsgezin, vrijwel overeen met het Nederlandse gemiddelde.

Figuur 7.4 Aandeel kinderen tot 18 jaar, dat opgroeit in een uitkeringsgezin per gemeente

100
ZWERFJONGEREN
GESCHAT IN DRENTHE

Zwerfjongeren

Begin 2008 heeft de Algemene Rekenkamer het onderzoek 'Opvang zwerfjongeren 2007' uitgebracht. Uit dat onderzoek is naar voren gekomen dat de omvang van zwerfjongeren landelijk op 6.000 wordt geschat (Algemene Rekenkamer, 2008). De schatting valt hoger uit dan in 2004 (tussen de 3.000 en 5.000). Of er daadwerkelijk een stijging van het aantal zwerfjongeren is ten opzichte van de voorgaande jaren of dat er meer geregistreerd wordt, is niet duidelijk. Volgens de Algemene Rekenkamer moeten de cijfers met voorzichtigheid worden gehanteerd omdat er niet eenduidig wordt geregistreerd en niet altijd voor het hele verzorgingsgebied. In Drenthe zijn er ten aanzien van zwerfjongeren twee centrumgemeenten: Emmen en Assen. Deze gemeenten zijn verantwoordelijk voor onder meer de registratie en de maatschappelijke opvangvoorzieningen voor zwerfjongeren. De gemeente Emmen heeft als verzorgingsgebied de gemeenten Emmen, Borger-Odoorn en Coevorden; de gemeente Assen de overige negen Drentse gemeenten.

Het aantal zwerfjongeren in Drenthe ligt naar schatting rond de 100 (bron: Algemene Rekenkamer; gemeente Assen). Gezien de beperkte registratie is te verwachten dat het werkelijke aantal zwerfjongeren in Drenthe hoger is. De gemeente Emmen onderneemt activiteiten voor preventie, opvang, hulpverlening en het bieden van nazorg aan zwerfjongeren. In het verzorgingsgebied van de gemeente Assen begeleidt Promens Care (voorheen RIBW Drenthe) zo'n 34 zwerfjongeren met activiteiten op het terrein van opvang, hulpverlening en het bieden van nazorg. Daarnaast zijn er nog particuliere initiatieven die genoemde activiteiten bieden.

7.3 Onderwijs

Onderzoeksvragen

HOEVEEL
(DOELGROEP)-
LEERLINGEN
VOLGEN
BASISONDERWIJS
IN DRENTHÉ?

HOEVEEL
LEERLINGEN
VOLGEN DE
VERSCHILLENDE
VORMEN VAN
VOORTGEZET
ONDERWIJS?

HOEVEEL
DRENTSE
JEUGDIGEN
VOLGEN VERVOLG-
OPLEIDINGEN?

WAT IS DE
OMVANG VAN
VOORTIJDIG
SCHOOLVERLATERS?

49.000
BASISSCHOOL-
LEERLINGEN

Basisonderwijs

In het schooljaar 2006/2007 volgden bijna 49 duizend Drentse leerlingen het basisonderwijs. Van deze groep volgden 1.140 leerlingen het speciaal basisonderwijs, dat is 2,3% van alle basisschoolleerlingen. Het aantal basisschoolleerlingen is in de afgelopen jaren licht gestegen (1,7%) van 48.150 in 2002/2003 naar 48.990 in 2006/2007. Het aandeel leerlingen dat het speciaal basisonderwijs volgt is gedaald van 2,8% in 2002/2003 naar 2,3% in 2006/2007 (bron: Landelijke Jeugdmonitor, 2008).

In het kader van het onderwijsachterstandenbeleid worden bepaalde doelgroepleerlingen onderscheiden en worden aan hen gewichten toegekend. Basisscholen krijgen extra formatie op basis van het aantal gewogen leerlingen in het onderwijs. In het schooljaar 2007/2008 is aan 89% van de leerlingen geen gewicht toegekend. Leerlingen van wie beide ouders laag opgeleid zijn (gewicht 0.25) vormden 7% van het leerlingenbestand, leerlingen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond (gewicht 0.9) 4% en woonwagen- en zigeunerkinderen (gewicht 0.7) 0% (zie tabel 7.3). Het aandeel autochtone leerlingen met lage opgeleide ouders ligt hoger en het aandeel allochtone leerlingen ligt lager dan landelijk (Dijkhuizen, 2008).

Tabel 7.3 Leerlingen basisonderwijs naar leerlinggewicht per 1 oktober 2007

	aantal leerlingen	aandeel kinderen met leerlinggewicht (in procenten)					nieuwe gewichten	
		0.00	0.25	0.40	0.70	0.90	0.30	1.20
Aa en Hunze	2.405	93,1	3,5	0,0	0,0	0,8	2,2	0,4
Assen	6.769	77,9	11,1	0,0	0,1	0,8	9,2	0,9
Borger-Odoorn	2.447	91,3	3,5	0,0	0,0	1,8	2,2	1,2
Coevorden	3.561	86,4	5,3	0,0	0,0	3,2	4,1	1,0
De Wolden	2.441	97,6	0,5	0,0	0,0	0,7	0,5	0,7
Emmen	10.560	79,2	12,1	0,0	0,1	0,4	7,5	0,7
Hoogeveen	5.395	85,9	6,5	0,0	0,0	2,4	4,1	1,1
Meppel	3.302	86,0	4,4	0,0	0,0	3,8	5,6	0,3
Midden-Drenthe	3.371	87,2	6,0	0,0	0,0	0,8	4,0	2,0
Noordenveld	3.038	80,8	4,1	0,0	0,0	6,8	4,8	3,5
Tynaarlo	3.190	76,0	5,2	0,0	0,1	9,3	5,4	4,0
Westerveld	1.744	79,5	3,1	0,0	0,0	9,3	4,9	3,2
Drenthe	48.223	88,6	2,4	0,0	0,0	4,3	2,7	2,0

Bron: CFI

Uit onderzoek in 2001 (Mulder & Kloprogge, 2001) bleek dat autochtone leerlingen met laag opgeleide ouders in Drenthe een achterstand hebben in leerprestaties ten opzichte van leerlingen in Nederland. Om die reden deden achttien basisscholen mee aan het provinciale onderwijskansenplan (OKP) in de periode 2002-2006. Onderdeel van het plan was om het onderwijs kwalitatief te verbeteren om zo de kansen van leerlingen op betere schoolloopbanen te vergroten. De leerlingenresultaten zijn gedurende de eerste drie jaren gemonitord. De resultaten (situatie schooljaar 2004/2005) zijn:

- Bijna een kwart van alle leerlingen met gewicht neemt deel aan programma's in het kader van voor- en vroegschoolse educatie;
- De achterstand in leerprestaties van autochtone doelgroepleerlingen, gemeten aan de hand van de resultaten op de CITO-toetsen voor taal, lezen en rekenen/ wiskunde, is ingelopen;
- Het aandeel autochtone doelgroepleerlingen met een havo- of vwo-advies is toegenomen;
- De taalachterstand van autochtone doelgroepleerlingen ten opzichte van de leerlingen zonder gewicht is verkleind (Jepma, 2006).

27.340LEERLINGEN
IN DRENTHE VOLGEN
VOORTGEZET
ONDERWIJS**Voortgezet onderwijs**

In het schooljaar 2006/2007 namen 27.340 in Drenthe woonachtige leerlingen deel aan het voortgezet onderwijs. Het grootste deel van de leerlingen volgt onderwijs in Emmen, Assen, Hoogeveen, Meppel en Coevorden. De scholen bevinden zich in de stedelijke gebieden of als dependances in plattelandsgebieden. Een deel van de leerlingen (15%) volgt voortgezet onderwijs buiten de provincie. In vergelijking met het schooljaar 2002/2003 is het aantal Drentse leerlingen in het voortgezet onderwijs gestegen van 25.300 naar 27.340 leerlingen (+8,1%). De eerste twee jaren van het voortgezet onderwijs zijn onderdeel van de basisvorming: het gaat hier om 42% van alle leerlingen. Verder volgt 15% van alle leerlingen het vwo en 16% volgt havo. Aan het vmbo neemt 26% van de leerlingen deel (zie tabel 7.4). Meisjes nemen gemiddeld iets vaker deel aan de hogere onderwijstypen (vwo en havo) dan jongens (Dijkhuizen, 2008).

Tabel 7.4 Aantal/aandeel leerlingen in het voortgezet onderwijs naar onderwijsvorm, 2003/'06

regio's	perioden	voorgezet onderwijs totaal absoluut	VO algemene leerjaren	VMBO basiskader- beroeps gerichte leerweg	VMBO theore- tische en gemengde leerweg	HAVO	VWO
Drenthe	2003/'04	25.300	43,7%	14,2%	11,8%	15,8%	14,5%
	2004/'05	25.450	43,9%	13,6%	11,4%	16,1%	15,1%
	2005/'06	26.990	43,3%	15,1%	11,4%	15,8%	14,4%
	2006/'07	27.340	42,4%	14,5%	11,8%	16,3%	14,9%
Nederland	2003/'04	862.540	44,9%	13,3%	11,1%	14,9%	15,8%
	2004/'05	874.320	44,6%	12,8%	11,1%	15,2%	16,3%
	2005/'06	912.600	43,9%	13,6%	11,2%	15,0%	16,3%
	2006/'07	915.450	43,1%	13,1%	11,3%	15,5%	17,0%

Bron: CBS

16.670DRENTSE LEERLINGEN
VOLGEN EEN
MBO-OPLEIDING**Vervolgopleidingen**

Na het voortgezet onderwijs volgen veel Drentse leerlingen vervolgoopleidingen in het MBO, HBO en WO, al dan niet in de provincie Drenthe. In 2005/2006 volgden 16.670 leerlingen middelbaar beroepsonderwijs. Drie op de tien mbo-leerlingen volgt zijn/haar opleiding buiten de provinciegrenzen. In 2006/2007 volgden 7.590 in Drenthe woonachtige leerlingen een hbo-opleiding. In Drenthe is het niet mogelijk wetenschappelijk onderwijs (wo) was te volgen. Desondanks volgden in 2006/2007 1.450 Drenten een wetenschappelijke opleiding.

Tabel 7.5 Aantal leerlingen in het mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs per woongemeente, 2006/2007

onderwijssoorten gemeenten	beroeps- opleidende leerweg ^{a)} (MBO)	beroeps- begeleidende leerweg ^{a)} (MBO)	hoger beroeps- onderwijs (HBO)	weten- schappelijk onderwijs (WO)
Aa en Hunze	530	190	320	80
Assen	1.770	560	1.200	290
Borger - Odoorn	600	260	350	50
Coevorden	890	310	520	70
Emmen	2.840	1.230	1.680	210
Hoogeveen	1.520	540	870	170
Meppel	740	220	630	90
Midden- Drenthe	930	310	480	110
Noordenveld	710	200	450	140
Tynaarlo	730	220	460	140
Westerveld	450	150	280	40
De Wolden	560	210	350	60
Drenthe	12.270	4.400	7.590	1.450

Bron: CBS

a) Beroepsopleidende en –begeleidende leerweg zijn onderdelen van het MBO. Deze cijfers zijn van 2005/2006

7,4%
VAN JONGEREN
VAN 15 T/M 22 JAAR
VERLAAT VROEGTIJDIG
ZIJN OPLEIDING

Voortijdig schoolverlaten

Een voortijdig schoolverlater is een jeugdige, jonger dan 23 jaar die voortijdig de school heeft verlaten zonder startkwalificatie, dat wil zeggen zonder een diploma op havo, vwo of mbo-2 niveau. Onderwijsinstellingen geven het aantal schoolverlaters door aan de drie Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC's) in Drenthe. Niet alle onderwijsinstellingen doen daaraan mee. De meest recente cijfers over het aantal voortijdig schoolverlaters hebben betrekking op het schooljaar 2004/2005. In dat schooljaar zijn bijna drieduizend Drentse jongeren geregistreerd als voortijdig schoolverlater. Dit komt neer op 7,4% van alle Drentse jongeren van 15 t/m 22 jaar. Landelijk ligt het aandeel schoolverlaters iets hoger, op 7,9% van alle 15 t/m 22 jarigen (Roozenboom & Dijkhuizen, 2006). Van de voortijdig schoolverlaters, bij wie de opleiding bekend is die ze volgden, komt ruim de helft van het middelbaar beroepsonderwijs. Vier op de tien schoolverlaters verlieten het voortgezet onderwijs en 8% van de schoolverlaters verliet een andere opleiding zonder startkwalificatie. De verdeling van schoolverlaters naar onderwijstypen is vergelijkbaar met Nederland (van Tilborg & van Es, 2005).

7.4 Jeugdige beroepsbevolking en jeugdwerkloosheid

Onderzoeksvragen

WAT IS DE OMVANG EN SAMENSTELLING VAN DE JEUGDIGE BEROEPSBEVOLKING IN DRENTHE?

HOE IS DE ONTWIKKELING VAN DE JEUGDWERKLOOSHEID IN DRENTHE?

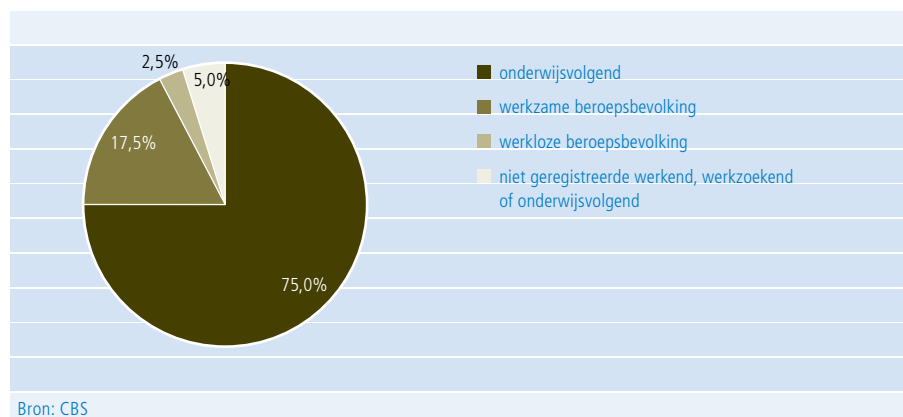

20%
VAN DE DRENTSE
JONGEREN VAN
15 T/M 22 JAAR
WERKT OF ZOEKT WERK

Jeugdige beroepsbevolking

In Drenthe zijn 42.500 jongeren in de leeftijd van 15 t/m 22 jaar (de potentiële beroepsbevolking). Van deze groep volgt driekwart nog onderwijs en dit is vergelijkbaar met Nederland. Van de jongeren in de genoemde leeftijdsgroep heeft 17,5% werk en 2,5% van deze groep heeft geen baan en is werkzoekende. De werkende jongeren en werkloze jongeren vormen samen de beroepsbevolking; dat is één op de vijf Drentse jongeren in de leeftijdscategorie van 15 t/m 22 jaar. Eén op de twintig jongeren in de genoemde leeftijdscategorie volgt geen onderwijs, heeft geen baan en is niet geregistreerd als werkzoekende (zie figuur 7.5). In Drenthe gaat het om ongeveer 2.000 jongeren van 15 t/m 22 jaar in Drenthe. In deze groep kunnen ook jongeren vertegenwoordigd zijn die minder dan 12 uur per week werk hebben of op zoek zijn naar een kleine baan, jongeren met een Wajong-uitkering en jongeren die bijvoorbeeld voor kinderen zorgen.

Figuur 7.5 Dagbesteding Drentse jeugd 15 t/m 22 jaar in Drenthe, 2005

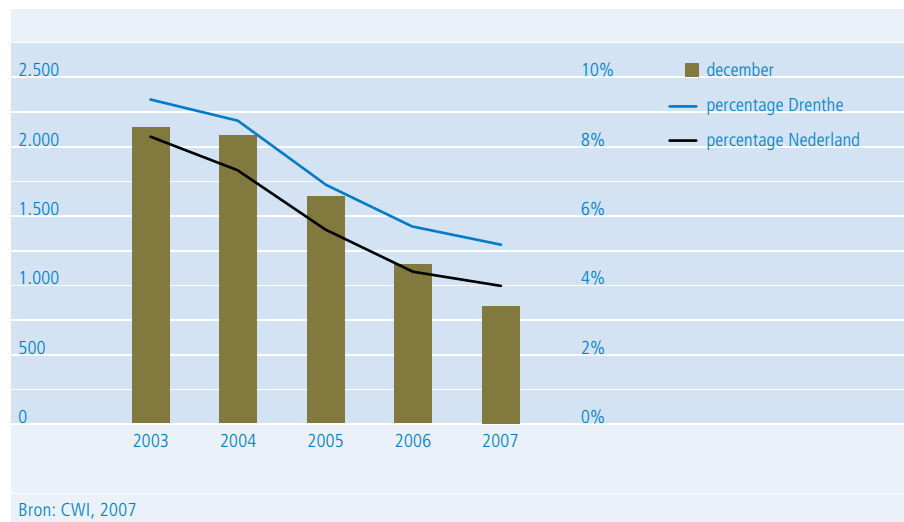

829
WERKLOZE
JONGEREN OP
31 DECEMBER 2007

Werkloosheid

In figuur 7.6 is de ontwikkeling weergegeven van het aantal en aandeel niet-werkende werkzoekenden van 15 t/m 22 jaar in Drenthe. Onder invloed van de gunstige economische ontwikkeling is de werkloosheid onder jongeren van 15 t/m 22 jaar sinds 2004 sterk gedaald. Het aantal werkloze en werkzoekende jongeren is gedaald van 2.129 naar 829 werkloze jongeren per 31 december in de jaren 2003-2007. Ook bij het aandeel werkloze en werkzoekende jeugdigen van de totale jeugdige bevolking is er sprake van een dalende tendens (van 9,2% naar 5,2% in de periode 2003-2007). In vergelijking met Nederland ligt de jeugdwerkloosheid in Drenthe over de gehele periode wat hoger.

Figuur 7.6 Jeugdwerkloosheid (15 t/m 22 jaar) in Drenthe, 2003-2007

7.5 Risicogedrag onder de Drentse jeugd

Onderzoeksvraag

WAT IS DE OMVANG VAN
DRANKGEBRUIK, ROOKGEDRAG
EN SOFTDRUGSGEBRUIK
ONDER DRENTSE JEUGDIGEN?

70%
VAN DE
13 T/M 16 JARIGEN
HEEFT WEL EENS
ALCOHOL
GEDRONKEN

Naast de jeugdwerkloosheid zijn er meer factoren die er toe leiden dat sommige jeugdigen 'kwetsbaar' zijn. Risicogedrag is één van deze factoren. In een scholierenonderzoek van GGD Drenthe in 2004 is gemeten hoeveel jeugdigen drinken, roken en drugs gebruiken. Hieronder worden kort enkele cijfers gepresenteerd uit dat onderzoek (Hendriks e.a., 2006).

Jeugdigen drinken meer alcohol naarmate ze ouder worden. Van de 11/12 jarigen op het basisonderwijs heeft 41% wel eens een slokje alcohol gehad. In het voortgezet onderwijs is de alcoholconsumptie hoger. Van de 13 t/m 16 jarigen hebben bijna zeven op de tien jongeren wel eens alcohol gedronken. Bij de jongeren van 19 t/m 23 jaar is dit percentage zelfs 87%. Meisjes drinken minder glazen per week dan jongens. In verhouding drinken meer vmbo-leerlingen alcohol dan havo/vwo-leerlingen. In vergelijking met onderzoek uit 2000 hebben de jongeren in 2004 relatief vaker één tot zeven glazen gedronken en minder vaak meer dan 21 glazen per week.

Roken komt minder vaak voor dan alcohol drinken. Naarmate jongeren ouder worden, roken ze meer. Voor de groep 11 t/m 16 jaar heeft 34% ooit eens gerookt. Dit is lager dan in 1996, toen had 56% ooit eens een sigaretje gerookt. Jongeren rookten in 2004 ook minder dagelijks (7%) dan in 1996 (16%). Net als het drankgebruik, komt roken vaker voor bij vmbo-leerlingen dan bij havo/vwo-leerlingen.

Het aandeel onder Drentse jongeren dat ooit softdrugs gebruikt heeft, lijkt ook met het toenemen van de leeftijd te stijgen. Onder de 13-14 jarigen heeft 8% van de jeugdigen ooit softdrugs gebruikt. Onder de 15-16 jarigen is dit 27% van de jeugdigen en onder de jongeren van 19 t/m 23 jaar heeft 38% ooit softdrugs gebruikt. In 2008 wordt het jeugdonderzoek door GGD Drenthe herhaald.

7.6 Jeugdhulpverlening

Onderzoeksvragen

WAT IS DE STAND VAN ZAKEN TEN AANZIEN VAN DE CENTRA VOOR JEUGD EN GEZIN IN DRENTHE?

HOE IS DE ONTWIKKELING VAN DE AANSPRAKEN OP JEUGDZORG EN DE VERDELING NAAR SOORTEN JEUGDZORG?

HOE ONTWIKKELT ZICH DE ZORG NAAR ZWAARTE BIJ PROVINCIALE JEUGDZORG?

De jeugdhulpverlening is in te delen in eerstelijns- en tweedelijnszorg. De eerstelijnszorg is gemeentelijke verantwoordelijkheid en de tweedelijnszorg valt onder verantwoordelijkheid van provincies.

4 CENTRA VOOR JEUGD EN GEZIN IN DRENTHE

Centra voor jeugd en gezin

Gemeenten en de jeugdgezondheidszorg zijn bezig met het oprichten van centra voor jeugd en gezin. Het idee achter de centra voor jeugd en gezin is dat het een laagdrempelige voorziening wordt waar ouders, kinderen, jongeren en professionals terecht kunnen met vragen over opvoeden en opgroeien. In Drenthe zijn twee gemeenten (Emmen en Noordenveld) waar in 2007 een centrum voor jeugd en gezin van start is gegaan. In de gemeenten Tynaarlo en Midden-Drenthe zijn digitale jeugdpunten ingesteld. In andere gemeenten in Drenthe is de vorming van centra voor jeugd en gezin in ontwikkeling. In sommige gemeenten wordt aangehaakt bij de ontwikkeling van brede scholen. In 2011 moeten alle gemeenten een centrum voor jeugd en gezin hebben (GGD Drenthe, 2008). Basis van een centrum voor jeugd en gezin zijn de organisaties van de jeugdgezondheidszorg (ICARE JGZ en GGD Drenthe).

2.293
AANMELDINGEN BIJ
BUREAU JEUGDZORG
DRENTHE IN 2007

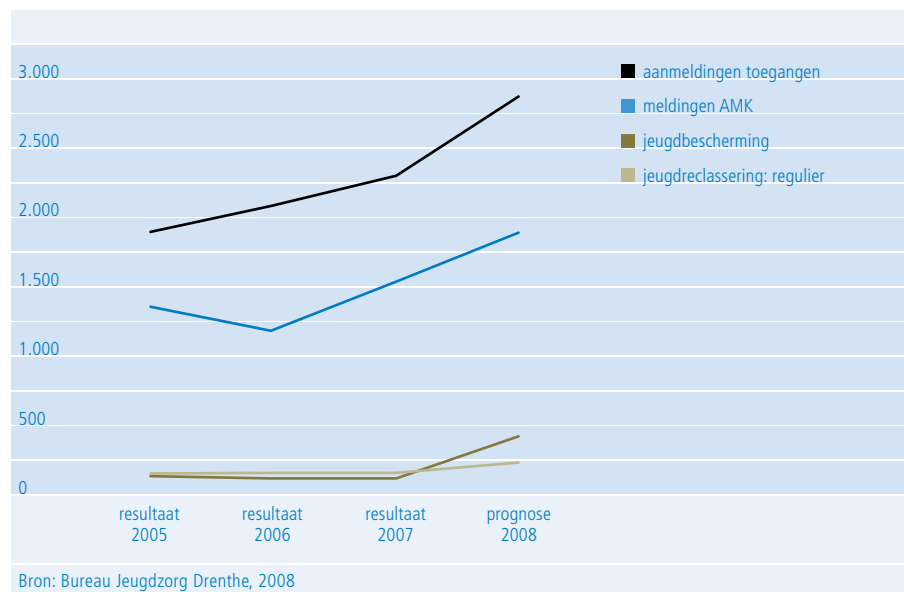
Naast deze twee organisaties zijn ook de gemeente, de lokale welzijnsorganisatie, maatschappelijk werk en Bureau Jeugdzorg Drenthe betrokken bij de centra voor jeugd en gezin. Het onderwijs, kinderopvangorganisaties en politie zijn vaak ook partijen bij de reeds gevormde Drentse centra (bron: GGD Drenthe, 2008).

Aanspraken Jeugdzorg

Bureau Jeugdzorg Drenthe verzorgt indicaties voor gespecialiseerde zorg zoals jeugdzorg (provinciale zorg), psychiatrische hulp (awbz) of zorg voor licht verstandelijk gehandicapten (awbz). Kinderen die awbz-zorg nodig hebben, kunnen ook via andere wegen, zoals de huisarts, doorverwezen worden. Bureau Jeugdzorg heeft naast indicerende taken ook taken op het gebied van jeugdbescherming, beheer van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en jeugdreclassering. Jeugdigen kunnen vanaf 12 jaar door de rechter onder toezicht geplaatst worden. Opvang via een jeugdgevangenis wordt gefinancierd door het Ministerie van Justitie.

In figuur 7.7 is een overzicht te zien van de productie van Bureau Jeugdzorg Drenthe van afgelopen jaren en een prognose van 2008.

Figuur 7.7 Trendoverzicht productie Bureau Jeugdzorg Drenthe

In figuur 7.7 is te zien dat alle taken van Bureau Jeugdzorg Drenthe zijn toegenomen sinds 2005. Voor de jeugdbescherming en de reguliere jeugdreclassering is ten opzichte van de andere twee taken de omvang laag en is de toename beperkt. Bij zowel het aantal meldingen van het Meldpunt Kindermishandeling als de aanmeldingen bij BJZ Drenthe is vanaf 2006 een enorme toename te zien.

Deels is dit te wijten aan het feit dat er door veranderingen in de wetgeving sinds 2005 veel nieuwe indicaties zijn afgegeven en doordat het meldpunt beter bekend wordt en de bereidheid om te melden is toegenomen (Besseling e.a., 2007; Krammer & Reerink, 2008).

Zoals eerder genoemd kunnen voor verschillende gefinancierde soorten jeugdzorg indicaties worden afgegeven. In tabel 7.6 staat weergegeven hoe de verdeling is van de indicaties die door Bureau Jeugdzorg Drenthe gedaan zijn naar provinciale jeugdzorg, awbz-zorg en justitiële jeugdzorg voor de jaren 2006 en 2007.

In 2007 heeft een toename van de afgegeven indicaties plaatsgevonden ten opzichte van 2006.

Tabel 7.6 Aanspraken jeugdzorg naar financieringsbron, 2006, 2007 provincie Drenthe

	2006	2007	verandering 2007 t.o.v. 2006
Provinciale jeugdzorg	1560	1780	+14%
Awbz- zorg	1669	2539	+52%
Justitiële jeugdzorg	67	57	-15%

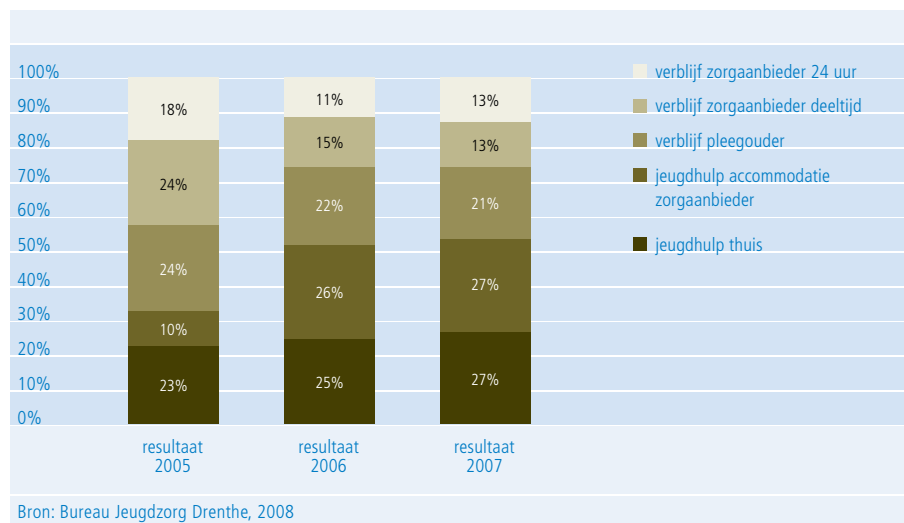
Bron: Bureau Jeugdzorg Drenthe, 2008

In tabel 7.6 is te zien dat in 2006 voor zowel provinciale jeugdzorg als voor awbz-zorg ongeveer evenveel indicaties zijn afgegeven. In 2007 is een toename van 52% te zien van indicaties voor awbz-zorg. Deze stijging is hoger dan voor de provinciale jeugdzorg, waardoor in 2007 meer indicaties door Bureau Jeugdzorg zijn afgegeven voor awbz-zorg dan provinciale jeugdzorg. Het aantal Drentse jeugdigen in justitiële jeugdinrichtingen is in 2007 gedaald met 15%; van 67 jeugdigen in 2006 naar 57 jeugdigen in 2007.

Vormen van provinciale jeugdzorg

Binnen de provinciale jeugdzorg worden diverse soorten jeugdzorg verleend. Dit kan zowel zorg zijn zonder verblijf (ambulante) als met verblijf (bijvoorbeeld pleegzorg). In figuur 7.8 is te zien hoe de verdeling van de verschillende vormen jeugdzorg zich ontwikkeld heeft in de laatste drie jaren.

Figuur 7.8 Aanspraken provinciale jeugdzorg, 2005-2007

Uit figuur 7.8 valt op te maken dat de verblijfvormen in 2006 en 2007 zijn afgenomen ten opzichte van 2005. De ambulante jeugdzorg (jeugdhulp thuis en jeugdhulp accommodatie zorgaanbieder) is relatief toegenomen. In 2005 was 33% van de jeugdzorg ambulant. In 2007 is de ambulante zorg toegenomen tot ruim de helft van alle jeugdzorg. Het proces van vermaatschappelijking is hiermee ook zichtbaar in de provinciale jeugdzorg.

7.7 Samenvatting

In Drenthe zijn bijna 140 duizend jongeren tot en met 24 jaar, dat is 28% van de Drentse bevolking. Het aandeel jongeren ligt daarmee in Drenthe nauwelijks lager dan in Nederland. Het aandeel jongeren zal de komende jaren (tot 2030) zowel in Drenthe, als Nederland iets dalen. Het geboortecijfer zal zich tot 2030, na een lichte daling in de afgelopen jaren, stabiliseren. Van de Drentse jongeren woont het merendeel in de stedelijke gemeenten. Het aandeel jongeren tot en met 24 jaar ligt tussen de 30,8% in de gemeente Assen en 26,4% in de gemeente Westerveld. In Drenthe is het aandeel jeugdigen in 'risicogroepen' lager dan in Nederland: één op de tien Drentse jongeren is van allochtone afkomst, één op de twintig jongeren groeit op in een uitkeringsgezin en één op de tien kinderen groeit op in een eenoudergezin. Daarentegen is het aandeel kinderen met laagopgeleide ouders hoger dan landelijk.

In het voortgezet onderwijs volgt 42% van de leerlingen de basisvorming. Na de basisvorming volgt het merendeel het vmbo (26% van de leerlingen), 16% van de leerlingen de havo en 15% van de leerlingen het vwo. In Drenthe hebben bijna drieduizend leerlingen voortijdig hun school zonder startkwalificatie verlaten in 2005/2006. Het merendeel van deze leerlingen heeft hun middelbare beroepsonderwijs niet afgemaakt. Landelijk ligt het aandeel voortijdig schoolverlaters iets hoger. In Drenthe behoren 8.500 jongeren van 15 tot en met 22 jaar tot de beroepsbevolking. Van alle jongeren in de genoemde leeftijdscategorie is 2,5% werkloos en zoekt een baan. Tenslotte is gebleken dat de jeugdzorg, die door Bureau Jeugdzorg Drenthe wordt geïndiceerd, de afgelopen jaren is toegenomen, evenals de meldingen bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Bureau Jeugdzorg Drenthe heeft in 2007 meer doorverwezen naar awbz-zorg dan naar provinciale jeugdzorg. Als gekeken wordt naar de ontwikkeling van de verschillende vormen van jeugdzorg, dan valt op dat de ambulante zorg in de afgelopen jaren is toegenomen ten opzichte van verblijf bij een zorgaanbieder of pleegouder. De tendens van vermaatschappelijking is ook hier zichtbaar.

Literatuur

- Algemene Rekenkamer (2008). *Opvang zwerfjongeren 2007*. Den Haag.
- Besseling, J., B. Hagen, S. Andriessen e.a. (2007). *Toename gebruik ondersteuning voor jongeren met een gezondheidsbeperking*. Den Haag: TNO.
- Bos, C.A. & N. van Zanden (2006). *Sterfte in Drenthe. Sterfte over de periode 1999- 2003*. Assen: GGD Drenthe.
- Bos, C.A., N. van Zanden & N. Campman (2008). *Ouderenonderzoek Drenthe 2007*. Assen: GGD Drenthe.
- Broersma, L., D. Stelder & J. van Dijk (2008). *Noordelijke Arbeidsmarkt Verkenning 2008*. Groningen: Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen en Faculteit der Economische Wetenschappen Rijksuniversiteit Groningen.
- Centraal Bureau voor de Statistiek, Ministerie van Justitie & Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2006). *Veiligheidsmonitor Rijk 2006*. Den Haag.
- Commissie Simons (2002). *Nieuwe perspectieven voor provinciaal sociaal beleid. Advies van de ad hoc IPO adviescommissie-Simons over het sociaal beleid van de provincies*. Den Haag: Interprovinciaal Overleg.
- Companen (2007). *Gemeente Emmen. Onderzoek wonen en leefbaarheid 2007*. Arnhem.
- De Leite (2007). *Wonen in kaart*. Geraadpleegd op 15-12-2007 van <http://www.deleite.nl/infotype/webpage/view.asp?objectID=65>.
- Dijkhuizen, M. (2008). *Alle jongeren in beeld? Drentse basismonitor 2007 4-23 jaar*. Assen: Timpaan Onderwijs & Onderzoeksbureau CMO Groningen.
- Drentse Jeugdmonitor (2008). *Gezondheid en Welzijn*. Geraadpleegd op 10-03-2008 van <http://www.jeugdmonitordrenthe.nl/gezondheid-en-welzijn/>.
- Duyvendak, J.W. (2005). *De buurt: guur oord of kuuroord? Bedenkingen bij de extramuralisering*. Amsterdam: KEI Kenniscentrum stedelijke vernieuwing.
- Duyvendak, J.W. (2006). Liever de wijk dan de wetenschap. In: *Werken op de grens van wetenschap en beleid. De lezingen van 20 januari 2006* (p. 27-37). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Gijssberts, M. (2005). Opvattingen van autochtonen en allochtonen over de multi-etnische samenleving. In: Sociaal en Cultureel Planbureau, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum & Centraal Bureau voor de Statistiek (Red.), *Jaarrapport Integratie 2005* (p. 189-205). Den Haag: SCP/WODC/CBS.
- Hendriks, U., N. van Zanden & C. Bos (2006). *Jeugd in Drenthe. Gezondheid en leefgewoonten*. Assen: GGD Drenthe.
- Hoekman, P. (2006). *Vermaatschappelijking van de zorg: waar liggen de belemmeringen? Een verkennend onderzoek naar de knelpunten van de vermaatschappelijking van de zorg (stageverslag)*. Assen/ Groningen: Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe/ Rijksuniversiteit Groningen.
- Hollander, A.E.M. de, N. Hoeymans, J.M. Melse e.a. (2006). *Zorg voor gezondheid. Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2006*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.
- Huisartsenkring Drenthe (2007). *Website Huisartsenkring Drenthe*. Geraadpleegd op 14-12-2007 van <http://drenthe.lhv.nl/>.
- Jepma, I., J. Klopogge & A. van der Vegt (2006). *Nieuw Drents Onderwijspeil. Analyse van de resultaten van vier jaar onderwijskansenbeleid in Drenthe*. Utrecht: Sardes.
- Kalthoff, H. & T. Pennings (2007). *Ontwikkelingsstimulering in multifunctionele voorzieningen*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

- Kammer, C. & A. Reerink (2008). Een land vol kinderen met afwijkend gedrag. Kabinet zint op maatregelen wegens explosieve toename van het gebruik van jeugdvoorzieningen. *NRC*, 17 maart 2008.
- Klerk, M.M.Y. de (2001). *Rapportage ouderen 2001. Veranderingen in de leefsituatie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Klerk, M.M.Y. de (2004). *Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen. Rapportage ouderen 2004*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kooiker, S. & K. van der Velden (2007). *Een nuchtere kijk op gezond gedrag. Vier thema's gezondheidsbevordering*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Lammerts, R. & G. Dogan (2004). *Werkelijk Waor. Onderzoek naar economische en sociale participatie en voorzieningengebruik door bewoners van kleine dorpen in Midden-Drenthe*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Landelijke Jeugdmonitor (2008). *Gezondheid en welzijn*. Geraadpleegd op 10-03-08 van <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-NL/menu/indicatoren/domeinen/gezondheid/default.htm>.
- Lange, E. (2006). *Memo: onderzoeksvraag informatie- en participatieprofiel*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.
- Lelieveldt, H. (2008). De oorlog tegen overgewicht. Over de opmars van overgewicht als ziekte. *De Academische Boekengids*, (Nummer 67), p. 25-29.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2006). *Jaarboek Grootstedenbeleid 2004, tabellen en stedenprofielen*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2007). *Dossier Langer aan het werk*. Geraadpleegd op 17-12-2007 van http://home.szw.nl/index.cfm?menu_item_id=13743&hoofdmenu_item_id=13825&rubriek_item=391917&rubriek_id=391817&set_id=1035&doctype_id=6&link_id=59464.
- Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (2005). *Brancherapporten VWS. VWS sector Care: gehandicaptenzorg*. Geraadpleegd op 12-12-2007 van http://www.brancherapporten.minvws.nl/object_class/br_care_gehandicapten.html.
- Mulder, L. & J. Kloprogge (2001). *Nieuwe kansen voor onderwijs in Drenthe. Analyse van de huidige situatie en voorstellen voor de komende jaren*. Nijmegen/Utrecht: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (ITS)/ Sardes.
- Parker Brady, H.G. (2004). *Sociaal Rapport Drenthe 2003*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.
- Parker Brady, H.G. (2005). *Inventarisatie van overgewicht en obesitas in Drenthe. Sociaal-economische en regionale verschillen in overgewicht onder volwassenen en kinderen*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.
- Parker Brady, H.G. (2006). *Tussentijds Sociaal Rapport Drenthe 2006*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.
- Parker Brady, H.G. & E. Lange (2007). *Drentse vrijwilligers en mantelzorgers anno 2007. Nulmeting van omvang en aard van het vrijwilligerswerk en de mantelzorg in Drenthe*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.
- Portegijs, W., B. Hermans & V. Lalta (2006). *Emancipatiemonitor 2006. Veranderingen in de leefsituatie en levensloop*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/ Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Programmaministerie voor Jeugd en Gezin (2008). *Beroep op jeugdzorg blijft toenemen*. Geraadpleegd op 12-01-2008 van <http://www.jeugdengezin.nl/nieuwsberichten/2007/beroep-op-jeugdzorg.asp#>.

- Provincie Drenthe (2004). *Provinciaal omgevingsplan II*. Assen.
- Provincie Drenthe (2006a). *Monitoring programmalijn Werk, Onderwijs en Kennisinfrastructuur. Stand van zaken halverwege*. Assen.
- Provincie Drenthe (2006b). *Drenthe beweegt! Provinciale sportagenda 2006- 2008*. Assen.
- Provincie Drenthe (2006c). *Bevolkingsprognose Drenthe 2006*. Assen.
- Provincie Drenthe (2007a). *Projectvoorstel Dagindeling 7 tot 7. Intern document*. Assen.
- Provincie Drenthe (2007b). *Kiezen voor de kracht van Drenthe. Ambitueus, dynamisch en sociaal. Collegeprogramma 2007-2011*. Assen.
- Provincie Drenthe (2007c). *Vrijwillige inzet en mantelzorg. Wat doet u voor Drenthe?* Assen.
- Quist, H. & M. Swarte (2006). *Aard en omvang WMO-doelgroep*. Den Haag: SGBO.
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2004). *Sociale veiligheid organiseren. Naar herkenbaarheid in de publieke ruimte. (Advies 31)*. Den Haag: RMO.
- RIBW Drenthe (2007). *Woonwijzer*. Geraadpleegd op 11-12-2007 van <http://www.ribw-drenthe.nl/>.
- Rigter, M.J.C. (2007). *Dorpskracht. Een procesevaluatie van dorpsplannen in Drenthe*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg.
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2007). *Toelichting op het Kompas*. Geraadpleegd op 11-12-2007 van http://www.rivm.nl/vtv/object_document/o3571n22312.html.
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2008). *Minder goede ervaren gezondheid 2006*. Geraadpleegd op 05-02-2008 van http://www.rivm.nl/vtv/object_map/o2167n21463.html.
- Roozenboom, C. & M. Dijkhuizen (2006). *Kansen voor de jeugd. Evaluatie van het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid 2002- 2006*. Emmen: Kobalt.
- Sogele, G. (2007). *Notitie Fortuna 2007. Wonen met zorg voor Drenthe. Opzet model en definities*. Delft: ABF Research.
- Steenbekkers, A., C. Simon & V. Veldheer (2006). *Thuis op het platteland. De leefsituatie van platteland en stad vergeleken*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Steketee, M.J., D.J. Mak & B. Tierolf (2008). *Kinderen in tel. Databoek 2008. Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid*. Utrecht: Verwey- Jonker Instituut.
- Tilborg, L. van & W. van Es (2005). *Drentse jongeren in het vizier. Uitkomsten van het onderzoek naar het voorkomen van voortijdig schoolverlaten*. Utrecht: Sardes.
- Tilborg, L. van & W. van Es (2006). *De uitkomsten van de RMC analyse 2005*. Utrecht: Sardes.
- Timmermans, J.M. (2003). *Mantelzorg. Over de hulp van en aan mantelzorgers*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- UMCG Ambulancezorg (2007). *Jaarverslag 2006*. Groningen: UMCG Ambulancezorg.
- Voerman, G. (2005). *Persbericht 4: In het Noorden relatief de meeste partijleden*. Geraadpleegd op 28 maart 2008 van <http://www.rug.nl/dnpp/informatie/persber/pers4/index>.
- Waarde, H. van & M. Wijnties (2006). *Provinciale factsheet kleinschalig wonen voor mensen met dementie in Drenthe*. Utrecht: Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg.
- Witt, J. de & J. Tuinstra (2006). *Leefbaarheid op het Drentse platteland, een inventarisatie*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.
- Witt, J. de (2007). *Effecten van multifunctionele dienstencentra, deel 1: de beoogde en verwachte effecten en deel 2: de voormeting*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.

- Zorgbelang Drenthe (2007). *Gespreksverslag van het interview van het Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg met Zorgbelang Drenthe op 7 november 2007*. Assen.
- Zorgbelang Drenthe & VCP Drenthe (2005). *Basismodel WMO-platform Drenthe*. Geraadpleegd op 17-12-2007 van <http://www.zorgbelangdrenthe.com/content/view/30/56/>.

Bijlage 1

Methoden van onderzoek

In deze bijlage zijn methoden van onderzoek beschreven, zoals in de inleiding aangegeven. De meest gebruikte methode van het Sociaal Rapport is bronnen- en literatuuronderzoek. Aanvullend is voor het Drents Sociaal Rapport informatie verzameld via het Drents Panel (vragenlijstonderzoek). In deze bijlage wordt eerst per hoofdstuk de vraagstelling en gebruikte bronnen vermeld. Vervolgens is in de tweede paragraaf de methode en een toelichting van de meest gebruikte bronnen beschreven. In paragraaf 3 is informatie te vinden over de gebruikte indelingen. De toegepaste analysetechnieken zijn onderwerp van paragraaf 4. Deze bijlage wordt afgesloten met een begrippenlijst op alfabetische volgorde.

1 Onderzoeksvragen en bronnen

Hoofdstuk 3 'Bevolking en diversiteit'

Vraagstelling

Wat is de staat en ontwikkeling van samenstelling, inkomen en gezondheid van de Drentse bevolking?

Bronnen

- Centraal Bureau voor de Statistiek (statline.cbs.nl)
- Bevolkingsprognose provincie Drenthe 2006
- Drenthe in cijfers, uitgave provincie Drenthe (jaargangen 2002 tot en met 2006)
- Drents Panel, panelonderzoek Onderzoeksbureau CWZ 2007
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Nationale Atlas Volksgezondheid (www.rivm.nl/vtv/object_document/o4235n21143.html)

Hoofdstuk 4 'Participatie'

Vraagstelling

In welke mate en op welke wijze participeren Drenten in de samenleving?

Bronnen

- Centraal Bureau voor de Statistiek (statline.cbs.nl)
- Drents Panel, panelonderzoek Onderzoeksbureau CWZ, diverse rondes in 2006 en 2007
- Registers kinderopvangcentra en gastouderbureaus van diverse Drentse gemeenten
- Mulierinstituut, Richtlijn sportdeelname onderzoek, (www.mulierinstituut.nl/monitoring/rso/)
- Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen, Rijksuniversiteit Groningen, (www.rug.nl/dnpp)
- Site verkiezingsuitslagen, uitgave Kiesraad (<http://www.verkiezingsuitslagen.nl/>)
- Zorgbelang Drenthe, interview op 7 november 2007

Hoofdstuk 5 'Leefbaarheid en veiligheid'

Vraagstelling

Wat is de staat en ontwikkeling van de Drentse leefbaarheid en veiligheid en hoe worden deze ervaren?

Bronnen

- Centraal Bureau voor de Statistiek (statline.cbs.nl)
- Drents Panel, panelonderzoek Onderzoeksbureau CWZ, rondes in 2005 en 2007
- Cijfers omgevingsbalans provincie Drenthe (www.drenthemonitor.nl)

- Landelijke huisartsenvereniging Noord-Nederland
- Misdaadmeter Algemeen Dagblad 2006 (<http://www.ad.nl/misdaadmeter/>)
- GGD Drenthe (cijfers over incidenten en aangiften huiselijk geweld)
- Centraal Bureau voor de Statistiek, Veiligheidsmonitor rijk 2006; landelijke rapportage

Hoofdstuk 6 'Zorg en vermaatschappelijking'

Vraagstelling

Wat is de staat en ontwikkeling van woonvormen met zorg voor Drenten met een beperking en de ambulancezorg in Drenthe?

Bronnen

- ABF research, opgave voor geschikte huisvesting voor wonen met zorg in de periode 2006-2030, berekeningen voor Drenthe op basis van Fortuna 2007 model
- Centraal Bureau voor de Statistiek (statline.cbs.nl)
- Quist en Swarte, Aard en omvang van de WMO doelgroep (SGBO). Inventarisatie uit 2006 op basis van literatuur als voorbereiding op de invoering van de WMO in opdracht van de VNG.
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Nationale Atlas Volksgezondheid/Zorgatlas (www.rivm.nl/vtv/object_document/o4235n21143.html) geraadpleegd november 2007
- Prismant, gegevens verpleging en verzorging uit 2004 via Zorgatlas van RIVM
- VWS, gegevens over sector gehandicaptenzorg uit 2003 via Zorgatlas
- WoningBehoeftte Onderzoek 2002 (WBO)
- Woononderzoek Nederland (WoON) 2006
- GGZ Drenthe, gegevens over psychiatrische zorg in 2007 (www.ggzdrenthe.nl)
- Lentis, voorheen GGZ Groningen, gegevens psychiatrische zorg 2007 (<http://www.lentis.nl/Locaties/kopvandrenthe/Pages/default.aspx>)
- RIBW Drenthe, gegevens over locaties begeleid wonen (<http://www.ribw-drenthe.nl/>)

Hoofdstuk 7 'Jeugd'

Vraagstelling

Wat is de staat en ontwikkeling van de Drentse jeugd, de dagbesteding van en de zorgverlening aan de Drentse jeugd?

Bronnen

- Centraal Bureau voor de Statistiek (statline.cbs.nl)
- Bevolkingsprognose provincie Drenthe 2006
- Verwey-Jonker Instituut, 2007 Kinderen in Tel, databoek 2007
- Algemene Rekenkamer, cijfers over zwerfjongeren
- Gemeente Assen, cijfers over zwerfjongeren
- Landelijke Jeugdmonitor (<http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-NL/menu/home/default.htm>)
- CFI, uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- Centrum voor Werk en Inkomen (CWI), cijfers over jeugdwerkloosheid
- Jeugdmonitor Drenthe (www.jeugdmonitordrenthe.nl)
- Bureau Jeugdzorg Drenthe, kwartaalrapportages jaren 2005 t/m 2007 (figuur 7.7 en tabel 7.6)
- Bureau Jeugdzorg Drenthe, presentatie '2003-2008 in cijfers' 26 november 2007 (figuur 7.8)
- GGD Drenthe (www.ggddrenthe.nl)

2 Toelichting bronnen en interpretatie

In het Sociaal Rapport Drenthe 2008 wordt een beeld gegeven van de woon- en leefsituatie van de inwoners van Drenthe, uitgewerkt in vijf thema's. In overleg met de opdrachtgever is een selectie gemaakt van de onderwerpen die binnen de thema's uitgewerkt zijn. Voor de beschrijving van de thema's is zo veel mogelijk gebruik gemaakt van dezelfde bronnen als in het eerste Sociaal Rapport uit 2004 en het Tussentijds Sociaal Rapport 2006. Hierdoor konden vergelijkingen in de tijd worden gemaakt. Niet in alle gevallen was dit echter mogelijk omdat gegevens niet beschikbaar waren. Tijdens het onderzoek is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van recente gegevens (2006 of 2007). Waar recente gegevens niet beschikbaar waren, is gebruik gemaakt van oudere cijfers of de keuze gemaakt de gegevens niet te presenteren. De gegevens van de bronnen zijn aangevuld met literatuur (zie literatuurlijst). Naast de bestaande bronnen heeft het onderzoeksbureau CWZ ook eigen gegevens verzameld door het bevragen van het Drents Panel. De meest gebruikte bronnen staan hieronder kort toegelicht.

Centraal Bureau voor de Statistiek

Het Centraal Bureau voor de Statistiek beheert een databank, CBS Statline. In deze databank zijn diverse gegevens te vinden over de Nederlandse bevolking. De gegevens over demografie van de bevolking zijn veelal van gemeenten afkomstig. De meeste overige gegevens die op Statline staan, zijn verzameld via enquêtes op allerlei terreinen variërend van arbeid tot vrije tijd en cultuur. Deze enquêtes zijn gebaseerd op steekproeven onder de bevolking. De nauwkeurigheid van de resultaten wordt lager naarmate de resultaten gedetailleerder worden uitgesplitst. Indien gegevens onvoldoende nauwkeurig zijn, zijn ze niet in het Sociaal Rapport 2008 opgenomen. Het komt dan voor dat gegevens op regioniveau zijn gepresenteerd, omdat op gemeentenniveau de gegevens te onnauwkeurig zijn.

Drents Panel

Het Drents Panel bestaat uit een representatieve groep Drentse inwoners (1.600 leden), die een paar keer per jaar over uiteenlopende onderwerpen naar hun mening wordt gevraagd. De vragen beslaan het terrein cultuur, welzijn en zorg. Ook bij het Drents Panel is sprake van een steekproef. Daarom geldt ook hier dat de resultaten een zekere mate van onnauwkeurigheid hebben, in het bijzonder bij uitsplitsingen van resultaten.

Woononderzoek Nederland (WoON)

Het Woononderzoek Nederland (WoON) is een onderzoeksmethode om woonwensen en woonomstandigheden in kaart te brengen. Het onderzoek vervangt sinds 2006 het WoningBehoeftte Onderzoek (WBO) en de Kwalitatieve Woningregistratie (KWR). Sinds 1964 leverden deze onderzoeken de basisinformatie over wonen. Het WoON geeft inzicht in onder andere de samenstelling van huishoudens, de huisvestingssituatie, de woonwensen, de woning en de woonomgeving. Gegevens uit het WoON-onderzoek 2006 zijn door ABF Research gebruikt om de opgave voor geschikte huisvesting voor wonen met zorg in Drenthe te bepalen.

Zorgkompas/ Nationaal Kompas Volksgezondheid

Het Nationaal Kompas Volksgezondheid is de actuele digitale wegwijzer voor elke professional die meer wil weten over gezondheid, ziekte, risicofactoren, zorg en preventie in Nederland. Het Kompas is gemaakt door het centrum voor Volksgezondheid Toekomstverkenningen (cVTV) van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Aan het Kompas werken diverse organisaties mee (zie http://www.rivm.nl/vtv/object_document/o3571n22312.html)

3 Gebruikte indelingen

Per thema zijn de ontwikkelingen minimaal op provinciaal niveau gepresenteerd en vergeleken met de situatie op landelijk niveau. De landelijke cijfers betreffen de cijfers inclusief de provincie Drenthe. Vergelijkingen met andere provincies zijn niet gemaakt, omdat deze toch minder relevant bleken te zijn voor de situatie in Drenthe. Voor een aantal thema's zijn gegevens op een lager schaalniveau (gemeenten, regiogebieden) gepresenteerd.

Regio-indeling

In het Sociaal Rapport zijn verschillende regio-indelingen gebruikt. Een driedeling van Drenthe is de COROP indeling (gehanteerd door het CBS):

COROP gebied	gemeenten
Noord-Drenthe	Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo
Zuidoost-Drenthe	Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen
Zuidwest-Drenthe	De Wolden, Hoogeveen, Meppel, Westerveld

Bij analyse van het Drents Panel is ook gebruik gemaakt van een vierdeling. Hierbij is de regio Noord-Drenthe opgesplitst in Noord-Drenthe (gemeenten Noordenveld & Tynaarlo) en Midden-Drenthe (gemeenten Assen, Midden-Drenthe en Aa en Hunze).

Stad en platteland

In de hoofdstukken 'Bevolking en diversiteit' en 'Participatie' zijn Drents Panel gegevens geanalyseerd en uitgesplitst naar stad en platteland. In deze hoofdstukken zijn inwoners van de plaatsen Emmen, Assen, Hoogeveen, Meppel en Coevorden ingedeeld als Stad. Alle inwoners die niet in deze plaatsen wonen zijn gerekend tot de groep platteland.

In het hoofdstuk leefbaarheid is een iets andere indeling gehanteerd. De indeling die toegepast is, sluit aan bij de indeling van het tweede provinciaal omgevingsplan (POPII). De streekcentra (Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel) en substreekcentra (Coevorden, Beilen en Roden) zijn beschouwd als stad. In deze plaatsten is het voorzieningenniveau hoog. Inwoners van de hoofdkernen, kleine kernen en het buitengebied zijn beschouwd als platteland. Bij de analyse van voorzieningen (paragraaf 5.4) zijn kernen geclusterd naar grootte van de kern qua inwonertal. Vervolgens is gekeken naar het aandeel kernen met een voorziening. In de tabel is te zien hoeveel kernen elke groep bevat.

hoofdkernen	aantal kernen 2002	aantal kernen 2006	kleine kernen	aantal kernen 2002	aantal kernen 2006
1.500-2.500 inwoners	13	13	< 250 inwoners	28	26
2.500-4.000 inwoners	14	14	250-400 inwoners	29	27
4.000 inwoners en groter	17	17	400-600 inwoners	27	28
			600-950 inwoners	27	30
			950-2.000 inwoners	20	20
Totaal	44	44	Totaal	131	131

4 Analysetechnieken

Analyse Drents Panel

Hoe is bepaald of verschillen tussen subgroepen significant zijn?

Voor het vaststellen of er statistisch significante verschillen in uitkomsten zijn tussen bijvoorbeeld mannen en vrouwen is de Chi-kwadraattoets gebruikt. Chi-kwadraat berekent het verschil tussen de geobserveerde en de voorspelde waarde. Uitkomsten met een p-waarde <0,05 worden geacht significant verschillend te zijn, dat wil zeggen niet door toeval veroorzaakt. Waar in het Sociaal Rapport Drenthe 2008 wordt gesproken over "een verschil" wordt een significant verschil bedoeld, tenzij anders vermeld.

Hoe is sociale cohesie gemeten?

In het kader van het grotestedenbeleid is een kengetal voor sociale cohesie ontwikkeld op een schaal van 0-10. Dit kengetal wordt gevormd door de antwoorden van de volgende vier stellingen:

- 1: de mensen kennen elkaar nauwelijks (in de analyse gespiegeld)
- 2: men gaat op een prettige manier met elkaar om
- 3: ik woon in een gezellige buurt met veel saamhorigheid
- 4: ik voel me thuis bij de mensen in deze buurt.

Analyse externe bronnen

Hoe is gestandaardiseerde sterfte berekend?

De Standard Mortality Ratio (SMR) wordt gebruikt om de sterfte tussen bevolkingen met een verschillende leeftijdsopbouw te kunnen vergelijken. De SMR is een maat voor de sterfte in een bepaalde indexpopulatie (regio of gemeente) ten opzichte van een standaardpopulatie (in dit geval Nederland). Bij het berekenen van de SMR wordt zowel gecorrigeerd voor verschillen in populatieomvang, zoals leeftijdsopbouw, tussen de index- en de standaardpopulatie. De SMR geeft aan of er sprake is van ondersterfte of oversterfte. Voor Nederland bedraagt de waarde van de SMR altijd 100. Indien de SMR in Drenthe of in een gemeente hoger is dan 100, dan is er sprake van oversterfte, is de SMR lager dan 100, dan is er sprake van ondersterfte. Bijvoorbeeld, bij een SMR in Drenthe van 94 is de sterfte in Drenthe 6% lager dan de sterfte in Nederland.

Hoe is de omvang van kinderopvang bepaald?

De gegevens over het aantal kinderopvangplaatsen in de twaalf Drentse gemeenten zijn verzameld door van elke gemeente het Register kinderopvangcentra en gastouderbureaus op te vragen en de totale capaciteit

te berekenen. Vervolgens is het aantal fulltime opvangplaatsen per 1.000 kinderen van 0 tot en met 12 jaar bepaald door voor elke gemeente het aantal kinderen van 0 t/m 12 jaar bij het CBS op te vragen.

Hoe is veiligheid gemeten?

De objectieve veiligheid is gemeten aan de hand van geregistreerde misdaden. Hierbij is gebruik gemaakt van de misdaadmeter zoals die door het Algemeen Dagblad wordt bijgehouden aan de hand van politiecijfers. Jaarlijks stelt het AD een misdaadscore op per gemeente, die bepaald wordt door de positie van 12 veel voorkomende delicten, die iedereen kunnen overkomen. Zes daarvan (autodiefstal, bedreiging, mishandeling, overval, straatroof en woninginbraak) tellen dubbel zo zwaar mee. Deze zes zijn in de tabel en het figuur opgenomen voor objectieve veiligheid.

Subjectieve veiligheid is gemeten aan de hand van de veiligheidsmonitor zoals die jaarlijks door het CBS in samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en het ministerie van Justitie wordt opgesteld. De veiligheidsmonitor wordt opgesteld aan de hand van de uitkomsten van een uitgebreid onderzoek onder 21.000 Nederlanders. Daarbij wordt telefonisch een groot aantal vragen gesteld over verschillende aspecten van veiligheid en het functioneren van de politie. De antwoorden op die vragen worden gecombineerd tot schaa scores op een ordinaal meetniveau. Ook is de subjectieve veiligheid gemeten aan de hand van twee vragen aan het Drents Panel over veilig voelen en thuis voelen.

5 Begrippenlijst

Besteedbaar inkomen (bron: CBS)

Het besteedbaar inkomen is het bruto-inkomen verminderd met premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting.

Bruto participatiegraad

Bruto participatiegraad is de beroepsbevolking als percentage van de bevolking van 15 t/m 64 jaar. De beroepsbevolking bestaat uit werkenden met een baan van tenminste 12 uur per week en werkzoekenden, die een baan willen voor tenminste 12 uur per week.

Extramurale woonvormen

Extramurale woonvormen bestaan uit eigen woningen (huur of koop) met zorg- en dienstverlening in de omgeving. De zorg- en dienstverlening komt van externe partijen. Een voorbeeld van extramuraal wonen is een hulpbehoevende oudere die in een aangepaste woning woont en thuiszorg ontvangt.

Extramuralisering

Extramuralisering is het streven om buiten de muren van een intramurale instelling (waar iemand opgenomen wordt) gelijkwaardige zorg te bieden, bijvoorbeeld in de eigen woning (definitie MOVISIE).

Intramurale woonvormen

Intramurale woonvormen zijn (grote) woonvoorzieningen waarbij de zorg- en dienstverlening geïntegreerd is met de woonfunctie. Een voorbeeld van intramuraal wonen is het wonen in een verpleeghuis.

Lage inkomensgrens

De lage inkomensgrens is gebaseerd op het inkomen dat een bijstandsgerechtigde alleenstaande in 1979 ontving. In het jaar 2000 was dat inkomen € 9.250 per jaar. Voor andere huishoudens dan alleenstaanden is de lage inkomensgrens vastgesteld door een opslagfactor toe te passen. Deze inkomensgrens wordt jaarlijks aan de hand van het inflatiecijfer bijgesteld.

Leefbaarheid

Leefbaarheid is de mate waarin sociale en fysieke leefomgeving aan de normen en waarden van de bewoners en/of gebruikers van het landelijk gebied voldoen. De volgende vijf aspecten van leefbaarheid kunnen worden onderscheiden:

- bestaanszekerheid (het hebben van werk en inkomen),
- woonklimaat (waardering van woning en woonomgeving),
- verzorgings situatie (aard en peil van de aanwezige voorzieningen),
- sociaal klimaat (waardering van de sociale contacten),
- bestuurlijk klimaat (de betrokkenheid van de bewoners bij de lokale besluitvorming).

Leerlinggewicht

Leerlingen in het basisonderwijs krijgen op grond van bepaalde criteria (etniciteit, beroep/ opleiding van de ouder(s)) een gewicht, de zogenaamde gewichtenregeling. Sinds 1 augustus 2006 geldt een nieuwe gewichtenregeling. De leerlinggewichten zijn: 0.0: leerlingen van wie een van de ouders of beide ouders een opleiding heeft gehad van minimaal drie of vier jaar mavo/vmbo GL of TL, 0.25: Nederlandse leerlingen van ouders met een laag opleidingsniveau, 0.30: leerlingen van wie beide ouders of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging een opleiding op maximaal lbo/vbo/ praktijkonderwijs/ vmbo BL of KBL heeft, 0.40: schipperskinderen, 0.70: woonwagen- en zigeunerkinderen, 0.90: leerlingen die behoren tot een culturele minderheid en waarvan de ouders een laag opleidings- en beroepsniveau hebben, 1.20: leerlingen van wie één van de ouders een opleiding heeft gehad van maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk en de ander op opleiding op maximaal lbo/vbo/ praktijkonderwijs/ vmbo BL of KBL.

Mantelzorg

Langdurige zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende door personen uit diens omgeving, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de persoonlijke relatie en de gebruikelijke zorg van huisgenoten voor elkaar overstijgt.

Netto participatiegraad

Netto participatiegraad is de werkzame beroepsbevolking als percentage van de bevolking van 15 t/m 64 jaar.

Overgewicht en obesitas

Overgewicht wordt in dit onderzoek gedefinieerd aan de hand van de Body Mass Index (BMI) of Quetelet-index. De BMI wordt berekend door het gewicht van een individu te delen door zijn lengte in het kwadraat oftewel $BMI = (\text{gewicht}/\text{lengte}^2) = \text{kg}/\text{m}^2$. Een BMI van 25 of meer betekent dat een persoon overgewicht heeft; bij een BMI van meer dan 30 is er sprake van obesitas.

Procentpunt

Procentpunt is de eenheid die wordt gebruikt om een absoluut verschil aan te geven tussen waarden van een grootte die in procenten wordt uitgedrukt. Als bijvoorbeeld een rentepercentage stijgt van 2% naar 3% is dit relatief uit te drukken als een stijging met 50% of absoluut als een stijging van 1 procentpunt (bron: Wikipedia).

Semi-murale woonvormen

Semi-murale woonvormen bestaan uit verschillende soorten kleinschalige woonvormen. Bij sommige kleinschalige woonvormen gaat het om een kleine woonvoorziening met zorg in een wijk. Bij andere semimurale woonvormen gaat het om vormen van zelfstandig wonen met extra begeleiding en zorg. Semi-murale woonvormen kenmerken zich vaak doordat de woning en zorg van dezelfde zorgverlener komt. Een voorbeeld van semi-muraal wonen zijn mensen met een psychiatrische beperking die beschermd wonen in een Regionaal Instituut Begeleid Wonen (RIBW).

Sociaal minimum

Het sociaal minimum is door de politiek vastgesteld als het wettelijk bestaansminimum. Tot 65 jaar is het sociaal minimum gelijk aan 90% van de bijstandsuitkering (per 1-7-2006 € 827,- voor een alleenstaande) en vanaf 65 jaar aan het AOW-pensioen. De gekozen inkomensgrens is 105% van het sociaal minimum. Deze grens ligt dus 5% boven het sociaal minimum, zodat ook huishoudens met een minimumuitkering en geringe aanvullende inkomsten uit arbeid of vermogen tot de minima worden gerekend.

Uitkeringsgezin

Als definitie voor een uitkeringsgezin is gehanteerd een gezin met een bijstandsuitkering, eventueel aangevuld met bijzondere bijstand.

Veiligheid

Bij veiligheid is er sprake van objectieve sociale veiligheid en subjectieve sociale veiligheid. Men spreekt van objectieve sociale onveiligheid als iemand daadwerkelijk slachtoffer is als gevolg van handelingen van een ander. Subjectieve sociale veiligheid verwijst naar de zorg of de angst om slachtoffer te worden.

Vermaatschappelijking

Vermaatschappelijking is het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.

Vrijwilligerswerk of vrijwillige inzet

Vrijwilligerswerk is werk dat men onverplicht en onbetaald verricht ten behoeve van anderen of de samenleving, waarbij er geen sprake is van een persoonlijke relatie met de ontvanger.

Zwerfjongeren

Zwerfjongeren zijn, volgens de definitie van het ministerie van VWS, jongeren tot 25 jaar met meervoudige problemen, die dakloos zijn of in de opvang verblijven.

Bijlage 2

Vragenlijst Drents Panel

We beginnen met enkele achtergrondvragen.

Op de laatste pagina is ruimte gereserveerd voor het maken van een opmerking of het geven van een toelichting.

1 Wat is op dit moment uw VOORNAAMSTE dagbezigheid?

- 1 ik werk
- 2 ik ga naar school
- 3 ik doe het huishouden/verzorging van kinderen
- 4 ik ben niet (meer) werkend (! ga door naar vraag 2b)
- 5 anders

2a Hebt u een betaalde baan van 12 uur of meer?

- 1 ja, ik werk gemiddeld meer dan 12 uur per week
- 2 nee, ik heb geen betaalde baan of werk minder dan 12 uur per week.

2b Hoe is uw thuissituatie?

- 1 ik woon alleen (eenpersoonshuishouden)
- 2 ik woon bij één van mijn ouders/verzorgers (eenoudergezin)
- 3 ik woon bij beide ouders/verzorgers (meerpersoonshuishouden met kinderen)
- 4 samenwonend/echtpaar zonder kinderen thuis (meerpersoonshuishouden zonder kinderen)
- 5 samenwonend/echtpaar met kinderen (meerpersoonshuishouden met kinderen)
- 6 eenouder, met kinderen (eenoudergezin)
- 7 anders

3 Doet u uw dagelijkse bezigheden in het dorp/de buurt waarin u woont?

- 1 ja, voor het grootste deel wel
- 2 nee, voor het grootste deel niet
- 3 deels wel, deels niet

4 Hoe lang woont u al in de buurt of het dorp waarin u nu woont?

- 1 korter dan 3 jaar
- 2 3 tot 10 jaar
- 3 langer dan 10 jaar

5 Hieronder staan vijf voorzieningen. Zou u voor deze voorzieningen willen aangeven of ze in uw DIRECTE LEEFOMGEVING aanwezig zijn en of u ze gebruikt danwel mist?

	aanwezig en ik maak er wel gebruik van	aanwezig maar ik maak er geen gebruik van	afwezig en ik mis het	afwezig maar ik mis het niet
a. basisschool	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
b. huisarts	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
c. supermarkt	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
d. dorps-/buurthuis of horeca	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
e. aansluiting op openbaar vervoer (bus/trein)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

Dan volgen nu enkele vragen over uw eigen leefomgeving.

6 Voelt u zich THUIS in de straat of buurt waarin u woont?

- 1 ja, helemaal
 2 ja, een beetje
 3 nee, niet

7 Voelt u zich VEILIG in de straat of buurt waarin u woont?

- 1 ja, helemaal
 2 ja, een beetje
 3 nee, niet

8 In sommige gemeenten kunt u via internet bepaalde zaken regelen zoals kinderopvang, de vraag om zorg of hulpmiddelen, boodschappen, klusjes etc. Denkt u dat dit ook in uw gemeente kan? En maakt u er dan ook al gebruik van?

- 1 voor zover ik weet bestaat die mogelijkheid in mijn gemeente niet
 2 in mijn gemeente is die mogelijkheid er, maar ik maak er (nog) geen gebruik van
 3 in mijn gemeente is die mogelijkheid er, en ik maak er wel eens gebruik van
 4 ik heb geen idee

9 Heeft uw dorp of buurt een eigen internetsite?

- 1 ja
 2 nee (! ga door naar vraag 11)
 3 weet niet (! ga door naar vraag 11)

10 Bezoekt u deze internetsite regelmatig (eens per maand of vaker)?

- 1 ja
 2 nee

11 Zijn er mensen bij u in de buurt die op uw huis passen wanneer u weg bent (bijvoorbeeld planten water geven, post en/of dieren verzorgen)?

- 1 ja, altijd
 2 ja, soms
 3 nee, nooit
 4 niet van toepassing, wij gaan nooit weg

12 Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stelling: "In mijn omgeving is er in het algemeen voldoende werkgelegenheid".

- 1 helemaal mee eens
 2 mee eens
 3 niet mee eens/niet mee oneens
 4 mee oneens
 5 helemaal mee oneens
 6 weet niet

13a Als u het leven en wonen IN UW DORP OF STAD mag beoordelen met een rapportcijfer van 1 (heel slecht) tot 10 (uitstekend), welk cijfer geeft u dan? (Omcirkel het juiste antwoord)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

13b En als u het leven en wonen in UW WONING mag beoordelen, welk cijfer geeft u dan? (Omcirkel het juiste antwoord)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

14a Wanneer u aan leefbaarheid denkt in uw dorp of wijk en omgeving, welke van de onderstaande onderdelen vindt u dan het belangrijkste? (één antwoord)

- 1 A. voorzieningen
- 2 B. wonen en woonomgeving
- 3 C. sociale contacten en de sfeer
- 4 D. meedenken en -praten over wat er in uw woonomgeving gebeurt
- 5 E. werkgelegenheid

14b En welke vindt u de één na belangrijkste:

A B C D E (omcirkel uw keuze)

De provincie is benieuwd naar het gebruik van vervoermiddelen.

15 Welk vervoermiddel gebruikt u in het algemeen het vaakst?

- 1 auto/motor
- 2 fiets
- 3 bus
- 4 trein
- 5 brommer/scooter
- 6 anders

Nu volgen enkele vragen waarin over buurt- of dorpsbewoners wordt gesproken. Hierbij kunt u denken aan uw buren, kennissen die u van een vereniging kent, mensen die u op straat ontmoet, maar ook uw familie of collega's die in de buurt of in het dorp wonen.

Wilt u per vraag het antwoord aankruisen dat het beste bij u past?

16 Hoe vaak komt het voor dat u en een buurt- of dorpsbewoner:

	niet/ 0 keer	minder dan 1 keer per maand	zo'n 1 à 2 keer per maand	zo'n 1 à 2 keer per week	zo'n dagelijks
a. zomaar een praatje met elkaar maken?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
b. gezellig bij elkaar op bezoek komen?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
c. elkaar praktische hulp aanbieden bij alledaagse klusjes?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
d. elkaar persoonlijke dingen vertellen?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐

De volgende vraag gaat over dezelfde contacten als de vorige vraag, maar nu willen we graag weten hoe u het aantal keren van deze contacten ervaart.

17 Wat vindt u van het AANTAL KEREN dat u en een buurt-/ dorpsbewoner:

	te weinig	precies goed zo	gebeurt te vaak
a. zomaar een praatje met elkaar maken?	1 ☐	2 ☐	3 ☐
b. gezellig bij elkaar op bezoek komen?	1 ☐	2 ☐	3 ☐
c. elkaar praktische hulp aanbieden bij alledaagse klusjes?	1 ☐	2 ☐	3 ☐
d. elkaar persoonlijke dingen vertellen?	1 ☐	2 ☐	3 ☐

18 Bent u in de afgelopen 4 jaar in uw dorp/buurt actief geweest om de leefbaarheid/veiligheid in uw dorp/buurt te verbeteren?

- 1 ja
2 nee

Nu volgen enkele uitspraken over uw buurt.

19 Kunt u per uitspraak aangeven in hoeverre u het daarmee eens of oneens bent?

	helemaal eens	eens	neutraal	oneens	helemaal oneens	geen mening
a. De mensen kennen elkaar nauwelijks in deze buurt.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
b. In deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
c. Ik woon in een gezellige buurt met veel saamhorigheid.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐
d. Ik voel mij thuis bij de mensen in deze buurt.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐

De provincie is benieuwd naar de beeldvorming over allochtonen onder Drentse inwoners.

20 Wat vindt u in het algemeen van het aantal mensen met een andere nationaliteit dat in Drenthe woont?

- 1 te veel
2 veel, maar niet te veel
3 niet veel
4 te weinig
5 weet niet

Wat is uw mening over de volgende uitspraken?

21 Drenthe zou best wat meer kleur (meerdere nationaliteiten) kunnen gebruiken.

- 1 zeer mee eens
 2 mee eens
 3 niet mee eens/niet mee oneens
 4 mee oneens
 5 zeer mee oneens
 6 weet niet

22 Buitenlanders moeten meer hun best doen om de Nederlandse taal te leren.

- 1 zeer mee eens
 2 mee eens
 3 niet mee eens/niet mee oneens
 4 mee oneens
 5 zeer mee oneens
 6 weet niet

23 De vestiging van immigranten in Nederland betekent een verrijking van onze samenleving.

- 1 zeer mee eens
 2 mee eens
 3 niet mee eens/niet mee oneens
 4 mee oneens
 5 zeer mee oneens
 6 weet niet

24 Buitenlanders moeten niet zo sterk vasthouden aan hun eigen cultuur en gewoonten.

- 1 zeer mee eens
 2 mee eens
 3 niet mee eens/niet mee oneens
 4 mee oneens
 5 zeer mee oneens
 6 weet niet

25 In welke mate hebt u contact met allochtonen in de buurt?

- 1 niet van toepassing (geen allochtonen in deze buurt)
 2 niet of nauwelijks contact
 3 oppervlakkig contact (voor zover we elkaar kennen, groeten we elkaar)
 4 redelijk wat contact (met degenen die ik ken, maak ik wel eens een praatje, we helpen elkaar met kleine dingen)
 5 verdergaand contact (we komen bij elkaar over de vloer)

26 In welke mate zijn allochtonen lid van verenigingen (sportclubs, hobbyclubs, gezelligheidsverenigingen) waarvan u ook lid bent?

- 1 niet of nauwelijks allochtonen
 2 wel wat allochtonen
 3 tamelijk veel allochtonen
 4 niet van toepassing (ik ben geen lid van bovengenoemde verenigingen)

27 Hoe vaak hebt u in het dagelijkse leven contact met allochtonen?

- 1 dagelijks
- 2 1 à 2 keer per week
- 3 1 à 2 keer per maand
- 4 minder dan 1 keer per maand
- 5 (vrijwel) nooit

Nu willen we uw mening vragen over drie situaties waarbij u in uw leven met allochtonen te maken kunt krijgen.

28 Stel dat u allochtonen als NAASTE BUREN zou krijgen. Hoe zou u dit vinden?

- 1 ik zou het prettig vinden
- 2 ik zou er geen bezwaar tegen hebben
- 3 ik zou het minder prettig vinden
- 4 ik zou me ertegen verzetten
- 5 ik weet het niet

29 Hoe staat u tegenover allochtonen als collega's op het werk?

(Indien u geen betaalde baan hebt, kunt u deze vraag overslaan).

- 1 ik zou het prettig vinden
- 2 ik zou er geen bezwaar tegen hebben
- 3 ik zou het minder prettig vinden
- 4 ik zou me ertegen verzetten
- 5 ik weet het niet

30 Hoe staat u tegenover kinderen van allochtonen in de schoolklas waarin ook uw eigen kinderen zitten?

(Indien u geen schoolgaande kinderen hebt, kunt u deze vraag overslaan).

- 1 ik zou het prettig vinden
- 2 ik zou er geen bezwaar tegen hebben
- 3 ik zou het minder prettig vinden
- 4 ik zou me ertegen verzetten
- 5 ik weet het niet

De volgende vragen gaan over kinderopvang.

Opmerking: het gaat om uw mening. Dus ook graag invullen als u zelf geen kleine kinderen of schoolgaande kinderen hebt.

31 De laatste jaren is er een maatschappelijke ontwikkeling aan de gang, dat steeds meer ouders betaald werk en zorg voor de kinderen combineren. Wat vindt u hiervan?

- 1 ik vind het een prima zaak
- 2 ik heb er weinig bezwaar tegen
- 3 ik vind het een slechte zaak
- 4 ik heb er geen mening over / weet niet

Bij de volgende vraag wordt uw mening gevraagd over een bepaalde gezinssituatie.

32 In een gezin met schoolgaande kinderen heeft de moeder naast het huishouden ook een betaalde baan. Wat vindt u hiervan?

- 1 ik vind het een prima zaak
- 2 ik heb er weinig bezwaar tegen
- 3 ik vind het een slechte zaak
- 4 ik heb er geen mening over / weet niet

Nu volgen vier stellingen. Wat is uw mening hierover?

33 STELLING: Ik vind het goed als BABYS (0-1 jaar) 2 of 3 dagen per week naar de kinderopvang gaan.

- 1 sterk oneens
- 2 oneens
- 3 niet eens / niet oneens
- 4 eens
- 5 sterk eens

34 STELLING: ik vind het goed als PEUTERS (2-3 jaar) 2 of 3 dagen per week naar de kinderopvang gaan.

- 1 sterk oneens
- 2 oneens
- 3 niet eens / niet oneens
- 4 eens
- 5 sterk eens

35 STELLING: ik vind het goed als KINDEREN van de basisschool (4-12 jaar) 2 of 3 dagen naar de buitenschoolse opvang gaan.

- 1 sterk oneens
- 2 oneens
- 3 niet eens / niet oneens
- 4 eens
- 5 sterk eens

36 STELLING: De overheid moet voorzieningen scheppen, zodat ouders een betaalde baan goed kunnen combineren met de verzorging van kinderen.

- 1 mee eens
- 2 het kan me niet zoveel schelen
- 3 oneens
- 4 weet niet

37 Hebt u zelf kinderen die jonger dan 13 jaar zijn?

- 1 nee
- 2 ja, ik heb kinderen van 0 t/m 4 jaar
- 3 ja, ik heb kinderen van 5 t/m 12 jaar

Tot slot volgen enkele achtergrondvragen.

38 Wat is uw hoogst voltooide opleiding?

(Volg je nog dagonderwijs? Kruis dan je huidige opleiding/school aan.)

- 1 Geen opleiding (basisschool niet afgemaakt)
- 2 Basisonderwijs (lagere school, basisschool)
- 3 Lager of voorbereidend beroepsonderwijs (lbo/vbo/vmbo/mulo/ulo/mavo)
- 4 Opleidingen vergelijkbaar met mbo niveau 1 (assistentenopleiding)
- 5 Leerjaren 1,2 of 3 (onderbouw) van havo/vwo (en hun voorgangers)
- 6 Leerjaren 4,5 of 6 (bovenbouw) van havo/vwo (en hun voorgangers)
- 7 Opleidingen vergelijkbaar met mbo niveau 2, 3 of 4
- 8 Hoger beroepsonderwijs
- 9 Wetenschappelijk onderwijs

39 Hoe beoordeelt u het inkomen van uw eigen huishouden?

- 1 lager dan de meeste anderen (lager dan modaal)
- 2 ongeveer gelijk aan de meeste anderen (modaal)
- 3 hoger dan de meeste anderen (bovenmodaal)
- 4 ik wil geen antwoord geven op deze vraag

40 Wanneer bent u geboren?

dag maand jaar

. . / . . / 1 9 . .

41 Hebt u een emailadres waar wij de volgende keer een vragenlijst naar toe kunnen sturen? (graag duidelijk en in blokletters schrijven a.u.b.)

- 1 ja, nl.
- 2 nee

42 Krijgt u binnenkort een ander huisadres of hebt u een opmerking over de adressering dan kunt u dat hieronder noteren.

43 Als u deze vragenlijst zou moeten beoordelen met een rapportcijfer van 1 tot 10, hoe beoordeelt u deze dan?

44 Eventuele overige opmerkingen.

Hartelijk dank voor het invullen van de vragenlijst! U kunt de bijgevoegde antwoordenvolp gebruiken om de vragenlijst terug te sturen. Een postzegel is niet nodig.

De 10 winnaars krijgen persoonlijk bericht. Via onze nieuwsbrief en de media wordt u op de hoogte gehouden van de uitkomsten van de onderzoeken.

Bijlage 3

Aanvullende tabellen en figuren

Tabel bij 3.2 Spreiding Drentse bevolking naar herkomst en gemeenten op 1 januari 2006

	totaal autochtonen (absoluut)	totaal allochtonen (absoluut)	totaal allochtonen (relatief)	niet-westerse allochtonen* (absoluut)	niet-westerse allochtonen (relatief)
Aa en Hunze	24.210	1.297	5,1%	327	1,3%
Assen	54.655	8.728	13,8%	3.555	5,5%
Borger-Odoorn	24.981	1.322	5,0%	325	1,2%
Coevorden	33.385	2.750	7,6%	858	2,3%
Emmen	97.304	11.285	10,4%	3.998	3,6%
Hoogeveen	49.497	4.653	8,6%	1.715	3,1%
Meppel	274.23	3.116	10,2%	1.521	5,0%
Midden-Drenthe	31.404	1.878	5,6%	407	1,2%
Noordenveld	29.593	1.980	6,3%	639	2,0%
Tynaarlo	29.882	2.095	6,6%	543	1,6%
Westerveld	18.142	1.114	5,8%	326	1,6%
De Wolden	22.857	930	3,9%	225	0,9%
Drenthe	443.333	41.148	8,5%	14.439	3,0%
Nederland	13.186.595	3.147.615	19,3%	1.720.050	10,5%

Bron: CBS

	niet-westerse allochtonen* (absoluut)	allochtonen uit Marokko (relatief)	allochtonen uit Ned. Antillen en Aruba (relatief)	allochtonen uit Suriname (relatief)	allochtonen uit Turkije (relatief)	allochtonen uit andere landen (relatief)
Aa en Hunze	327	0,0%	0,1%	0,3%	0,1%	0,8%
Assen	3.555	0,4%	0,4%	0,7%	0,6%	3,6%
Borger-Odoorn	325	0,0%	0,1%	0,2%	0,1%	0,8%
Coevorden	858	0,0%	0,1%	0,2%	0,3%	1,7%
Emmen	3.998	0,3%	0,3%	0,4%	0,7%	1,9%
Hoogeveen	1.715	0,1%	0,2%	0,3%	0,5%	2,0%
Meppel	1.521	1,9%	0,2%	0,7%	0,1%	2,1%
Midden-Drenthe	407	0,0%	0,1%	0,2%	0,0%	0,9%
Noordenveld	639	0,1%	0,2%	0,4%	0,1%	1,2%
Tynaarlo	543	0,0%	0,2%	0,2%	0,0%	1,2%
Westerveld	326	0,0%	0,2%	0,2%	0,0%	1,2%
De Wolden	225	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,7%
Drenthe	14.439	0,3%	0,2%	0,4%	0,3%	1,8%
Nederland	1.720.050	2,0%	0,8%	2,0%	2,2%	3,5%

Bron: CBS

*) Tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan.

Tabel bij 4.1 Bruto arbeidsparticipatie naar geslacht en leeftijd, Drenthe en Nederland, 2007 ^{a)}

		totaal	15 t/m 24 jaar	25 t/m 34 jaar	35 t/m 44 jaar	45 t/m 54 jaar	55 t/m 64 jaar
Drenthe	totaal	68%	46%	84%	86%	78%	43%
	mannen	76%	50%	91%	95%	86%	56%
	vrouwen	60%	41%	77%	79%	70%	31%
Nederland	totaal	68%	44%	86%	82%	78%	44%
	mannen	77%	45%	92%	92%	89%	57%
	vrouwen	60%	42%	80%	73%	67%	31%

Bron: CBS

a) De bruto participatiegraad is de beroepsbevolking als percentage van de bevolking van 15 t/m 64 jaar.

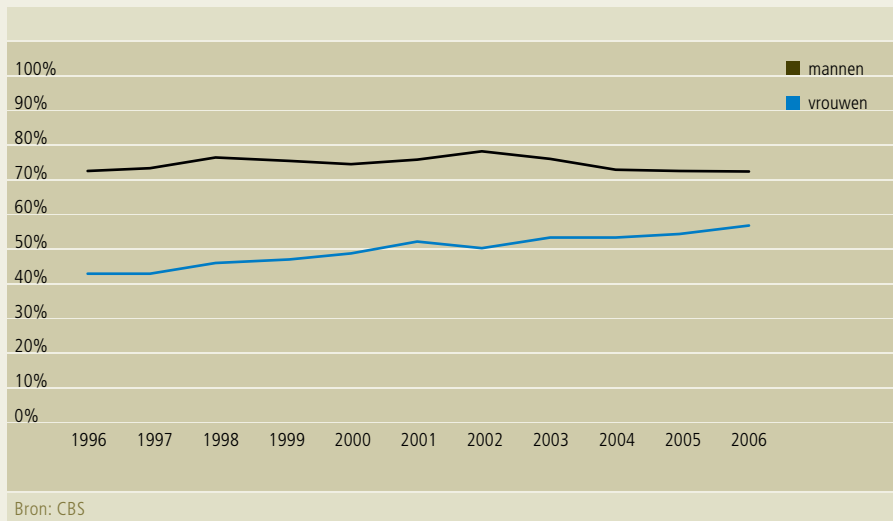
Tabel bij 4.1 Netto arbeidsparticipatie naar geslacht en leeftijd, Drenthe en Nederland, 2007 ^{b)}

		totaal	15 t/m 24 jaar	25 t/m 34 jaar	35 t/m 44 jaar	45 t/m 54 jaar	55 t/m 64 jaar
Drenthe	totaal	63%	34%	79%	82%	74%	42%
	mannen	71%	39%	85%	93%	82%	53%
	vrouwen	56%	30%	72%	73%	67%	30%
Nederland	totaal	65%	39%	82%	78%	75%	42%
	mannen	73%	41%	88%	89%	86%	54%
	vrouwen	56%	37%	75%	68%	63%	30%

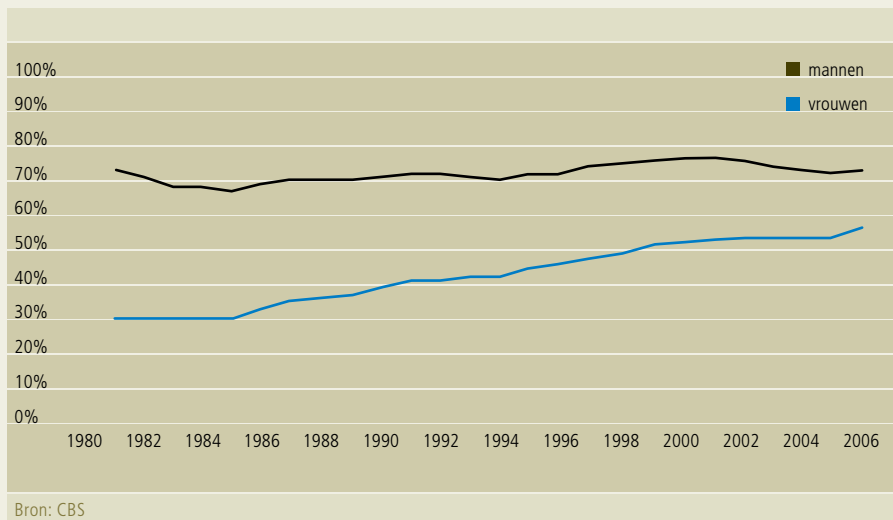
Bron: CBS

b) De netto participatiegraad is de werkzame beroepsbevolking als percentage van de bevolking van 15 t/m 64 jaar.

Figuur bij 4.1 Netto arbeidsparticipatie naar geslacht in Drenthe 1996-2006

Figuur bij 4.1 Netto arbeidsparticipatie naar geslacht in Nederland 1981-2006

Tabel bij 5.6 Geregistreerde misdaden in Drentse gemeenten, Drenthe en Nederland per 1.000 inwoners, 2006

	bedreiging	mishandeling	overval	straat-roof	woning-inbraak	auto-diefstal	totaal
Assen	3,12	5,85	0,12	0,30	4,05	0,57	14,02
Hoogeveen	2,54	4,87	0,13	0,13	2,87	0,66	11,20
Emmen	2,27	4,85	0,08	0,12	1,86	0,31	9,49
Meppel	1,90	4,66	0,13	0,03	2,03	0,55	9,30
Coevorden	2,64	3,94	0,06	0,00	1,97	0,22	8,82
Tynaarlo	1,48	3,06	0,03	0,06	3,53	0,22	8,38
Midden-Drenthe	1,70	4,20	0,06	0,00	2,27	0,06	8,29
Noordenveld	1,72	2,74	0,00	0,00	2,39	0,32	7,16
Borger-Odoorn	2,05	1,86	0,00	0,04	1,79	0,30	6,05
De Wolden	0,76	1,44	0,00	0,00	3,05	0,08	5,34
Aa en Hunze	0,90	2,03	0,00	0,00	2,00	0,20	5,12
Westerveld	1,30	0,62	0,00	0,05	1,14	0,26	3,37
Drenthe	2,09	4,05	0,07	0,09	2,48	0,35	9,14
Nederland	2,07	4,04	0,10	0,62	4,11	0,99	11,70

Bron: Misdaadmeter Algemeen Dagblad, 2007

Tabel bij 7.1 Aandeel en ontwikkeling jeugd per gemeente, 2003, 2007 en prognose 2030

	aandeel jeugd t/m 24 jaar in 2003	aandeel jeugd t/m 24 jaar in 2007	absolute verandering 2007 t.o.v. 2003	aandeel jeugd t/m 24 jaar prognose 2030	absolute verandering 2030 t.o.v. 2007
Assen	31,0%	30,8%	-0,3%	28,9%	-1,9%
Hoogeveen	31,4%	30,5%	-1,0%	28,4%	-2,1%
Meppel	30,7%	29,9%	-0,8%	27,7%	-2,2%
De Wolden	30,3%	29,3%	-0,9%	27,3%	-2,0%
Midden-Drenthe	29,6%	29,2%	-0,4%	25,7%	-3,5%
Emmen	29,1%	28,4%	-0,7%	26,5%	-1,9%
Coevorden	29,3%	28,1%	-1,2%	27,1%	-1,0%
Borger-Odoorn	28,4%	27,5%	-0,9%	23,8%	-3,7%
Tynaarlo	28,1%	27,3%	-0,7%	24,8%	-2,6%
Noordenveld	28,2%	27,3%	-0,9%	27,1%	-0,2%
Aa en Hunze	27,1%	26,5%	-0,6%	24,8%	-1,7%
Westerveld	26,8%	26,4%	-0,4%	24,5%	-1,9%
Drenthe	29,5%	28,8%	-0,7%	26,8%	-1,9%

Bron: CBS

